

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY

**MEZIOBOROVÉ VZTAHY VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ
NA 1. STUPNI ZŠ**

Diplomová práce

Ing. Lenka Knoblochová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: PhDr. Věra Uhl Skřivanová, Ph.D.

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

10. dubna 2015 v Plzni

.....
vlastnoruční podpis

Mé poděkování patří především PhDr. Věře Uhl Skřivanové, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za cenné rady a připomínky, za inspiraci a motivaci. Děkuji také Mgr. Daně Hurtové za zprostředkování kontaktů na zahraniční vyučující. Dále všem pedagožkám výtvarné výchovy za vyplnění dotazníku, poskytnutí rozhovoru a umožnění mého výzkumu.

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY	10
1.1 Historie mezipředmětových vztahů	11
1.2 Mezioborový přístup.....	11
1.3 Možnosti integrace výtvarné výchovy	12
2 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ.....	13
2.1 Charakteristika projektového vyučování	13
2.1.1 Podstata projektového vyučování.....	13
2.1.2 Fáze projektového vyučování.....	14
2.1.3 Přednosti projektového vyučování	14
2.1.4 Meze projektového vyučování.....	15
2.2 Výtvarný projekt	16
2.3 Přínos projektového vyučování pro naplňování klíčových kompetencí	16
3 KOMPARACE UMĚNÍ.....	20
3.1 Výtvarné umění a hudba	21
3.1.1 Výrazové prostředky spojené s tvarem.....	21
3.1.2 Výrazové prostředky spojené s prostorem a časem.....	23
3.2 Výtvarné umění a literatura	24
4 PŘÍNOS PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ PRO VÝVOJ OSOBNOSTI DÍTĚTE	24
4.1 Vliv projektové výuky na proces učení	25
4.2 Potenciál výtvarné výchovy integrovat vzdělávací obsahy jiných oborů.....	25
4.3 Výtvarná výchova a rozvoj dětské osobnosti	26
VÝZKUMNÁ ČÁST.....	28
5 Plán výzkumného šetření.....	28
5.1 Cíle výzkumného šetření	28
5.2 Výzkumné otázky	29
6 VÝCHOZÍ SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ V PRAXI	29
6.1 Deskripce výchozí situace.....	30
6.2 Možnosti třídění projektů.....	30
6.3 Analýza a třídění projektů v ČR a v zahraničí.....	31
6.3.1 Způsob prezentace na webových stránkách ZŠ.....	31
6.3.2 Začleněný vzdělávací obsah	44

6.4	Výsledky analýzy.....	58
6.5	Typologie projektů podle vzdělávacího obsahu a námětu.....	62
6.6	Dílčí závěry.....	67
7	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ VE ŠKOLNÍ PRAXI V ČESKÝCH ŠKOLÁCH	75
7.1	Cíl výzkumného šetření	75
7.2	Charakteristika výzkumného materiálu a zvolený výzkumný vzorek	75
7.3	Metody sběru a analýzy dat	76
7.4	Analýza materiálu	79
7.4.1	Polostrukturovaný rozhovor	80
7.4.2	Dotazníkové šetření	82
7.5	Dílčí závěry.....	96
8	SONDA DO ŠKOLNÍ PRAXE VE ŠPANĚLSKU A VELKÉ BRITÁNII.....	97
8.1	Charakteristika srovnávací sondy	97
8.2	Analýza dotazníkového šetření.....	99
8.3	Dílčí závěry.....	100
9	Návrh pro zlepšení vzdělávací praxe na základě projektového vyučování	101
	ZÁVĚR.....	104
10	RESUMÉ.....	106
	SUMMARY	106
	SEZNAM LITERATURY.....	107
	SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	109
	SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH.....	112
	PŘÍLOHY	I
1	Dotazníkové šetření a rozhovory s vyučujícími	I
2	Žákovské práce	XVII
3	Otevřené kódování rozhovorů	XXXI

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou mezioborových přesahů v rámci výtvarných projektů na 1. stupni ZŠ. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a výzkumnou.

V rámci teoretické části jsou objasněny pojmy mezioborové přesahy, vztahy, témata, komparace umění, výtvarný úkol, projekt, vzdělávací obsahy a cíle, očekávané výstupy, klíčové kompetence, všeobecné vzdělávání.

Výzkumná část má dvě podkapitoly. V první části jsou provedené internetové rešerše ve vztahu k realizovaným projektům s mezioborovými přesahy ve světě a u nás. Je zde rovněž navržena určitý typologie těchto projektů a možnosti integrace vzdělávacích obsahů výtvarné výchovy a dalších oborů. Druhá část je věnována realizovaným výzkumným šetřením ve školní praxi třech ZŠ se zaměřením na projektové vyučování a mezioborová témata.

Cílem diplomové práce je určit realizovaný mezioborový přesah v rámci výtvarných projektů na ZŠ u nás a ve světě, provést srovnání těchto projektů a navrhnout zlepšení v této oblasti. Zároveň hodnotím použité výrazové prostředky nejen výtvarné výchovy, ale také dalších uměleckých předmětů.

Klíčová slova: výtvarná výchova, výtvarný projekt, mezioborové vztahy, vzdělávací obsah, výrazové prostředky.

ANNOTATION

This thesis deals with the interdisciplinary overlaps within the art projects for the first grade of primary school. The work is divided into two main parts: theoretical and experimental.

The theoretical part explains the concepts of interdisciplinary overlaps, relationships, themes, comparison art, creative task, project, educational content and objectives, expected outcomes, core competencies, and general education.

The research section has two subsections. In the first part there are carried out internet researches in relation to the projects implemented with subfields in the world and us. There is also proposed to establish a typology of these projects and the possibility to integrate the educational contents arts and the other fields. The second part is dedicated to a research realized in school practice at three elementary schools with a focus on project-based learning and interdisciplinary topics.

The purpose of this thesis is to determine realized interdisciplinary overlap within art projects at the elementary school in our country and the world, further to compare these projects and suggest improvements ideas in this domain. At the same time I evaluate the used means of expression not only art, but also other art subjects.

Key words: art education, art project, interdisciplinary relationships, educational content, means of expression

ÚVOD

Ve své práci se zaměřuji na **mezioborové přesahy v rámci výtvarných projektů na prvním stupni ZŠ**. Z přednášek, které jsem za svoje dosavadní studium na fakultě absolvovala, jsem získala pocit, že výběr témat pro výtvarné projekty mají velmi těsně korespondovat s tématy, která jsou žákům předkládána v ostatních předmětech. Že toto propojení, které má svou nezastupitelnou úlohu při učení chápat svět jako celek, je ve školách bohatě využíváno. Při absolvování svých povinných praxí v rámci studia jsem zjistila, že realita je trochu jiná. Ale abych si udělala reálnou představu o situaci na našich základních školách, vybrala jsem si tento jev za téma své diplomové práce.

Dnešní společnost klade na žáky čím dál větší nároky na orientaci ve světě, ve kterém žijí. Vše kolem nás se vyvíjí a mění závratnou rychlostí. Neustále se objevují nové poznatky v oblasti vědy a techniky. Žák musí být schopen účinně používat své vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a názory v běžném životě. Proto je podmínkou, aby školní učivo směřovalo k pochopení souvislostí integrací vzdělávacích obsahů. Smyslem mezipředmětových vztahů je porušení bariéry mezi jednotlivými vyučovanými předměty a uplatnění znalostí žáků v různých předmětech najednou. Škola musí reagovat na požadavky současné společnosti a dnes již naštěstí dochází k mnohým změnám. Rámcové vzdělávací programy zdůrazňují propojení teorie s praxí, rozvoj vědomostí, schopností a dovedností, které bude žák schopen využívat v běžném životě. Tyto programy ukazují i na mezipředmětové vztahy mezi jednotlivými vzdělávacími oblastmi a jejichmi obory.

Využívání mezipředmětových vztahů během vyučování poskytuje žákům komplexní pohled na danou problematiku, prohloubení jeho znalostí a hlavně jejich vzájemné logické propojení. Žák má pak možnost využít takto nabytých poznatků v běžných činnostech každodenního života. Toto pojetí vzdělání směřuje k celistvému chápání světa. Proto ani jednotlivé vyučované předměty nemohou být ostře ohraničené. Příkladem může být hodina slohu, kdy například nad výtvarným dílem nebo i obyčejným obrázkem hledáme hlavní sdělení a následně se pokoušíme o jeho popis. Využíváme tedy jazykovou a výtvarnou komunikaci současně. Podobných možností je mnoho. Mapování situace na našich základních školách je předmětem výzkumné části této diplomové práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY

S příchodem na základní školu se dětem svět „rozdělí“ na dílčí vyučované předměty. Jde o velkou změnu oproti mateřské škole, kde je dětem poznávání světa umožněno celistvě. Návaznost v systému předávání informací z mateřské školy na 1. stupeň by měla být plynulá. Je proto velmi vhodné a přirozené využít projektovou výuku, ve které je uplatněn princip mezipředmětového propojení. Tuto myšlenku zmiňuje ve své publikaci i Zikmundová (2006, s. 25), kdy říká, že „v dynamickém pojetí výuky spjatém s tvořivým rozvojem žákovy osobnosti a strukturní provázaností poznatků již nestačí pouze dosavadní rozdělení vzdělávacího obsahu na izolované obory – předměty jako soubory neměnně a pevně utříděných znalostí.“

Mým úkolem a tématem této diplomové práce jsou mezipředmětové přesahy uplatňované při realizaci výtvarných projektů na ZŠ.

Podle Rakoušové (2008, s. 16) „znamenají mezipředmětové vztahy souvislosti, vztahy mezi jevy, ději, situacemi a jejich promítnutí do soustavy učebních předmětů.“ Mezipředmětovými vztahy nedochází k zániku jednotlivých předmětů, ale naopak se s jejich pomocí hledají souvislosti mezi jednotlivými disciplínami. Mezipředmětové vztahy rozvíjejí logické myšlení a připravují žáky na celoživotní učení.

Pedagogický slovník charakterizuje mezipředmětové vztahy jako „vazby mezi jednotlivými vyučovacími předměty přesahující předmětový rámec, podporující pochopení souvislostí dílčích obsahů, prostředek integrace obsahu vzdělávání. Tradičně byly vyjadřovány v učebních osnovách jednotlivých předmětů jako tzv. mezipředmětová témata nebo realizovány v interdisciplinárních předmětech jako tzv. mezipředmětová témata. Ve vzdělávacích programech (RVP ZV) jsou nyní vyčleněny jako samostatná průřezová témata a zdůrazněny jejich vazby na obsahové oblasti, které se realizují ve výuce různými formami (mezipředmětová témata, projekty, nové předměty)“ (Průcha, Walterová a Mareš 2009, s. 154).

Podle Plcha (1987, s. 17) nejsou mezipředmětové vztahy jen didaktickou podmínkou a prostředkem zvýšení efektivnosti osvojování poznatků a dovedností, ale pedagogický prostředek komplexního přístupu k výchově a vzdělávání.

1.1 Historie mezipředmětových vztahů

„Již v 19. století kritizovali představitelé didaktického myšlení vzájemnou izolovanost jednotlivých předmětů v učebních plánech. Byl proto formulován princip koncentrace. Ten předpokládal, že se učivo bude soustřeďovat kolem některých předmětů, jež se pokládaly za ústřední (náboženství, občanská nauka, zeměpis). Později reformní pokusy 20. - 30. let 20. století usilovaly plánovat učivo náležitě do různých oblastí kolem žákovy zájmu. Jistá integrace poznatků se v naší škole až do první poloviny 20. století udržovala v učebních plánech měšťanských škol (přírodopis, obsahující poznatky z fyziky a chemie). Postupně byly v didaktice rozvíjeny ideje směřující proti poznatkové roztržitosti“ (Skalková 2007, s. 88).

Skalková (2007, s. 72) popisuje v souvislosti s překonávání poznatkové roztržitosti v obsahu vzdělání práci předního českého pedagoga Otokara Chlupa¹, který se v 50. letech 20. století „pokusil o vytvoření teoretické koncepce nového obsahu vzdělávání.“ (Skalková 2007, s. 72)

Jak dále píše Skalková (2007), Otokar Chlup pokládal za důležité nezatěžovat žáky nepodstatným učivem a považoval za nutné provádět výběr základního, co má obsahovat učivo. Důležité je žáky nepřetěžovat nepodstatným učivem. Z hlediska pojetí učiva O. Chlup zdůrazňoval mimo jiné nutnost „překonávat poznatkovou roztržitost a realizovat mezipředmětové souvislosti. Šlo o souvislosti poznatků v rámci jednoho předmětu i různých předmětů.“ (Skalková 2007, s. 72) Chlupova koncepce byla velmi přínosná, jde o první myšlenky, které se později rozvinuly v různých snahách o reformu vzdělávacích obsahů.

1.2 Mezioborový přístup

V uplatnění mezioborového přístupu k výuce je klíčovou osobností celého procesu učitel. Učitel si musí uvědomovat vzájemný vztah mezi jednotlivými oblastmi učiva,

¹ **Otokar Chlup** (30. srpna 1875 Boskovice – 14. května 1965 Praha) byl český pedagog, profesor na Masarykově Univerzitě, přednosta Škol vysokých studií pedagogických v Brně a v Praze. Stal se prvním děkanem Pedagogické fakulty University Karlovy, ředitelem Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV. Angažoval se v mravní výchově a dějinách pedagogiky. Za 1. republiky se zúčastnil reformního hnutí.

předměty a témata a učivu se věnovat právě v těchto vazbách. To klade na osobnost učitele značné nároky, je nutná odborná znalost vyučovaného předmětu, nápady, jak tyto mezipředmětové vazby uplatnit a hlavně pro ně děti nadchnout. Pro autory učebnic, ale i některé učitele, je však dělení učiva striktně do jednotlivých předmětů jednodušší. V tradiční české škole jsou předměty chápány jako jakési „zmenšeniny“ jednotlivých disciplín. Rámcový vzdělávací program dává učitelům ale větší prostor, svobodu ve volbě vyučovacích metod a forem. Učivo musí být logicky uspořádané a zároveň logicky propojené. Důležitost role učitele můžeme vysledovat i z definice, kterou uvádí Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 112), který definuje interdisciplinární přístup jako „didaktický přístup prosazující ve výuce mezipředmětové vztahy, zadávání speciálních úloh propojujících poznatky z různých předmětů, týmové vyučování, vytváření tzv. integrovaných vyučovacích předmětů, tvorbu integrovaných učebnic aj.“

1.3 Možnosti integrace výtvarné výchovy

Na prvním stupni základní školy je v ohledu na integraci předmětů velkou výhodou, že vyučující všech předmětů bývá jeden. Učitel zná náplň a problematiku jednotlivých předmětů, jejich časové rozvržení a znalosti žáků. A jaké integrační vazby jsou možné? Dle Zachové (2000, s. 6) buď existuje tzv. **užší proces integrace, tedy výtvarná výchova plus estetickovýchovné předměty, nebo tzv. širší proces integrace a to znamená výtvarná výchova plus prvouka, přírodověda, vlastivěda, matematika a prvky tvořivé dramatiky.**

Pro správné uplatnění integrace s působením na výtvarnou činnost je velmi důležitá **motivace žáků** – vytvoření vhodné atmosféry, využití poznatků z ostatních předmětů a integrovaný prvek přímo promítnout do samotné výtvarné činnosti.

Z pohledu žáků, tedy přínosů pro žáky, můžeme hovořit o rozvoji myšlení, vůle, citu, tedy psychických procesů, o rozvoji osobnosti dítěte. Významné je i motivování žáků pro mimoškolní zájem, samostudium předkládaného jevu, upevnění poznatků integrovaného předmětu a získání zájmu o integrovaný předmět.

Úloha učitele je v tomto procesu klíčová. I on se musí umět na svět dívat celistvě, přenést tyto své vjemy na konkrétní zadání, umět navodit správnou atmosféru, motivovat žáky, nadchnout je pro vlastní tvoření. Sám se musí umět vcítit do prožitku a vést k tomu i

své žáky. Vyučovací hodiny s integrační vazbou jsou náročné z hlediska přípravy učitele, vyžadují promyšlenou přípravu a hlavně vlastní nápad, jak prvek do hodiny výtvarné výchovy zaintegrovat.

2 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

Kapitola se zabývá charakteristikou projektového vyučování – jeho podstatou, fázemi, výhodami a omezeními, která s sebou přináší. Rovněž definuje přínosy, kterými přispívá k naplňování klíčových kompetencí.

Pro sepsání kapitoly 2.1 mi jako zdroj informací sloužil příspěvek „Možnosti a meze projektové výuky v současné škole“ uveřejněný na Metodickém portálu RVP.

2.1 Charakteristika projektového vyučování

Projektové vyučování, které je vhodně doplněné např. vyučovacími cíli, obsahem, organizačními formami, metodami, umožňuje prohlubovat kvalitu učení a vyučování. Stává se tak hodnotným doplněním a zkvalitněním výuky. **Projektové vyučování vytváří takové didaktické situace, které jedinečným způsobem podněcují žáky k přirozenému rozvoji schopností, dovedností a zkušeností důležitých pro pracovní i osobní život žáků. Základní myšlenkou této výuky je samostatnost žáků, a to jak při formulaci otázek a problémů, tak při jejich řešení i prezentaci výsledků práce** (clanky.rvp.cz 2007).

2.1.1 Podstata projektového vyučování

Projektové vyučování **se orientuje především na zkušenosti žáka**. Tyto zkušenosti jsou založeny na aktivním vztahu žáka k jeho okolí – k přírodě, společnosti. To platí i pro projektové vyučování. Přirozený zájem o poznávání probouzejí otázky spojené s jejich životem. Při **projektovém vyučování tedy můžeme mluvit o spojení obsahu vyučování se životem** (clanky.rvp.cz 2007).

2.1.2 Fáze projektového vyučování

Pro pochopení podstaty projektové výuky je důležité popsat její **fáze** – v podstatě kroky, které by měl učitel provést, pokud chce připravit projekt. Jedná se o následující fáze:

1. Nejdříve si **učitel musí ujasnit cíl a úkoly projektu** a nemělo by jít o nahodilou volbu. Zde se požití mezioborových přesahů přímo nabízí. Mluvím zde tedy o **fázi inspirativní – integrace učiva ostatních předmětů již ve fázi plánování**. I do této fáze lze zapojit žáky a dokonce to považují za velmi žádoucí. Může se jednat o problémy, jež si žáci sami volí a chtějí je řešit. V následující diskuzi se mohou návrhy nadále zpřesňovat. V kontextu průřezových témat v RVP ZV mohou učitelé hledat vazbu na jednotlivé tematické okruhy.
2. V další fázi by měl učitel upřesnit otázky a nechat vyjádřit i žáky. Je na učiteli, aby vyzval žáky k **diskuzi**.
3. Fáze řešení úkolu – shromažďují se informace a patří sem i vlastní realizační tvorba.
4. Vyhodnocení práce – její zhodnocení.

Projektové vyučování realizované v rámci výuky může mít různý rozsah. V počátečních fázích může jít pouze o uskutečnění jedné či několika málo hodin, jindy se danému tématu mohou žáci věnovat i více hodin či dní. Menší projekty se realizují v rámci jednotlivých předmětů, rozsáhlejší pak jejich hranice překonávají. Za nejrozvinutější formu se pokládají velké projekty organizované např. v tzv. projektovém týdnu apod. Projekty jsou většinou realizovány skupinovou prací žáků, kdy se všichni v rámci skupiny podílejí na uskutečnění předem stanoveného úkolu. (clanky.rvp.cz 2007)

2.1.3 Přednosti projektového vyučování

Předností projektové výuky je to, že žáci řeší problémy, které nejsou členěny vědeckým systémem jednotlivých předmětů. Tento aspekt ještě může učitel umocnit vhodnou volbou **výtvarného úkolu**. Potom žáci mohou poznatky a zkušenosti získat uceleně, neroztříštěně. Na určitý jev se dívají očima více předmětů, proto jim lépe zapadají do souvislostí.

Další skutečností je, že žáci při projektové výuce rozvíjí své **komunikativní a sociální zkušenosti a dovednosti**. Jednak ve fázi počáteční, kdy je realizovaná vstupní diskuze nebo motivace jinou, podobnou formou, pak při vlastní tvorbě a nakonec i při

hodnocení. Pozitivní účinek na sociální a komunikativní dovednosti se umocňují v případě, že žáci řeší a pracují v týmu. Z hlediska výše zmíněných zkušeností a dovedností můžeme hovořit o **pozitivní změně v žakově aktivitě, iniciativě, samostatnosti a tvořivosti**. Žáci se při projektovém vyučování učí vlastní aktivitou, což jim umožňuje snadněji, **lépe a dlouhodobě si poznatky zapamatovat**.

Aktivita smyslů a motorická činnost mají pozitivní vliv na motivaci, zapamatování. Tato teorie vychází z psychologie učení. (clanky.rvp.cz 2007)

2.1.4 Meze projektového vyučování

Při realizaci výtvarného projektu musíme počítat i s mnohými úskalími, které s sebou tato výuka nese. Ze strany učitele jde o velmi **náročnou formu práce**, pokud jde o jeho přípravu. Učitel musí být schopen upustit od klasické, frontální, formy výuky. Dalším úskalím je nedostatek času. Mluvím o nedostatečné hodinové dotaci. V plánování činností musí vyučující zohledňovat i tento aspekt.

Důležitá je i **volba míry volnosti při řešení projektů**. Pokud dostanou žáci přílišnou volnost, můžeme v nich vyvolat určitou neorganizovanost, zmatenost. Avšak při příliš konkrétním zadání výtvarného úkolu omezuje žakovu kreativitu.

Jen kvalitně naplánovaný a didakticky správně vedený projekt vede k pozitivním změnám v procesu učení, k osvojení poznatků a dovedností, k rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Jak vyplývá z uvedených skutečností, jež postihují přednosti i meze projektové výuky, je třeba, aby učitelé, kteří tuto formu vyučování užívají, začlenili projekty organicky a smysluplně do ostatních forem učení a vyučování. Jestliže učitel zvažuje zařazení projektů do výuky, měl by kriticky uvažovat nejen o přednostech, ale i omezeních, která projektová výuka přináší. Jedině tak se vyvaruje různých zjednodušení, jednostranností a neúspěchu. Není tedy dobré zařazovat projektovou výuku vždy a všude a za všech okolností. Pak se může projektové vyučování stát výrazně obohacujícím a radostným prvkem tradiční výuky v běžné škole (clanky.rvp.cz 2007).

2.2 Výtvarný projekt

Roeselová (1997, s. 33) definuje výtvarný projekt jako „útvár se složitou klenbou úloh a často závažným myšlenkovým obsahem. Projekt se pokouší sledovat více než jednu cestu při ztvárnění myšlenky nebo problému a široce vyčerpat zvolenou problematiku.“

Musím se opět vracet k myšlence celistvého chápání světa, které ve své práci stále zdůrazňuji již v úvodu a podpořit ji názory Věry Roeselové, která toto celistvé chápání nazývá „mnohostranné pojmání světa“. Učitel společně se žáky (Roeselová 1997, s. 33) „zkoumá podstatu celku i jeho dílčích aspektů. Pojetí tématu ústí do několika proudů výtvarných aktivit, které rozvíjí základní myšlenky.“ I Roeselová ve své práci zdůrazňuje roli učitele, která je i podle mě v celém procesu tvorby projektu klíčová. Autorka vyzdvihuje úlohu učitele a jeho postoj ke světu, k výtvarnému umění a výchově, vlastní zkušenost a lidské a pedagogické postoje. Cílem učitelovi práce je „vytvořit z volby obsahu, z výtvarného pojmání úloh a z jejich závěrečného seřazení nástroj hlubšího poznání.“

Důležitá je **volba vhodného tématu**. Na prvním stupni je nejlepší projektu využít smyslových kontaktů a zvolit téma dětem blízké, z běžného života a to zejména v nižších ročnících.

Podle Roeselové (1997) je v projektové výuce otevřená cesta ke **svobodnému výtvarnému vyjádření žáka** a o to by ve výtvarné výchově na našich školách mělo jít především. Při takové práci dochází k rozvíjení žákovy zájmu o problém, o umění, o poznání sebe sama, okolního světa, souvislostí a provázanosti zdánlivě nesouvisejících skutečností. Učitel musí do jisté míry nechat iniciativu na žákovi a tím ho nechat odkrývat nové pohledy. **Využívání projektových metod má pozitivní vliv na výchovně vzdělávací proces.**

2.3 Přínos projektového vyučování pro naplňování klíčových kompetencí

Klíčové kompetence nám ukazují směr, kam v základním vzdělávání jít, jakým způsobem rozvíjet žákovu osobnost z hlediska všeobecně vzdělávacího a zároveň formovat jeho jednání a chování tak, aby si našel své místo a uplatnění v dnešní společnosti.

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a

pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.

Smyslem a cílem vzdělávání je, aby všichni žáci byly vybaveni souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou. Získané klíčové kompetence v průběhu základního vzdělávání tvoří základ žákova myšlení, jednání, chování a rovněž základ pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu.

Klíčové kompetence nestojí vedle sebe izolovaně, různými způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají“ (RVP ZV 2013, s.10).

Zamýšlím – li se nad posledním výše uvedeným odstavcem jako učitelka na 1. stupni ZŠ, nabízí se mi otázka: „**Jaké aktivity a činnosti zvolit, abych vyvýšila mezipředmětové vazby a díky nim směřovala k naplnění klíčových kompetencí?**“ Protože nestojí – li izolovaně jednotlivé klíčové kompetence, nesmím jako učitel „ustrnout“ na izolované výuce jednotlivých předmětů, ale začít myslet a výuku plánovat mezioborově. V kontextu výtvarné výchovy bude „prostředníkem“ bezpochyby projektové vyučování. Ovšem i zde pro mě jako pro učitele vyvstává důležitý úkol a to sice velmi pečlivě promyslet téma výtvarného projektu a jeho důkladné plánování včetně – a to je nejdůležitější – definovat cíl výtvarného projektu. Jde o jednu z klíčových didaktických kategorií, které vymezují účel, tedy záměr výuky a výstup, tedy výsledek výuky. Cíle lze charakterizovat v podobě dosahovaných kompetencí žáků. Cíle zahrnují poznatky a porozumění, hodnoty a postoje a praktické dovednosti. Jsou formulovány ve vzdělávacích programech, předmětových kurikulech a učebních osnovách.

RVP ZV říká, že: „Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. V základním vzdělávání se proto usiluje o naplňování těchto cílů:

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení;

- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů;
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci;
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých;
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti;
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě;
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný;
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi;
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.“ (RVP ZV 2013, s. 8-9)

Budu – li sledovat definice jednotlivých klíčových kompetencí tak, jak je uvádí RVP ZV a hodnotit v jejich kontextu přínosy **projektového vyučování, všímám si následujících výrazů v definici jednotlivých kompetencí** (RVP ZV 2013, s. 10-13), **které úzce souvisejí s možnostmi a přínosy projektového vyučování.** Jsou to zejména:

- propojení a systematizace v procesu učení;
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává;
- poznává smysl a cíl učení;
- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory;
- účinně spolupracuje ve skupině;
- ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty;
- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla;
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání. (RVP ZV 2013, s. 10-13)

Tyto a další dovednosti, postoje a návyky projektová výuka jako forma práce spoluutváří a podporuje.

Výtvarná výchova spadá v rámci RVP pod vzdělávací oblast Umění a kultura. Jde o předmět umělecký, tvůrčí, podporující vnímavost k sobě i okolnímu větu. Žák si sám, na základě svých činností, svého myšlení, osvojuje svět kolem sebe. Dle RVP „Vzdělávání v této oblasti přináší umělecké osvojování světa, tj. osvojování s estetickým účinkem.“(RVP ZV 2013, s. 65). Je tedy úkolem učitele, aby našel vhodná témata pro výtvarnou výchovu. A to taková, která podporují schopnost nalézání společných vazeb mezi předměty, tak, aby žák pochopil propojení tématu s ostatními předměty. Žák si tak vytvoří celistvou představu o daném problému, o daném učivu. Má možnost si věci sám vytvořit, „osahat“, být součástí řešení nějaké otázky. A právě v projektovém vyučování lze spojit více oborů do jednoho projektu. **Projekt uplatňuje princip mezipředmětových vztahů a ve spolupráci s RVP vede k dosahování klíčových kompetencí. Skrze projekt mohou pojmout více vzdělávacích oblastí, tím tedy vzdělávacích obsahů. V projektu mohou velmi dobře propojit více klíčových kompetencí.**

Výtvarná výchova spadá do vzdělávací oblasti Umění a kultura, definujeme jej jako předmět umělecký. „Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, jejichž principy provázejí člověka od počátku civilizace. Jsou jedinečným a nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání existence, prostředkem jejího členění v lidské mysli, a tedy i jejího utváření. Ve výtvarné výchově je pojmán kontakt člověka s realitou jako vzájemný vztah, interakce, v níž se přetvářejí obě strany, které do ní vstupují“ (Symposium 2002, s. 132).

Dle Roeselové (1997, s. 12) „je hlavním výchovným prostředkem výtvarné výchovy probouzení zájmu – zájmu o zvolené téma, zájmu o svět, zájmu o souvislosti a vztahy, zájmu o výtvarné uchopení problému. Důsledkem zájmu a z něj plynoucí aktivity jsou i náhodné objevy, které žák učiní. Ty vyvolávají údiv, který ho přivádí k dobrodružství objevování. Překvapení, se kterým je cesta za objevem spojená, i pocit narůstajícího vzrušení vede k nezapomenutelným zážitkům a probouzí potřebu znovu se s nimi setkávat. Stále obnovovaný zájem tak uzavírá kruh a z dítěte lhostejného se postupně stává zvědavý a tvořivý člověk.

Výtvarná výchova je výchovou k umění a v umění. Můžeme v ní však hledat i další roviny, které jí dávají komplexnější charakter, například v souvislosti s jinými

oblastmi umění, s historií, přírodovědou, technikou a podobně. Umění je nedílnou součástí lidského života a svědčí o tom fakt, že se člověk umělecky vyjadřuje odjakživa – jak dokazují pravěké jeskynní malby, dochované starobylé umělecké předměty (které ani po tisíciletích neztrácejí na přitažlivosti – právě naopak), architektura, hudba, tanec atd. Život bez nich si neumíme představit ani v dnešní zrychlené a poněkud „virtuální“ době (Roeselová, 1997). „Umění nám umožňuje myslet, cítit a rozumět realitě pod povrchem našeho vědomí. Dovoluje nám také dostat se za skutečnost a objevovat myšlenky a ducha, jenž se za ní skrývá“ (RVP ZV, 2013, s. 65).

3 KOMPARACE UMĚNÍ

Ve své práci se zabývám mezioborovým propojením v rámci projektového vyučování. Abych mohla hledat souvislosti mezi předměty, musím nalézt shody ve výrazových prostředcích různých uměleckých oborů. Východiskem pro moji práci je propojení mezi uměleckými předměty. Různé umělecké obory jsou dobře porovnatelné, neboť v jejich výrazových prostředcích lze vysledovat stejné projevy.

Uměleckou komparistikou se zabývá málokdo, z českých autorů např. kunsthistorik a muzikolog Jaroslav Bláha nebo také Kateřina Dytrtová.

Studiem výše uvedených autorů jsem vytvořila teoretickou základnu definující výrazové prostředky různých uměleckých oborů, pomocí kterých následně ve výzkumné části DP definuji výrazové prostředky užití v konkrétních výtvarných projektech.

Na základě studia dostupné odborné literatury se domnívám, že umělecká komparistika není z hlediska metodologie příliš zpracovaná. Jako výborný průvodce tímto tématem mi byl pro sepsání této práce Jaroslav Bláha a jeho první díl komplexu Výtvarné umění a hudba. Bláha ve své publikaci definuje **výrazové prostředky jednotlivých uměleckých druhů, které pro mě byly stěžejním předmětem zkoumání v kontextu projektové tvorby na prvním stupni našich základních škol.** Bláha (2012) sám přirovnává výrazové prostředky ke gramatice, kterou má každý jazyk. Říká také, že je důležité nechápat umělecký obor izolovaně. Ale pro pochopení vzájemných souvislostí a provázaností je nutné přestat opomíjet vnitřní analogii mezi jednotlivými uměleckými obory. „Vždyť přece zkoumání vnitřních analogií příbuzných strukturálních prvků nám poskytne nejen komplexnější

pohled, ale odhalí i ty nejjemnější nuance dialektiky vývoje, které by jinak zůstaly pod povrchem. **Umělecká komparastika musí vycházet z umění jako jazyka, jako prostředku komunikace. A jsou to právě výrazové prostředky, které jsou onou podstatou uměleckého jazyka, proto komparace musí být založena právě na nich**“ (Bláha 2012, s. 19). Na výrazových prostředcích nechápaných izolovaně, ale v jejich vazebné souvislosti s tvarem a prostorem v malířství a tvarem a časem v hudbě.

3.1 Výtvarné umění a hudba

Výtvarné umění a hudba jsou obory umělecko – estetické. Definování výrazových prostředků z oblasti hudby je pro mě důležité pro následné hledání mezioborového propojení předmětů výtvarné a hudební výchovy.

3.1.1 Výrazové prostředky spojené s tvarem

Bláha (2012) neřadí tvar mezi výrazové prostředky (v analogii v chápání jazyka jako gramatiku), ale chápe jej jako základní stavební jednotku, základní prvek struktury uměleckého díla. Proměny výrazových prostředků – linie, barvy, světla atd. v malířství, melodie, harmonie, dynamiky atd. v hudbě – úzce souvisejí s proměnou charakteru tvaru.

Tvar je rovněž základní stavební jednotkou kompozice – celkového uspořádání výtvarného díla. Jednotlivé tvary neexistují izolovaně, je třeba je chápat v souvislost s jinými tvary a je důležité naučit se citlivě vnímat tvar a rozeznat různé způsoby jeho vyjádření.

„Jednou ze zásad metody komparace dvou uměleckých druhů je přímé srovnání adekvátních výrazových prostředků spojených s tvarem – v případě komparace malířství a hudby vytvoří vzájemně si odpovídající dvojice linie a melodie, harmonie barev a tónů, modelace tvarů světlem a dynamikou, zvuková barva může být spojena s malířským rukopisem a technikou“ (Bláha 2012 s. 38).

3.1.1.1 *Linie a melodie*

„Obrysová linie vymezuje obrys tvaru neboli jeho konturu. Nemusí být spojena s čárou, ale může být definovaná stykem dvou různě barevných ploch či kontrastem světla a stínu.

Obrysovou linií hudebního tvaru je melodie“ (Bláha 2012, s. 38).

3.1.1.2 *Harmonie barev a tónů*

Dle Bláhy (2012) se v barevné výstavbě tvaru uplatňují barvy lomené (vzniklé mícháním), spektrální (čisté). Důležitou roli hraje plynulý barevný přechod a také kontrasty barev, a to světlostní, sytostní a komplementární (vztah barvy základní a barvy doplňkové – červená-zelená) a kontrasty teplých a studených barev. Malíř musí trojrozměrný objekt přenést na dvojrozměrné plátno a je to právě **barva jako základní výrazový prostředek**, který se podílí na iluzi prostorové hloubky.

V hudební teorii je **harmonie** nauka o akordech. „Akord jako souzvuk tří nebo více tónů může být konsonantní (libozvučný) nebo disonantní (nelibozvučný). Tyto vlastnosti souzvuku nemůžeme sledovat izolovaně, ale v jejich vzájemných vztazích v kontextu konkrétní skladby. Vzájemné vztahy konsonancí a disonancí odpovídají kontrastům barev“ (Bláha 2012, s. 40).

3.1.1.3 *Světlo a dynamika*

„Hlavní úlohou **světla** je plastická modelace tvaru, iluze jeho trojrozměrnosti ve škále od rozptýleného světla, tedy rovnoměrně rozloženého, tedy rovnoměrně spojeného s plochou, až po šerosvitovou modelaci tvaru, která se uplatňuje v gradaci od sfumata – plynulý přechod mezi barvami, přes měkkou modelaci tvaru – plynulý přechod ze světla do stínu až k temnosvitu – velký kontrast mezi hlubokým stínem a intenzivním světlem jako prostředek dramatickosti.

Dynamika v hudbě označuje proměny zvukové intenzity ve škále od neměnné intenzity zvuku přes crescendovou dynamiku až k extrémním dynamickým kontrastům“ (Bláha 2012, s. 46).

3.1.1.4 Zvuková barva a fyzikální a technické vlastnosti barev

Dle Bláhy **zvuková barva neboli ténbr** se často zjednodušeně spojuje s instrumentací. Patří sem však i tvoření tónu včetně specifických technik.

Výše zmíněnému pak odpovídají fyzikální **vlastnosti barev**. Týká se to osobitého rukopisu a malířských technik. „Od transparentnosti akvarelu až k haptické naléhavosti pastózního nanášení barev (Bláha 2012, s. 46).

3.1.2 Výrazové prostředky spojené s prostorem a časem

„Skutečnost kolem sebe sice vnímáme jako jednotlivé konkrétní tvary, nikoliv však izolované, ale v prostorových souvislostech.“ (Bláha 2012, s. 35) Stejně jako v případě tvaru, tak i u prostoru je zásadní rozdíl mezi reálným prostorem a jeho výtvarným zobrazením. V malířství jde o iluzi prostorové hloubky, která se uplatňuje zejména v krajinomalbě, kde je velmi důležitá barevná stavba obrazu – přechody od teplých a tmavších barev v popředí ke studeným a světlejším barvám v zadním plánu. V přední části může malíř umístit ústřední schéma – např. postavy. Za nimi může být vodní hladina a zadní plán pak může tvořit horizont s panoramatickou krajinou. Odborné členění je mnohem složitější, ale pro pochopení principu toto členění postačuje.

„I v hudbě vnímáme tvar v souvislostech hudebního času, přesněji řečeno hudebně strukturního času. „ (Bláha 2012, s. 37). Bláha (2012) dále vysvětluje hudební čas na Mozartově Sonátě C dur, kdy jsou použity tři fáze hudebního času. V první fázi jsou představeny hlavní myšlenky, druhá část je nejvíce dramatická a fáze třetí je téměř totožná s první. V kontextu hudebního času je pro tuto práci nejdůležitější vyjmenovat výrazové prostředky. Je to **tempo** (rychlost časového průběhu skladby), **metrum** (časové členění skladby střídáním přízvukných a nepřívukných dob), **rytmus** (vnitřní členění metrických jednotek). Z hlediska hudebního času je ještě jeden pojem, který je pro mě zajímavý a tím je **agogika**, nebo-li náhlá změna tempa. Na rozdíl od tempa, metra a rytmu, se ve skladbách objevuje nepravidelně. Jde např. o výrazné zpomalení skladby na konci. V souvislosti s agogikou mě napadá jedna skladba, kterou jsem hrála dětem na prvním stupni na klavír, a to *Sleepy little kitten*, kdy v posledních dvou taktech je nutné skladbu zpomalit, abychom zdůraznili smysl skladby. Tím je uspávání malého koťátka a v doznívání posledních taktů

kořátko opouštíme a nechceme jej vzbudit. Zpomalení na konci skladby zde bylo nezbytné a přesně dotvářelo navozenou atmosféru.

3.2 Výtvarné umění a literatura

V této kapitole se budu zabývat hledáním a nalézáním vazeb mezi literaturou a výtvarnou výchovou. To jest mezi vyjadřováním prostřednictvím slovesných (verbálních) znaků a znaků nonverbálních (barvy, linie, bod,...).

„Již od starověkých civilizací a kultur se právě tyto dva znakové systémy neobyčejně těsně prolínaly a propojovaly. Princip vzájemného propojování uměleckých jazyků je také jedna ze zásad, kterou RVP ZV zdůrazňuje“ (Hoffman 2006, s. 5).

Každé **literární dílo má svůj obsah a formu** a je tvořeno třemi vrstvami. Obsah můžeme definovat jako to, o čem dílo vypovídá, forma je jeho ztvárnění a uspořádání.

Tři vrstvy literárního díla tvoří **vrstva jazyková**, kde v podstatě mluvíme o zvukovém uspořádání hlásek, použité slovní zásobě, použití rozmanitých výrazových prostředků a estetice jazyka. Další vrstvou je **vrstva tematická**, kam mimo jiného patří motiv, děj a námět. Třetí vrstva je vrstva **kompoziční**, která se všímá vlastní výstavby literárního díla, pro potřeby této práce sem zahrnuji jen časovou posloupnost děje.

4 PŘÍNOS PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ PRO VÝVOJ OSOBNOSTI DÍTĚTE

Z hlediska **vývojové psychologie** je třeba při výuce brát ohled na uspokojení žákových potřeb – zejména potřeba smysluplné činnosti, potřeba uznání a úspěchu, uspokojení jeho zvědavost a dětská radost. Dítě mladšího školního věku je snadné nadchnout pro něco nového. Dítě proto musí být stále stimulováno novými podněty, musí mít možnost „objevovat“ nové, spolupodílet se na utváření svého vědění. **Projektové vyučování v sobě zahrnuje prvky kognitivní i řemeslné, můžeme tedy v rámci jednoho projektu na dítě působit různými podněty.** V návaznosti na takové činnosti musí přijít i adekvátní uznání žákovy práce, nějaké shrnutí, reflexe, aby dítě pochopilo smysl počínání a hlavně cíl jeho konání. Toto hodnocení podle Čápa a Mareše (2001, s. 230) vede k tomu, že dítě pochopí,

že dobrými výkony, úsilím, snahou lze dosáhnout vnitřního uspokojení z osvojení dovednosti a z dobrého výkonu a také kladného hodnocení učitele, rodičů a dalších zúčastněných osob.

Budu-li se zabývat významem mezipředmětových vztahů na působení dětské psychiky, je nutné charakterizovat *myšlení* dětí mladšího školního věku. Podle Piageta jde o etapu konkrétních operací, kdy myšlení respektuje zákony logiky. „Děti dokáží klasifikovat, třídít, řadit, zvládají inkluzi a jiné operace, přitom se však stále váží na názorné poznání, na konkrétní předměty a procesy, které lze přímo vnímat a představit si je, popřípadě s nimi manipulovat, prakticky si ověřit řešení problému“ (Čáp, Mareš 2001 s. 231). Všechny tyto schopnosti lze podpořit volbou témat a námětů v hodinách výtvarné výchovy při volbě jednotlivých činností při výtvarném tvoření a podílet se tak na utváření osobnosti dítěte.

4.1 Vliv projektové výuky na proces učení

Vrátím – li se k vývojové psychologii a z jejího pohledu budu charakterizovat proces dětského učení, je od úplného začátku nejdůležitější životní náplní každého maličkého člověka poznávání světa, na němž se právě ocitl. Jak píše ve své publikaci Eva Rheinwaldová (1997, s. 85), „dělá to nadšeně, systematicky a všemi smysly, které k tomu má k dispozici. Ovšem svět není nutné poznávat jen tak, že ho důkladně ochutnáme, očicháme, ohmatáme, poslechneme nebo prohlédneme. Svět kolem nás můžeme i prožít a procítit, můžeme si ho se zavřenýma očima představovat, můžeme ho ve své fantazii měnit, nebo si stvořit svůj vlastní.“

Z tohoto důvodu je vhodné do výuky zařazovat projektové vyučování jako doplněk ostatních forem výuky. Projektová výuka dává dětem možnost odrážet ve své práci, činnosti, své vlastní pochopení světa.

4.2 Potenciál výtvarné výchovy integrovat vzdělávací obsahy jiných oborů

Předmět výtvarná výchova v sobě nese určitý potenciál integrovat vzdělávací obsahy jiných oborů, a to nejen těch uměleckých. Výtvarné vyjadřování nabízí možnost zábavnou a hlavně účinnou formou opakovat učivo probrané v jiném předmětu, nebo přiblížit učivo nové žákovu správnému chápání. Výtvarná výchova tedy může dopomáhat správnému pochopení

souvislosti a obsahu učiva vyučovaného v jiných předmětech, ale své nezastupitelné místo má i při diagnostice chyb, mylných představ, které žák o probírané látce má.

Čáp a Mareš (2001, s. 419) definují termín „žákovo pojetí učiva“ jako „souhrn žákových subjektivních poznatků, představ, přesvědčení, emocí a očekávání týkající se školního učiva. **Zahrnuje tedy kognitivní oblast (žákovo svérázné chápání obsahu jednotlivých pojmů, jevů, principů, žákovo chápání vztahů mezi nimi, celou jeho subjektivní strukturu vědění o určitém tématu). Dále oblast afektivní (žákovy postoje, hodnoty, přesvědčení, emocionální podbarvení určitých poznatků typické pro daného žáka) a konečně oblast konativní (žákovy snahy jednat a chovat se určitým způsobem při práci s daným učivem.**“

4.3 Výtvarná výchova a rozvoj dětské osobnosti

Výtvarná výchova má pozitivní vliv na rozvoj dětské osobnosti. Nese v sobě cíle tvořivé, vzdělávací, ale rovněž formující dětskou osobnost. Pro děti raného školního věku je proto výtvarný projev velmi důležitý a přirozený. Úkolem výtvarné výchovy je zachovat tuto přirozenost, ale zároveň ji i obohacovat. Existují různá pojetí výtvarné výchovy. Jedním z nich, který považují velmi vhodný pro žáky na 1. stupni, je „artefiletika“.

„**Artefiletika** je moderní pojetí výtvarné výchovy, které využívá některých prostředků arteterapie. Navazuje na dobrou tradici české výtvarné výchovy, založené především na rozvoji tvořivosti dítěte. Artefiletika však koncepci tvořivosti obohacuje a novým způsobem ji rozvíjí jak ve vztahu k dětské osobnosti, tak i ve vztahu k výtvarné kultuře. Hlásí se k tzv. **osobnostně orientované výchově, která se snaží respektovat přirozené potřeby dítěte a vytvářet co nejlepší podmínky pro jeho individuální rozvoj.** Artefiletika je vedena snahou povzbuzovat duševní síly dětí a předcházet jejich psychickému nebo sociálnímu selhávání v pozdějším věku. Jejím hlavním záměrem je zprostředkovat dětem cestu ke světu kultury i přírody na základě jejich výtvarných zážitků“ (Slavíková, Slavík, Hazuková 2003 s. 10).

„Typickou zvláštností dětského věku je tzv. **synestézie, neboli synestetické vnímání.** Jde o vyvolání vjemu jednoho smyslu, třeba zraku, podnětem z jiné smyslové oblasti, třeba sluchové. Pro výtvarnou výchovu je zajímavé tzv. barevné slyšení (fotismus), kdy sluchový vjem je doprovázen barevným dojmem (např. samohláska „o“ modrou barvou,

„u“ zelenou apod.)“ (Slavíková, Slavík, Hazuková 2003 s. 139). Pro **děti mladšího školního věku je typické, že si nejlépe pamatují to, co mohou samy vidět nebo ještě lépe s čím mohou samy manipulovat.** „Tomuto typu paměti se říká smyslově názorná paměť“ (Slavíková, Slavík, Hazuková 2003, s. 139). Synestézie lze dobře využít v hodinách výtvarné výchovy, kdy můžeme do tématu zakomponovat učivo například z hudební výchovy – pouštět dětem hudbu různých období a nechat je výtvarně vystihnout jejich pocity. A protože každé období lidské historie si nese svoji atmosféru i ve „své“ hudbě, přímo se nabízí využít výsledku dětského tvoření ve vyvození charakteru dané doby. A opět dítě samo objevuje. Skrze své niterné pocity při vnímání zvuku se za pomoci učitele jako jakéhosi moderátora celého vyučování, dostane až k tomu, co je podstatné a pro dítě potom tak snadno zapamatovatelné. Protože vyvozená a „osahaná“ věc je dětem velmi blízká, rozumějí ji a budou si ji snadno pamatovat. Kromě toho je nezanedbatelný i účinek na dětskou psychiku, tedy radost z odvedené smysluplné práce. Navíc se touto činností rozvíjí hudební cítění a hudební zkušenosti dětí. Dítě pochopí svět, který jej obklopuje a to skrze umění. Dále při popisu svých pocitů rozšiřuje svoji slovní zásobu, učí se pojmenovat své pocity. A to je, myslím si, hlavním smyslem předmětu výtvarná výchova. **Výtvarné vyjádření vlastní myšlenky, vlastních pocitů a sebepoznání, orientace ve světě, ve kterém dítě žije, respektování jiných kultur, atd.** Těch možností, jak dítěti tento zážitek zprostředkovat, je nespočetně.

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 Plán výzkumného šetření

Výzkumná část této DP má dva oddíly. Kapitola 5 je věnována internetový rešerším výtvarných projektů na školách u nás a v zahraničí. Výstupy z tohoto šetření jsou **možnosti začleňování vzdělávacích obsahů různých oborů v rámci výtvarných projektů a možné způsoby prezentace projektů na webových stránkách školy**. Informace o projektech získané analýzou webových stránek, mě uvedly do celé problematiky výtvarných projektů na ZŠ, sloužily tedy jako **výchozí seznámení s problematikou výtvarných projektů v praxi**.

V kapitolách 6 a 7 je již provedeno **výzkumné šetření přímo ve školní praxi**. Byly vybrány tři ZŠ v ČR, které jsem navštívila a s vyučujícími realizovala dotazníkové šetření a polostrukturovaný rozhovor. Dále byl získán materiál ze škol zahraničních, konkrétně školy španělské a anglické. V případě zahraničních škol je vyhodnocen jen dotazník, rozhovory uskutečněny nebyly. Byly tedy zhodnoceny tři ZŠ u nás a dvě v zahraničí.

V plánu výzkumného šetření popisují stanovené cíle, které svým výzkumem v praxi sledují a rovněž definují výzkumné otázky, na které postupně nalézám odpovědi.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření této DP je zmapovat situaci týkající se mezioborových přesahů v rámci výtvarných projektů skutečně zrealizovaných na ZŠ u nás a ve světě. Tyto cíle v sobě zahrnují jednak způsob prezentování projektů na webu školy a zároveň určení realizovaného mezioborového přesahu v rámci výtvarných projektů. Dále je mým cílem provést ilustrativní srovnání situace u nás a ve světě a navrhnout zlepšení v této oblasti. Zároveň hodnotím použité výrazové prostředky, na které byl v projektu kladen důraz, a to nejen výtvarné výchovy, ale také dalších uměleckých předmětů.

5.2 Výzkumné otázky

V souvislosti s výzkumným šetřením jsem si položila tyto otázky:

- 1. Které vzdělávací obsahy různých předmětů jsou začleňovány v konkrétních výtvarných projektech?**
- 2. Jak jsou kombinovány výrazové prostředky různých uměleckých oborů v rámci výtvarných projektů?**
- 3. Jaké cíle si učitelé při zadávání výtvarných projektů kladou?**
- 4. Jak jsou projekty ZŠ prezentovány na webu v ČR a zahraničí?**

6 VÝCHOZÍ SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ V PRAXI

Součástí této diplomové práce a vlastně jeden z hlavních výstupů je zhodnocení projektů realizovaných na základních školách jak v České republice, tak i ve světě. Pro výchozí seznámení s problematikou výtvarných projektů na prvním stupni ZŠ, jsem provedla jejich **internetové rešerše u nás a ve světě**. Vstupní informace tedy čerpám přímo z webových stránek základních škol.

Cílem tohoto šetření je získat přehlednou typologii výtvarných projektů realizovaných na základních školách u nás a ve světě a to z hlediska jejich prezentace na webových stránkách a také z hlediska začleněných vzdělávacích obsahů.

V této části tedy nalézám odpovědi na následující otázky:

- Jaké vzdělávací obsahy různých předmětů jsou začleňovány v konkrétních výtvarných projektech?**
- Jak jsou projekty ZŠ prezentovány na webu v ČR a zahraničí?**

6.1 Deskripce výchozí situace

Jak jsem již zmiňovala, vstupním materiálem jsou pro mě prezentace výtvarných projektů na webových stránkách škol. Školy jsem vybírala tak, abych ukázala a vyhodnotila co nejširší vzorek možností, jak výtvarné projekty ve škole realizovat. Jednalo se tedy o subjektivní výběr.

Vybrala jsem lokaci zcela odlišné školy, jsou to školy z velkých měst i z měst menších, z Čech i Moravy. V části, která se věnuje projektům zahraničním, jsem volila základní školy ze zemí mluvících anglickým a německým jazykem s ohledem na mé jazykové znalosti.

Výtvarné projekty musely být realizované na prvním stupni, což je požadavek zadání mé DP. Pracovně jsem vytvořila širokou databázi těchto projektů a dále třídila. Následující kapitola pojednává o možnostech – kritériích třídění těchto projektů.

6.2 Možnosti třídění projektů

Z velké databáze základních škol, které na svých webových stránkách uveřejňují dokumentaci svých výtvarných projektů, bylo nutné stanovit si několik kritérií jejich následného třídění. V úvahu připadaly následující kritéria:

- mezioborové přesahy výtvarných projektů, tedy začleněný vzdělávací obsah;
- časový rozsah – náročnost projektu;
- způsob prezentace projektu na webu školy (stylistika, pragmatika, galerie, popisky atd.);
- projekty celostátní/celoškolní/třídní;
- námět a vzdělávací obsah projektu.

Z výše uvedených kritérií budu vyhodnocovat **způsob prezentace projektu na webu školy a kritérium začleněného vzdělávacího obsahu.**

V následující kapitole budou analyzovány **možnosti prezentace výtvarných projektů na webu školy.**

6.3 Analýza a třídění projektů v ČR a v zahraničí

Následující kapitoly jsou věnovány hodnocení způsobu prezentace na webových stránkách škol u nás a v zahraničí a začleněnému vzdělávacímu obsahu s jiných oborů v rámci výtvarného projektu. Rovněž jsou zde definované výrazové prostředky jednotlivých uměleckých oborů, tedy samotné výtvarné výchovy, dále pak hudby a literární tvorby.

6.3.1 Způsob prezentace na webových stránkách ZŠ

Abych byla schopná porovnávat rozličné prezentování výtvarných projektů, musela jsem všechny své dojmy a informace plynoucí ke mně jako k pasivnímu pozorovateli zredukovat na určitá posuzovaná kritéria.

Na základě internetových rešerší jsem se tedy snažila o **nalezení kritérií využitelných k vyhodnocení výtvarných prezentací výtvarných projektů uveřejněných na webových stránkách základních škol**. K objektivnímu hodnocení bylo nejprve nutné stanovit si jasná kritéria výběru informací, které budu porovnávat.

Kritéria hodnocení:

- stylistika (slohová vytríbenost),
- pragmatika (výpovědní hodnota projektu, co bylo projektem sledováno, jeho záměr),
- sestavení galerie,
- popisky,
- představení projektu – definování vzdělávacího obsahu a cíle.

Pro hodnocení byly vybrány následující základní školy a jejich projekty:

Název školy	Název projektu
ZŠ Čeperka, Pardubice	Cesta za ptačím zpěvem
ZŠ Nádražní, Hustopeče	Pravěk
ZŠ Alšova, Kopřivnice	Mimikry
ZŠ 5. května, Rožnov pod Radhoštěm	Čarovný podzim
ZŠ Ivančice	Oživé stromy
ZŠ Ivančice	Kompozice z písmen
ZŠ Ivančice	Mozarteum aneb hudba ve výtvarce
ZŠ Čakovice	Barvy Afriky
ZŠ Čakovice	Český rok v tradicích

Název školy	Název projektu
ZŠ Čakovice	Voda slovem a štětcem
ZŠ Lišov	Sněhuláci pro Afriku 2014
ZŠ Velké Pavlovice	Ze života hmyzu
ZŠ Habrmannova, Česká Třebová	Dotkni se Slunce
ZŠ Marjánka, Praha 6	Smíšený les
Emmorton Elementary School, Bel Air, Maryland, USA	Magical underwater world
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Scream drawings
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Aerial views inspired by Wayne Thiebaud
Hemenway Elementary School, Framingham, MA, USA	Sun Expressions
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Indianerprojekt
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Wasserprojekt
Die Clemens-Brentano Grundschule, Berlin, DE	Wie lebten die Indianer?
Franz Boehm Schule	Wir basteln Indianersachen
Grundschule Radeburg	Zirkusprojekt – Unsere bunte Schule

Tab. 1 Seznam hodnocených ZŠ a jejich projektů u nás a ve světě

Analýza prezentací škol podle zvolených kritérií je popsána v následujícím textu. Jednotlivé projekty jsou ke zhlédnutí na webových stránkách škol, které jsou uvedené v seznamu internetových zdrojů na konci práce.

ZŠ Čeperka, Pardubice

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (zs-ceperka. skolaprozivot 2014)

Projekt: „Cesta za ptačím zpěvem“

Stylistika: Jednoduchý popis fází projektu ve stylu prezentace (jen heslovitě)

Pragmatika: Záměr projektu není uveden

Galerie: Jedna práce žáka

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Žádné

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

ZŠ Nádražní, Hustopeče

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Pravěk ve výtvarné výchově – ZŠ Hustopeče, Nádražní 4 2014)

Projekt: „Pravěk“

Stylistika: *„Žáci 6. tříd se v rámci výtvarné výchovy zapojili do projektu na téma „Pravěk“. Podívejte se na naši prezentaci. Žáci byli rozděleni do skupin, které mezi sebou soutěžily, a tím získali ještě větší motivaci a chuť do práce. Nejdříve vyhledávali informace k tomuto historickému období a postupně je zpracovávali ve výtvarných dílech. Vyzkoušeli si tvorbu, při níž používali přírodniny současně jako výtvarné nástroje i materiály. Nejvíce je zaujalo vytváření kostýmů a úprava vzhledu. Jak to dopadlo, můžete zjistit v následující prezentaci.“* (Pravěk ve výtvarné výchově – ZŠ Hustopeče, Nádražní 4 2014)

Pragmatika: Záměr projektu není uveden

Galerie: Video nahrávka

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: V úvodu stručně

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

ZŠ ulice Alšova, Kopřivnice

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (mimikry. ZŠ Alšova, Kopřivnice 2012)

Projekt „Mimikry“

Stylistika: Není žádný popis projektu

Pragmatika: Záměr projektu není uveden

Galerie: Bohatá fotogalerie z „módní přehlídky“

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Žádné

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

Základní škola Lišov

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Projekty – ZŠ – ZŠ a MŠ Lišov 2014)

Název projektu: Sněhuláci pro Afriku 2014

Stylistika: Není žádný popis projektu, jen odkaz na webové stránky celostátního projektu

Pragmatika: Záměr projektu je uveden na webových stránkách celostátního projektu

Galerie: Bohatá fotogalerie z výroby sněhuláků i jejich finální podoby

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Žádné

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

Základní škola 5. května, Rožnov pod Radhoštěm

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Čarovný podzim – výtvarný projekt: Základní škola 5. května 2014)

Název projektu: Čarovný podzim

Stylistika: Není žádný popis projektu

Pragmatika: Záměr projektu není uveden

Galerie: Bohatá fotogalerie výstavy výsledných produktů

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Žádné

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

ZŠ Ivančice

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (T. G. Masaryka Ivančice – ozivle stromy 2014)

Projekt: Oživlé stromy

Stylistika: *„Každý z nás se již někdy ocitl alespoň na malou chvíli sám v lese. Člověk se v takové situaci cítí nejistý. Slyší zvuky, které dříve nezaslechl. Padne na něho tíseň - tíživý pocit, že není v lese sám. Většinou nastoupí pocit strachu. Naše fantazie začne pracovat "na plné obrátky". Zdá se nám, že i obyčejné stromy ožily. Tyto pocity byly motivací při naší malbě stromů stejně jako učivo přírodovědy, kde jsme se na úvod věnovali základním podmínkám života, opakovali jsme obecné učivo o neživé a živé přírodě. Stromy jsme malovali holé bez jakýchkoli příkras. Kmenovou část jsme upravili tak, že při dotyku na kůru našich namalovaných stromů cítíme drsnost, nerovný povrch jako v reálném přírodním prostředí.*

A jak jsme malovaným stromům vdechli život? Do kmenu jsme umístili obličej. Stromy najednou vypadaly jako my lidé. Chraňte stromy - poskytují nám chlázek, produkují kyslík. Zaslouží si to.“ (T. G. Masaryka Ivančice – ozivle stromy 2014)

Pragmatika: Jasně formulováno, kam projekt směřuje.

Galerie: Kvalitní fotodokumentace výrobků žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu - Velmi dobré. V úvodu navození atmosféry, pocitů, zapojení fantazie, pocitů, popis postupu práce

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Projekt: Mozarteum aneb hudba ve výtvarce

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Mozarteum. MOZARTEUM aneb hudba ve výtvarce 2013)

Stylistika: *„Předjarní období jsme v 5. ročníku věnovali hudbě a hudebním námětům. Jako motiv nám posloužila doba tzv. klasicismu, tedy doba hudebního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta.*

Nejprve jsme si pohráli s typem klasicistního siluetního portrétu z profilu, kdy si žáci podle vlastního profilu vytvořili stínový portrét ve zdobeném rámečku. Proti němu jsme pak vytvořili profilovou siluetu vyplněnou koláží z útržků notových zápisů skladeb W. A. Mozarta. Pokračováním tohoto tématu byly grafické záznamy Malé noční hudby, jedné z nejslavnějších Mozartových skladeb, technikou monotypu a otiskování jednoduchých grafických prvků.

Sérii prací na jedno téma jsme ukončili návrhem designu a funkce fantastického hudebního nástroje, inspirováni starými historickými i lidovými nástroji. Některé z nich pak byly i úspěšně převedeny do prostorového modelu..“ (Mozarteum. MOZARTEUM aneb hudba ve výtvarce 2013)

Pragmatika: Jasně formulováno, kam projekt směřuje.

Galerie: Kvalitní fotodokumentace výrobků žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu - Velmi dobré. V úvodu navození atmosféry, pocitů, zapojení fantazie, pocitů, popis postupu práce

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Projekt: Kompozice z písmen

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (písmena. Kompozice z písmen 2014)

Stylistika: *„Děti si v hodině výtvarné výchovy zvolily šablonu písmene, které se jim líbí nebo jim připadá zajímavé. Různým skládáním písmen vznikaly zajímavé kompozice, které na závěr obtáhly tuší a vybarvily vodovými barvami.“ (písmena. Kompozice z písmen 2014)*

Pragmatika: Záměr projektu definován

Galerie: Kvalitní fotodokumentace prací žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: V úvodu, zaměřené spíše na popis jednotlivých fází projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

ZŠ Čakovice

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (projekt-skola-v-muzeu—barvy-afriky. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Škola v muzeu – Barvy Afriky 2014)

Projekt: Barvy Afriky

Stylistika: *„Ve dnech 8. -10. 2. proběhl v celé škole projekt Škola v muzeu. Naše skupina navštívila Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, které letos slaví 150 let od svého založení. Připomněli jsme si naše významné cestovatele - Emila Holuba, Hanzelku a Zikmunda.*

Cílem projektu bylo zmapovat jiné kultury - zaměřili jsme se na Afriku. Zjišťovali jsme, jak se v Africe oblékali původní obyvatelé, jaké látky si vyráběli - ty jsme si zkusili i navrhnout. Některé by se hodily i do současného módního světa. Zjistili jsme, jak se černoši zdobili a česali.

Vysvětlili jsme si, jaký význam mají masky, co bylo jejich funkcí. Porovnali jsme masky africké s maskami, které se používají i u nás třeba v období masopustu. Součástí práce byla tvorba vlastní masky. Malovali jsme přímo na obličej, ale vyráběli i masky z kartonu. Jak se to podařilo, posuďte sami.

Všem žákům, kteří se projektu v mé skupině zúčastnili, patří veliká pochvala, protože pracovali s velkým zájmem a nasazením. Odpovídá tomu i výsledek - masky i informativní prezentaci na chodbě školy si mohou prohlédnout všichni žáci školy.“ (projekt-skola-v-muzeu—barvy-afriky. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Škola v muzeu – Barvy Afriky 2014)

Pragmatika: Záměr projektu je definován

Galerie: Kvalitní fotodokumentace průběhu projektu a kompletní prezentace výtvarných prací žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, podrobně

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Projekt: Český rok v tradicích

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Projekt Český rok v tradicích. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Český rok v tradicích 2014)

Stylistika: „*Ve dnech 13. - 15. 2. se na škole konal projekt na téma národní tradice. Naše skupina navštívila Národopisné muzeum, kde jsme se seznámili se starými řemesly, prohlédli jsme si, jak probíhal klasický rok v průběhu ročních dob a různých svátků. Zjistili jsme, jak se lidé oblékali, jak žili. Ve škole jsme se rozdělili do čtyř skupin - každá měla na starosti jedno roční období, které pak zpracovala. Pátrali jsme i po pranostikách, kterými se lidé řídili. Pokusili jsme se i o výtvarné zobrazení českých tradic. Výsledky naší práce si můžete prohlédnout před učebnou výtvarné výchovy.*“ (Projekt Český rok v tradicích. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Český rok v tradicích 2014)

Pragmatika: Záměr projektu je definován

Galerie: Kvalitní fotodokumentace průběhu projektu a kompletní prezentace výtvarných prací žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, podrobně

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Projekt: Voda slovem i štětcem

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Projekt Voda slovem a štětcem. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Voda slovem a štětcem 2014)

Stylistika: „*Ve čtvrtek 9. 5. nám přálo počasí a naše skupina v rámci projektu na téma VODA šla hledat inspiraci na pražskou náplavku k řece Vltavě. Prohlédli jsme si nábřeží řeky, sledovali, jak voda protéká, viděli jsme jezy i lodě. Protože se naše téma zabývalo slovy – seznámili jsme se s básněmi i dalšími texty známých autorů na téma voda, řeky, studánky. Pak jsme se pokoušeli o vlastní básnickou nebo prozaickou tvorbu na toto téma. Tvořili jsme přímo na vltavském břehu, krásně nám k tomu zpíval jez. Texty se nám skutečně zdařily, na ukázkou některé uvádíme.*

Druhý den jsme se věnovali vodě se štětcem v ruce. Naštěstí ve škole, protože celý den opravdu hustě pršelo. Nejprve jsme se pokusili vyjádřit slovesy, co všechno může voda dělat a pak jsme zobrazovali tyto výrazy barvami a štětcem. Závěrem jsme naše dílka – básně i malby umístili ve škole, aby se s nimi mohli pokochat i další žáci naší školy.“

Pragmatika: Záměr projektu je definován

Galerie: Kvalitní fotodokumentace průběhu projektu a kompletní prezentace výtvarných prací žáků

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, podrobně

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

ZŠ Velké Pavlovice

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (ZE ŽIVOTA HMYZU – Výtvarný projekt IV. A a V. A | ZŠ Velké Pavlovice 2013)

Projekt: Ze života hmyzu

Stylistika: „*S blížícím se jarem měly třídy IV. A a V. A zařazeny do výtvarné výchovy téma Ze života hmyzu. Žáci nejdříve pozorovali a zkoumali živočichy na internetu, zaznamenávali jednoduché skici, dále své náčrty rozpracovávali tuší na velký formát, kašírováním a malbou vznikali nádherní barevní motýli a z novin a provázků prostorové práce, které byly zavěšeny na „pavoučí síti“ vytvořené z gázy. Všechny výtvary jsou vystaveny v prvním patře budovy prvního stupně základní školy u počítačové učebny. Na chvíli se ocitnete v neskutečném světě hmyzu a nikde nekončící dětské fantazie.*“ (ZE ŽIVOTA HMYZU – Výtvarný projekt IV. A a V. A | ZŠ Velké Pavlovice 2013)

Pragmatika: Záměr projektu je definován

Galerie: Kvalitní fotodokumentace výsledné instalace

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: V úvodu, zaměřené spíše na popis jednotlivých fází projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

ZŠ Habrmanova, Česká Třebová

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (DOTKNI SE SLUNCE; 3. B | ZŠ Habrmanova 2013)

Projekt: Dotkni se Slunce

Stylistika: Nemá žádný popis projektu

Pragmatika: Nemá definováno, kam projekt směřuje

Galerie: Kvalitní fotodokumentace postupu práce i výsledného výtvarného díla

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Žádné

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

ZŠ Marjánka, Praha 6

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (výtvarné projekty. Základní škola Marjánka – Praha 6 2006)

Projekt: Smíšený les

Stylistika: „*Ve školním roce 2005/2006 byl v interiéru školy realizován velmi netradiční přírodopisně-výtvarný projekt orientovaný na ekosystém LESA, konkrétně smíšeného.*

Instalaci tvořila textová a obrazová část doplněná lesními druhy rostlin vysázenými do objemných truhlíků přímo mezi okny jednotlivých pater a pojednávající též o půdě, jakožto nezastupitelné součásti přírodních pochodů v lese. Informace, které žákům tento projekt přinesl, byly dále využívány ve výuce přírodopisu. Cílem projektu bylo nejen ozvláštnit interiér školy pro náhodné návštěvníky, kantory ostatních předmětů, žáky, ale především vyzdvihnout přímo před očima vzdělávající se generace význam lesa, jeho nutné ochrany a vzájemných vazeb s člověkem.“ (výtvarné projekty. Základní škola Marjánka – Praha 6 2006)

Pragmatika: Velmi dobře definován záměr projektu

Galerie: Celý projekt je prezentován pouze třemi fotografiemi, které v prohlížeči nelze zvětšit. Není tak provedena dobrá dokumentace prací žáků ani postupu projektu. Pouze ne příliš detailní fotodokumentace výsledné instalace.

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, velmi dobré v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Emmorton Elementary School, Bel Air, Maryland, USA

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Emmorton Elementary School Students Create a Magical Underwater World 2014)

Projekt: Magical underwater world

Stylistika: „*Students at Emmorton Elementary School brought the undersea world to life during their annual art show. This year's schoolwide art show featured the coral reef, a project which challenged students to brainstorm and imagine how they could teach others about the coral reef through art. Students used their skills in art, combined with content and skills from other areas like science, writing, and reading to create a 40' installation project in the school's hallway. While working, students gained valuable knowledge and*

appreciation for the plants and animals that inhabit the coral reef. Following the Art Show, students identified major threats to the coral reef and discussed actions that can reduce or eliminate threats to coral reefs. Through art students wanted to make a difference and send a message.“ (Emmorton Elementary School Students Create a Magical Underwater World 2014)

Pragmatika: Velmi dobře definován záměr projektu

Galerie: Fotogalerie prací žáků. Fotografie není možné maximalizovat, není proto možné prohlédnout si detaily výtvarných děl

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, velmi dobré v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

Hemenway Elementary School, Framingham, MA, USA

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Mrs. Brown's Art Class – Hemenway Elementary 2014)

Projekt: Sun Expressions

Stylistika: „Second grade students created images of several "suns" each with a different facial expression. We discussed the difference between warm and cool colors. The warm colors include red, yellow, orange, pink, and brown. The cool colors include blue, green, purple, turquoise, and gray. They used warm colored oil pastels to color their suns, then painted a wash over the entire image using cool colored tempera paints.“

„Learning Objectives:

To give students an opportunity to try drawing several different facial expressions, experimenting with eyes, eyebrows, and mouth to create different feelings.“ (Mrs. Brown's Art Class – Hemenway Elementary 2014)

Pragmatika: Záměr projektu popsán v úvodu

Galerie: Fotogalerie s pracemi žáků

Prezentace, kde vyučující vysvětluje žákům teplé a studené barvy a výraze tváře

Popisky: Bez popisků

Představení projektu: Ano, v úvodu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Ajo Elementary School, Scream drawings 2014)

Projekt: Scream drawings

Stylistika: „*In this lesson, the students learned about the painting "The Scream" by Edvard Munch. The students learned about the art history behind the piece as well as their subjective responses to the art. Then the students drew their own version, including what makes them scream.*“ (Ajo Elementary School, Scream drawings 2014)

Pragmatika: Záměr projektu je definován v úvodu

Galerie: Fotogalerie práce jednotlivých žáků

Popisky: Popisek se jménem žáka autora a ročníku

Představení projektu: Ano, velmi dobré v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Projekt: Aerial views inspired by Wayne Thiebaud

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Ajo Elementary School, Aerial views inspired by Wayne Thiebaud 2014)

Stylistika: „*In this lesson, students learned about the 1950's artist Wayne Thiebaud and his landscape oil paintings. Thiebaud's aerial views are full of patterns and bright colors. After viewing his work, the students used aerial photographs from the book The World from Above by to create sketches of their own world from above. The students were to focus on aerial perspective and at least five different patterns. After their sketches were finished, the students chose between white or manilla 12 by 18 inch paper. The students colored their drawings with oil pastels and then watercolor paint. This lesson reinforced the wax resist technique introduced in the previous art lesson.*“ (Ajo Elementary School, Aerial views inspired by Wayne Thiebaud 2014)

Pragmatika: Záměr projektu je definován v úvodu

Galerie: Fotogalerie práce jednotlivých žáků

Popisky: Popisek se jménem žáka autora a ročníku

Představení projektu: Ano, velmi dobré v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Je uveden

Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte 2007)

Projekt: Indianerprojekt

Stylistika: „*Die Kinder beschäftigten sich mit dem Leben und der Tradition der Indianer. Dazu brachten sie Bücher zum Thema mit, recherchierten im Internet, bauten ein Indianerdorf und gestalteten ein Poster. Sie arbeiteten in kleinen selbst gewählten Gruppen.*“ (projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte 2007)

Pragmatika: Záměr projektu není definován

Galerie: Pouze jedna fotografie jednoho výsledného výtvarného díla, která nelze zvětšit na max. rozlišení, detaily tedy nelze prohlédnout.

Popisky: Žádné

Představení projektu: Ano, v popisu projektu

Mezipředmětové propojení: Není uvedené

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

Projekt: Wasserprojekt

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte 2007).

Stylistika: „*Die Kinder machten naturwissenschaftliche Experimente zum Thema Wasser. Sie führten ein kleines Experimentiertagebuch, in das sie ihre Beobachtungen eintrugen. Im Musikunterricht beschäftigten sie sich mit der Wassermusik von Händel, im Kunstunterricht malten sie eine Wasserprinzessin.*“ (projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte 2007).

Pragmatika: Záměr projektu definován v popisu

Galerie: Žádná obrazová dokumentace projektu

Popisky: Žádné

Představení projektu: Ano, v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

Die Clemens-Brentano Grundschule, Berlin, DE

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Indianer – Clemens-Brentano-Schule, Berlin-Steglitz 2012).

Projekt: Wie lebten die Indianer?

Stylistika: *„Die Klasse 3b führt zur Zeit unter der Leitung von Frau Croon ein fächerübergreifendes "Indianerprojekt" durch. Während im Deutschunterricht die Klasse das Buch "Fliegender Stern" von U. Wölfel liest, sammelt sie im Sachunterricht Informationen über das Leben der Indianer aus Büchern, dem Museum für Völkerkunde und dem Internet. Diese dokumentieren die Schüler auf Lernplakaten zu verschiedenen Indianerthemen. Ebenfalls wird das Leben der Prärieindianer durch den Bau von Tipis anschaulich gemacht.“* (Indianer – Clemens-Brentano-Schule, Berlin-Steglitz 2012)

Pragmatika: Záměr projektu definován v popisu

Galerie: Fotogalerie celé instalace i detailní záběry

Popisky: Zádne

Představení projektu: ano, v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Neení uveden

Franz Boehm Schule, Düsseldorf, DE

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Wir basteln Indianersachen; Blog Archiv; Grundschule Kamper Weg; Franz-Boehm-Schule 2014).

Projekt: Wir basteln Indianersachen

Stylistika: *„Die Kinder unserer Klasse (4a) haben zum Thema „Indianer“ verschiedene Sachen gebastelt. Wir konnten Ketten, Armbänder, Kopfschmuck, Instrumente, Donnervögel uvm. aus verschiedenen Materialien herstellen.*

Für einen Totempfahl wurden zwei Papprollen aufeinander geklebt. Diese wurden anschließend mit Wasserfarben bemalt oder mit Tonpapier verziert. Manche Kinder haben auch bunte Büschel und Federn angeklebt. Eine Mitschülerin hat aus Perlen, Federn und einer Papprolle eine tolle, bunte Rassel gebastelt. Eine andere Mitschülerin hat ein großes Schutzschild mit einem Vogelmotiv hergestellt. An den Seiten war es mit Federn geschmückt. Von den Bastelarbeiten waren alle Kinder begeistert. Es hat allen sehr viel Spaß gemacht.“
školy (Wir basteln Indianersachen; Blog Archiv; Grundschule Kamper Weg; Franz-Boehm-Schule 2014).

Pragmatika: Záměr projektu definován v popisu

Galerie: Fotogalerie žáků s jejich výrobky

Popisky: Žádne

Představení projektu: Ano, v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Neení uveden

Grundschule Radeburg

Projekt ke zhlédnutí na webových stránkách školy (Zirkusprojekt. Grundschule Radeburg – Projekte 2012)

Projekt: Zirkusprojekt – Unsere bunte Schule

Stylistika: *Zum Auftakt der Projektstage UNSERE BUNTE SCHULE erhielten alle Kinder farbige Flächen und Streifen als Eintrittskarte. Nachdem sich die fast 300 Schüler im Mehrzweckraum eingefunden hatten, betätigten wir uns alle als Künstler und schufen gemeinsam mit unseren Eintrittskarten ein expressionistisches Mosaik nach Piet Mondrian.*“ (Zirkusprojekt. Grundschule Radeburg – Projekte 2012)

Pragmatika: Záměr projektu definován v popisu

Galerie: Jedna fotografie výsledného výtvarného díla

Popisky: Žádné

Představení projektu: Ano, v popisu projektu

Vzdělávací obsah a cíl projektu: Není uveden

6.3.2 Začleněný vzdělávací obsah

Cílem analýzy je **popsat vzdělávací obsahy předmětů RVP ZV začleněné do konkrétních výtvarných projektů na ZŠ.**

Většina škol se při prezentaci svých projektů omezuje jen na galerii sestavenou z fotografií prací žáků. Z té jsem sice mnohdy mezioborové přesahy vyzorovala, ale jako základ analýzy své DP nemohu své domněnky brát jako vstupní informace. Zkoušela jsem některé školy oslovit, zda mi nemohli poskytnout bližší popis projektu, ale žádná ze škol mi neodpověděla. Pro výzkumné šetření jsem tedy ponechala pouze školy, které mají výtvarný projekt zpracovaný a prezentovaný komplexně, tedy i s nějakým komentářem od autora a od nichž jsem rovněž získala svolení uvést v DP příklady prací žáků.

Z důvodu odlišnosti kurikulárních dokumentů škol zahraničních není v této diplomové práci analyzován začleněný vzdělávací obsah u zahraničních projektů.

Postup analýzy je takový, že na základě vstupních informací z webových stránek škol identifikuji podle RVP očekávané výstupy konkrétního projektu a poté komentuji, proč se domnívám, že se daný vzdělávací obsah v konkrétním učivu nachází. Ta část očekávaného

výstupu, která byla pomocí daného projektu naplněna, je v textu podtržena. Pokud není v očekávaném výstupu podtržená žádná jeho část, je naplněn celý.

ZŠ Čeperka Pardubice

Projekt: Cesta za ptačím zpěvem

- **ČJS-3-1-03 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost,**
protože se aktivně zúčastnil vstupní diskuze s odborníkem, podílí na opravě lávky pro pěší, informační tabule a budek pro ptáky v přírodním prostředí.
- **ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností,**
protože diskutoval s ornitologem o náplni jeho práce.
- **ČJS-3-4-02 roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě,**
protože absolvoval přírodovědnou vycházku s ornitologem a vypracoval část informační tabule.
- **ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost,**
protože popisuje vlastnosti ptáků, převypravuje pohádky, kde se ptáci objevují a pracuje se zadanými klíčovými slovy.
- **ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku,**
protože vytvoří myšlenkovou mapu „ptáci v literatuře“ a prezentuje ji.
- **ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností,**
protože vypisuje důležité informace a vytváří plakát s egyptským bohem, který se vyobrazuje v podobě ptáka.
- **VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností,**
protože reprodukuje kresbu a malbu rozmanitých ptačích druhů žijících v dané lokalitě a dále ještě egyptských bohů.
- **ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí,**

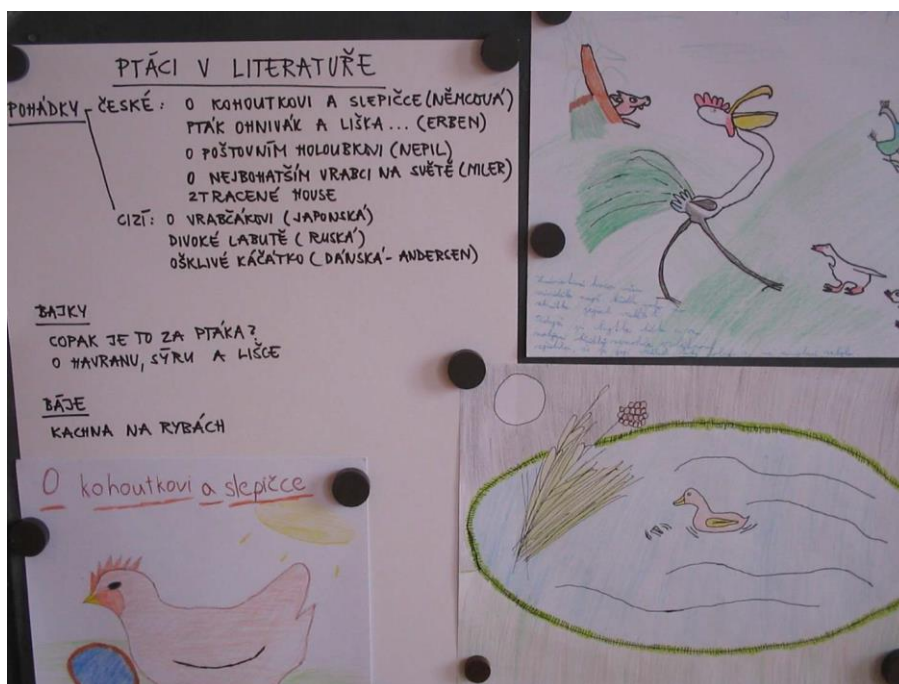
protože se podílí na výrobě informačních tabulí a instalace a oprav ptačích budek.

- **ČSP-9-2-03 provádí montáž, demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení,**

protože se podílí na výrobě informačních tabulí a instalace a oprav ptačích budek.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, tvar, objekt, slovní zásoba, estetika jazyka, motiv, námět.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Kulhánov

Les, který se nachází přímo před vami, se nazývá Kulhánov. Patří mezi nejstarší původní porosty v okolí obce Čepek. Z jedné strany je ohraničen Opavským kanálem, ze strany druhé zemi dělí vyvýšenou půdou. I když les není rozsáhlý, žije zde mnoho živočichů. Měli by, lábat na cestě lesem rozhodně všimnout, jsou nezapomenutelní ptáci. Pro mnohé z nich se stal tento les domovem.

Cesta za ptáčin zpěvem...
Je název projektu, který probíhal v době od května do listopadu 2007 v rozsáhlé Zákahedě škole Čepek. Je dnem z jeho bláznivých bylo v rámci vhodných ptáčích budek pro druhy, které se zde (Kulhánov) vyskytují. Do projektu se zapojili žáci školy, jejich rodiče, pracovníci, místní sdružení i ostatní obyvatelé obce. V listopadu 2007 bylo umístěno 20 hnízdních budek a i nadále probíhá jejich údržba a monitorování obsazenosti ptáčích budek a k nimž příležitostně i návštěvy žáků školy.

Které ptáčky tedy můžeme při procházce lesem nejčastěji spatřit?

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Kulhánov

Les, který se nachází přímo před vami, se nazývá Kulhánov. Patří mezi nejstarší původní porosty v okolí obce Čepek. Z jedné strany je ohraničen Opavským kanálem, ze strany druhé zemi dělí vyvýšenou půdou. I když les není rozsáhlý, žije zde mnoho živočichů. Měli by, lábat na cestě lesem rozhodně všimnout, jsou nezapomenutelní ptáci. Pro mnohé z nich se stal tento les domovem.

Cesta za ptáčin zpěvem...
Je název projektu, který probíhal v době od května do listopadu 2007 v rozsáhlé Zákahedě škole Čepek. Je dnem z jeho bláznivých bylo v rámci vhodných ptáčích budek pro druhy, které se zde (Kulhánov) vyskytují. Do projektu se zapojili žáci školy, jejich rodiče, pracovníci, místní sdružení i ostatní obyvatelé obce. V listopadu 2007 bylo umístěno 20 hnízdních budek a i nadále probíhá jejich údržba a monitorování obsazenosti ptáčích budek a k nimž příležitostně i návštěvy žáků školy.

Které ptáčky tedy můžeme při procházce lesem nejčastěji spatřit?

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

Práci desatera:

1. Pročkáte tak, že je jeho domovem.
2. Věste se káňas, a jeho domovem.
3. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
4. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
5. Mějte na mysli, jak se má jeho káňas.
6. Vzpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
7. Zpomínáte si na to, jak je jeho káňas, jak je jeho káňas.
8. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
9. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
10. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
11. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
12. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.
13. Nezapomněte ani na ptáčka žlutá.

ZŠ Ivančice

Projekt: Oživlé stromy

- **ČJS-3-1-03 rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost,**

protože absolvuje diskuzi o kráse stromů, vycházku, a hmatem poznává strukturu různých částí stromů.

- **ČJS-3-4-02 roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě,**

protože hmatem poznává strukturu různých částí stromů.

- **VV-3-1-03 vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky,**

protože hmatem poznává strukturu různých částí stromů.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, tvar, kompozice.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Kompozice z písmen

- **ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky,**

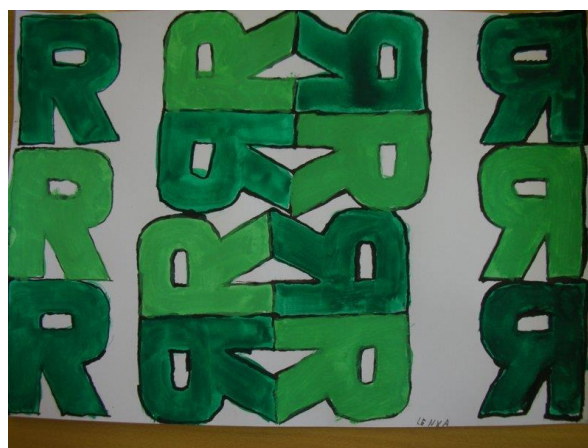
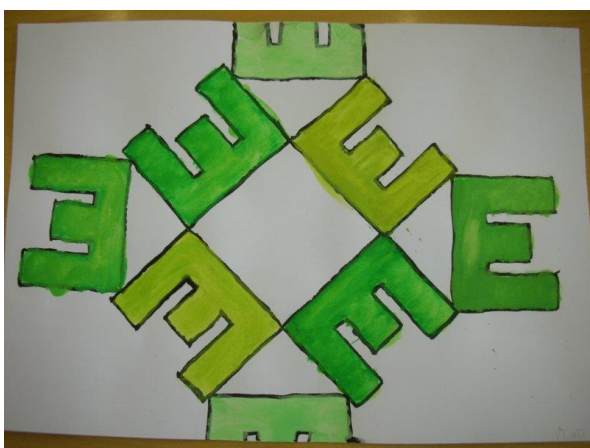
protože kreslí a vystřihuje jednotlivá písmena a skládá je do vymyšlené kompozice na ploše.

- **VV-3-1-02** *v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,*

protože vytváří plošnou kompozici z jednotlivých písmen.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, kompozice, barva, znak (grafém).

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Mozarteum aneb hudba ve výtvarce

- **VV-5-1-02** *užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model,*

protože vytvořil siluetu lidského obličeje.

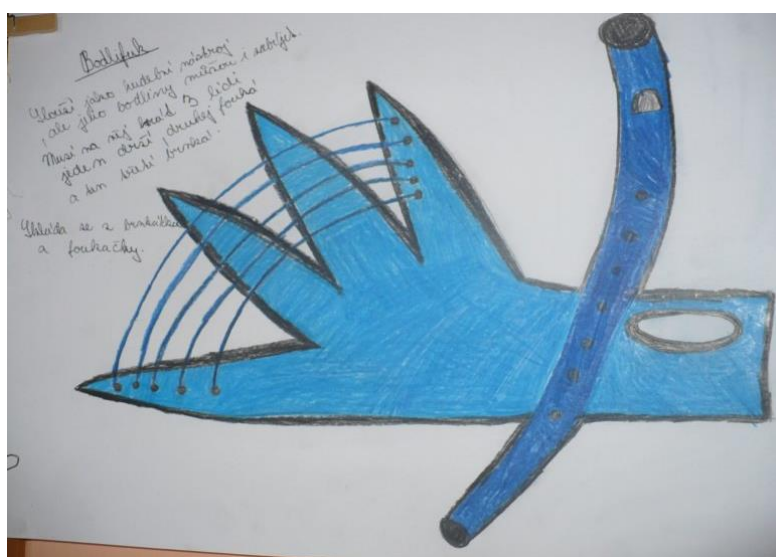
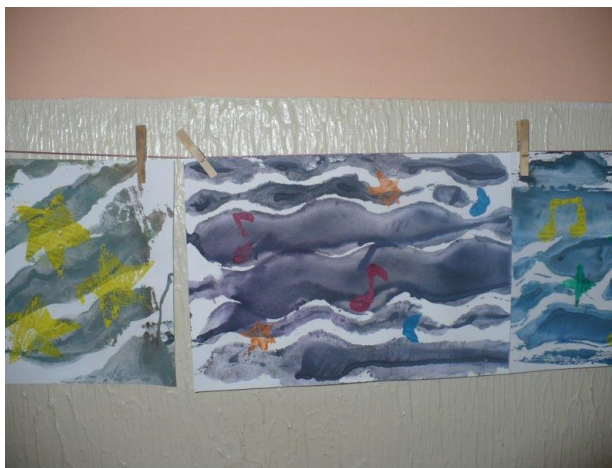
- **VV-5-1-04** *nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě,*

protože při poslechu W. A. Mozarta vytvořil variaci na Malou noční hudbu.

- **HV-5-1-06** *rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny, protože se aktivně zúčastnil poslechu skladby a diskuze.*

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, kompozice, plocha, rytmus, tempo, melodie.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

ZŠ Čakovice

Projekt Barvy Afriky

- **VV-3-1-02** v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,

protože navrhuje vzory štítů afrických domorodých bojovníků, válečně zdobí spolužákův obličej barvami na tělo, vytváří šamanskou masku, navrhuje vzory a barvy pro africkou látku.

- **VV-3-1-05** na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil,

protože diskutuje o práci své i svých spolužáků.

- **ČJS-3-2-01** rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům,

protože diskutuje o odlišnosti v kultuře, barvě pleti a zaujímá k tomuto tématu tolerantní postoj.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, tvar

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt: Český rok v tradicích

- **ČJS-3-3-03** uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost,

protože navštívil výstavu, která pojednává o životě lidí v minulosti – životě v jednotlivých ročních obdobích – svátky, oblečení, pranostiky, tradice

- **ČJS-3-2-02** odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností,

protože navštívil výstavu, která mimo jiného pojednává o starých řemeslech a vedl na toto téma diskuzi se spolužáky.

- **ČJS-3-3-02** pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije,

protože sám pátrá po pověstech a pranostikách z místa bydliště

- **ČJS-3-4-01** pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích,

protože v rámci projektu tvoří v rámci jednoho ročního období a v konečné fázi se zúčastní diskuze nad celou galerií výtvarných prací, které se postupně týkaly všech ročních období.

- **VV-3-1-02** v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,

protože na základě absolvované prohlídky výstavy a vstupní diskuze sám tvoří práci na zadané téma.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Voda slovem a štětcem

(2. období)

- **VV-5-1-01 při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné,**

protože míchá bílou a modrou barvu a s jejich pomocí vytváří strukturu vody v jejích různých podobách (klidná hladina, vír, gejzír,...).

- **VV-5-1-04 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě,**

protože absolvoval tematicky zaměřenou vycházku k řece a na základě svých zapamatovaných smyslových vjemů samostatně tvoří.

- **ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru,**

protože sám recituje báseň, kterou napsal, nebo jinou, kterou našel v literatuře na téma „voda“.

- **ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma,**

protože sám tvoří báseň na zadané téma.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, plocha, estetika jazyka, námět.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt: Sněhuláci pro Afriku 2014

- **VV-3-1-02** v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,

protože vytváří prostorový model sněhuláka.

- **ČJS-3-2-01** rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům,

protože vede diskusi o odlišnosti lidí různé rasy a zaujímá k tomuto tématu kladný postoj.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, tvar, prostor

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

6.4 Výsledky analýzy

V této kapitole jsou shrnuté výsledky realizovaného šetření se zaměřením na hodnocení prezentace na webu školy a integrovaných vzdělávacích obsahů.

Název školy	Název projektu	Sestavení galerie	Popisky fotografií	Představení projektu	Definice vzdělávací obsahu a cíle
ZŠ Čeperka, Pardubice	Cesta za ptačím zpěvem	1 práce žáka	Ne	Ne	Ne
ZŠ Nádražní, Hustopeče	Pravěk	video nahrávka	-	Ano	Ne
ZŠ Alšova, Kopřivnice	Mimikry	práce všech žáků	Ne	Ne	Ne
ZŠ 5. května, Rožnov pod Radhoštěm	Čarovný podzim	práce všech žáků	Ne	Ne	Ne
ZŠ Ivančice	Oživé stromy	práce všech žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Ivančice	Kompozice z písmen	práce všech žáků	Ne	Ano	Ne
ZŠ Ivančice	Mozarteum aneb hudba ve výtvarce	práce všech žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Čakovice	Barvy Afriky	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Čakovice	Český rok v tradicích	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Čakovice	Voda slovem a štětcem	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Lišov	Sněhuláci pro Afriku 2014	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ano	Ano
ZŠ Velké Pavlovice	Ze života hmyzu	výsledná instalace	Ne	Ano	Ne
ZŠ Habrmannova, Česká Třebová	Dotkni se Slunce	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ne	Ne
ZŠ Marjánka, Praha 6	Smíšený les	3 fotografie prací žáků	Ne	Ano	Ano
Emmorton Elementary School,	Magical underwater world	výsledná instalace	Ne	Ano	Ne

Název školy	Název projektu	Sestavení galerie	Popisky fotografií	Představení projektu	Definice vzdělávací obsahu a cíle
Bel Air, Maryland, USA					
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Scream drawings	práce žáků	jméno žáka a ročník	Ano	Ano
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Aerial views inspired by Wayne Thiebaud	práce žáků	jméno žáka a ročník	Ano	Ano
Hemenway Elementary School, Framingham, MA, USA	Sun Expressions	práce žáků	Ne	Ano	Ano
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Indianerprojekt	1 fotografie práce žáka	Ne	Ano	Ne
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Wasserprojekt	Ne	Ne	Ano	Ne
Die Clemens-Brentano Grundschule, Berlin, DE	Wie lebten die Indianer?	průběh realizace projektu i výsledné práce žáků	Ne	Ano	Ne
Franz Boehm Schule	Wir basteln Indianersachen	práce žáků	Ne	Ano	Ne
Grundschule Radeburg	Zirkusprojekt – Unsere bunte Schule	1 fotografie práce žáka	Ne	Ano	Ne

Tab. 2 Hodnocení parametrů prezentace projektů na webu ZŠ u nás a ve světě

V následující tabulce jsou výsledky analyzovaných vzdělávacích obsahů a výrazových prostředků jednotlivých projektů na ZŠ u nás.

Název ZŠ	Název projektu	Realizovaný mezioborový přesah na úrovni předmětů	Vzdělávací obsah	Výrazové prostředky
ZŠ Čeperka, Pardubice	Cesta za ptačím zpěvem	Člověk a jeho svět Český jazyk čtení a literatura Pracovní činnosti	ČJS-3-1-03 ČJS-3-2-02 ČJS-3-4-02 ČJL-3-2-03	VV: Linie, barva, tvar, objekt ČJ: Slovní zásoba, estetika jazyka, motiv, námět

Název ZŠ	Název projektu	Realizovaný mezioborový přesah na úrovni předmětů	Vzdělávací obsah	Výrazové prostředky
			ČJL-3-3-01 ČJL-3-3-04 VV-3-1-04 ČSP-9-1-02 ČSP-9-2-03	
ZŠ Ivančice	Oživlé stromy	Člověk a jeho svět	ČJS-3-1-03 ČJS-3-4-02 VV-3-1-03	VV: linie, barva, tvar, kompozice
ZŠ Ivančice	Kompozice z písmen	Český jazyk	ČJL-3-2-01 VV-3-1-02	VV: Linie, kompozic, barva ČJ: znak (grafém)
ZŠ Ivančice	Mozarteum aneb hudba ve výtvarce	Hudební výchova	VV-5-1-02 VV-5-1-04 HV-5-1-06	VV: Linie, barva, kompozice, plocha HV: Rytmus, tempo, melodie
ZŠ Čakovice	Barvy Afriky	Člověk a jeho svět	VV-3-1-02 VV-3-1-05 ČJS-3-2-01	VV: Linie, barva, tvar
ZŠ Čakovice	Český rok v tradicích	Člověk a jeho svět	ČJS-3-3-03 ČJS-3-2-02 ČJS-3-3-02 ČJS-3-4-01 VV-3-1-02	VV: Linie, barva
ZŠ Čakovice	Voda slovem a štětcem	Český jazyk literatura Člověk a jeho svět	VV-5-1-01 VV-5-1-04 ČJL-5-1-07 ČJL-5-3-02	VV: Linie, barva, plocha ČJ: Estetika jazyka, námět
ZŠ Lišov	Sněhuláci pro Afriku 2014	Člověk a jeho svět	VV-3-1-02 ČJS-3-2-01	VV: Barva, tvar, prostor

Tab. 3 Realizované vzdělávací obsahy a výrazové prostředky pro jednotlivé projekty v ČR

Pro hodnocení mezioborových přesahů na zahraničních školách použijí podobnou tabulku, jako tomu bylo u škol českých. U zahraničních projektů ale nemohla být provedena analýza až na úroveň vzdělávacích obsahů kvůli odlišnosti kurikulárních dokumentů v zahraničí. Hodnotit mezioborové přesahy ve VV na zahraničních školách mohou tedy jen na úrovni předmětů. Dalším výstupem je pak definování výrazových prostředků, které do projektu vstupují. Myslím, že tato analýza přináší cenné základní poznatky o výtvarných projektech realizovaných ve školách zahraničních z hlediska jejich mezioborových přesahů a výrazových prostředků.

Název ZŠ	Název projektu	Realizovaný mezioborový přesah	Výrazové prostředky
Emmorton Elementary School, Bel Air, Maryland, USA	Magical underwater world	Science, English	Art: linie, barva, prostor, kompozice English: Námět, motiv
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Scream drawings	Art history	Art: Linie, barva, kompozice
Ajo Elementary School, Ajo, Arizona, USA	Aerial views inspired by Wayne Thiebaud	Art history	Art: Linie, barva, tvar, kompozice
Hemenway Elementary School, Framingham, MA, USA	Sun Expressions	Science	Art: Linie, barva, kompozice
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Indianerprojekt	Deutschunterricht Sachunterricht Naturwissenschaftliche Unterricht	Art: Linie, barva, prostor, kompozice
Kastanienbaum Grundschule, Berlin, DE	Wasserprojekt	Musikunterricht Kunstunterricht Naturwissenschaftliche Unterricht	Art: Linie, barva Music: Melodie, harmonie tónů, námět
Die Clemens-Brentano Grundschule, Berlin, DE	Wie lebten die Indianer?	Deutschunterricht Sachunterricht	Kunst: Linie, barva, plocha, prostor, kompozice Deutschunt: Slovní zásoba, estetika jazyka, motiv

Název ZŠ	Název projektu	Realizovaný mezioborový přesah	Výrazové prostředky
Grundschule Radeburg	Zirkusprojekt – Unsere bunte Schule	Mathematik - Geometrie	Kunst: Barva, plocha, kompozice

Tab. 4 Realizované mezioborové přesahy na úrovni předmětů a výrazové prostředky na ZŠ v zahraničí

6.5 Typologie projektů podle vzdělávacího obsahu a námětu

Tato kapitola je věnována typologii řešených výtvarných projektů na ZŠ v ČR, a to podle tematických okruhů a začleněného vzdělávacího obsahu. Tedy z již realizované analýzy vzdělávacího obsahu jednotlivých projektů, provedu třídění, do něhož ještě zakomponuji výrazové prostředky z VV a uměleckých předmětů, které se s daným námětem mezioborově prolínají.

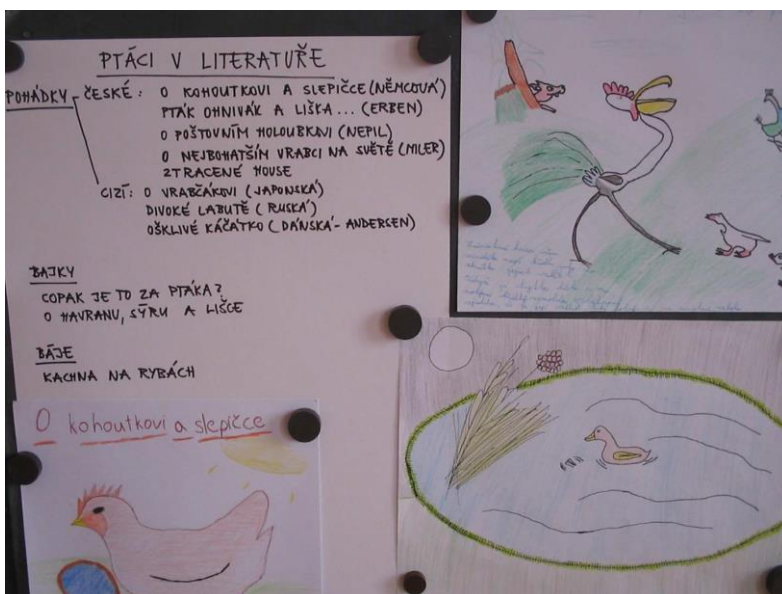
Tematický okruh	Očekávané výstupy realizované v projektech	Výrazové prostředky
Komunikační a slohová výchova	ČJL-5-1-07	Slovní zásoba, estetika jazyka, motiv, námět, znak (grafem)
Jazyková výchova	ČJL-3-2-01 ČJL-3-2-03	
Literární výchova	ČJL-3-3-01 ČJL-3-3-04 ČJL-5-3-02	
Místo, kde žijeme	ČJS-3-1-03	
Lidé kolem nás	ČJS-3-2-01 ČJS-3-2-02	-----
Lidé a čas	ČJS-3-3-02 ČJS-3-3-03	

Tematický okruh	Očekávané výstupy realizované v projektech	Výrazové prostředky
Rozmanitost přírody	ČJS-3-4-01 ČJS-3-4-02	
Umění a kultura	VV-3-1-02 VV-3-1-03 VV-3-1-04 VV-3-1-05 VV-5-1-01 VV-5-1-02 VV-5-1-04 HV-5-1-06	VV: Linie, barva, plocha, prostor, tvar, objekt, kompozice HV: Rytmus, tempo, melodie
Práce s technickými materiály	ČSP-9-1-02	-----
Design a konstruování	ČSP-9-2-03	

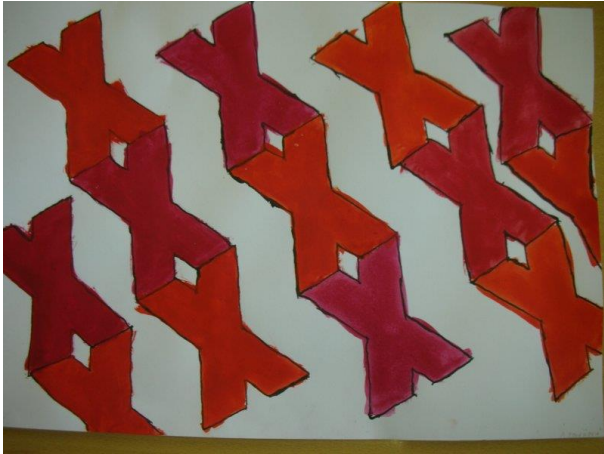
Tab. 5 Typologie projektů na ZŠ v ČR

Následující ukázky prací žáků dokumentují tematické okruhy, pod které z největší části spadají. Jde o projekty s mezioborovými přesahy, proto je samozřejmé, že tematicky spadají i do oblastí jiných. Identifikovala jsem ty, do které spadají nejvíce.

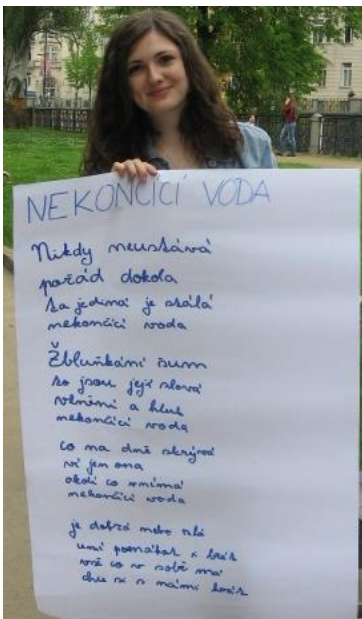
Tematické okruhy Jazyková a literární výchova:

Projekt Cesta za ptáčím zpěvem ze ZŠ Čeperka, protože žák vytvoří myšlenkovou mapu „ptáci v literatuře“ a prezentuje ji. Uplatňuje při tom své znalosti z literatury a tvoří ilustrace k daným příběhům.

Projekt Kompozice z písmen ze ZŠ Ivančice, protože žák na základě hlásky vytváří její grafickou podobu a skládá písmena do kompozice na ploše.

Projekt Voda slovem a štětcem ze ZŠ Čakovice, protože žák na základě své zkušenosti sám skládá báseň na dané téma.

Tematické okruhy Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas

Projekt Český rok v tradicích ze ZŠ Čakovice, protože na základě diskuze a absolvované výstavy žák výtvarně ztvárnil téma pranostik, zvyků a svátků spadajících do jednotlivých ročních období v dobách minulých.

Projekt Barvy Afriky ze ZŠ Čakovice, protože žák na základě viděné výstavy a účasti na diskuzi o životě lidí v Africe, vytváří šamanské masky, návrhy vzorů látek atd.

Tematické okruhy Konstrukční činnosti, Design a konstruování

Projekt Za ptačím zpěvem ze ZŠ Čeperka, protože žák se aktivně podílí na výrobě informační tabule

Projekt Za ptačím zpěvem ze ZŠ Čeperka, protože žák podle vlastního návrhu s dopomocí konstruuje ptačí budku

Tematický okru Umění a kultura:

Projekt Mozarteum ze ZŠ Ivančice, protože se aktivně zúčastnil poslechu skladby a následné diskuze. Při poslechu dále vytvořil variaci na Malou noční hudbu a portréty z notového zápisu.

Jak již bylo řečeno, u projektů zahraničních jsem z důvodu neznalosti kurikulárních dokumentů nemohla provést analýzu až na úroveň začleněného vzdělávacího obsahu. Analýza tedy definovala mezioborový přesah na úrovni předmětů a v následující tabulce – tab.6 – definuji rovněž výrazové prostředky z VV a jiných uměleckých oborů.

Předmět	Výrazové prostředky
English/Deutschunterricht	Slovní zásoba, estetika jazyka, motiv, námět
Science/Sachunterricht	-----
Maths/Mathematik	Linie, plocha, rovinné obrazce
Art/Art history / Kunst	Linie, barva, prostor, tvar, kompozice, plocha
Music/Musik	Melodie, harmonie tónů, námět

Tab. 6 Výrazové prostředky ve výtvarných projektech v zahraničí

Pro doložení výše uvedených závěrů o zahraničních projektech, by bylo dobré na tomto místě uvést fotodokumentaci projektů zahraničních. K tomu jsem však neobdržela svolení od žádné ze zahraničních škol a nemohu ve své diplomové práci porušovat jejich vlastnická práva. Typologie projektů zahraničních škol je analyzovaná na úrovni předmětů a zakomponovaných výrazových prostředků. Očekávané výstupy v případě zahraničních škol hodnotit nemohu kvůli odlišnosti jejich kurikulárních dokumentů.

6.6 Dílčí závěry

Začleněný vzdělávací obsah a výrazové prostředky

Z tab. 5 vyplývá, že **těžiště** většiny projektů realizovaných **u nás**, je ve vzdělávacím oboru **Člověk a jeho svět**, z nějž jsou pak nejvíce naplňovány očekávané výstupy tematického okruhu **Rozmanitost přírody**, kde hlavním tématem jsou proměny přírody v ročních obdobích. Dále je zastoupen okruh **Lidé kolem nás**. Z tohoto okruhu jsou zastoupena témata, která se dotýkají tolerance k jiným kulturám, pochopení jejich zvyklostí a odlišného způsobu života. V dalších tematických okruzích - **Lidé a čas** a **Místo, kde žijeme**, jsou volena témata, která vystihují historické události nebo jen běžný život lidí v místě, kde žák žije.

Další vzdělávací oblastí, která je zastoupená, je **Jazyk a jazyková komunikace**, konkrétně vzdělávací obor **Český jazyk a literatura**, z tematických okruhů pak všechny tři složky, a to **Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova i Literární výchova**. V této vzdělávací oblasti již mohu vystihnout zakomponované výrazové prostředky, neboť literární tvorba je oborem uměleckým. Objevují se zde **výrazové prostředky slovní zásoba, estetika jazyka a námět** a to v takovém zadání výtvarného úkolu, kdy se žák v rámci výtvarného úkolu věnuje vlastní literární tvorbě (a stále tento úkol spadá pod výtvarnou výchovu) nebo je naopak literární tvorba základem pro žákovo výtvarné tvoření, což je častější.

V nižších ročnících se též objevuje též oblast **Jazykové výchovy**, kde si žáci prostřednictvím výtvarného tvoření upevňují grafickou podobu jednotlivých písmen. V tomto případě je pak začleněným **výrazovým prostředkem znak - grafém**, tedy psaná podoba hlásky.

Z této vzdělávací oblasti **naprosto chybí** zastoupení vzdělávacího oboru **Cizí jazyk** a to jak v projektech uveřejněných na webu škol, tak v projektech, které mi představily vyučující přímo při mém výzkumném šetření na ZŠ.

Náměty ze vzdělávacího oboru **Hudební výchova** se v projektech na 1. stupni ZŠ téměř nevyskytují, ale při prohlížení webových stránek, resp. realizovaných výtvarných projektů jsem vysledovala, že na 2. stupni se tento námět objevuje často. Pokud se již toto téma vyskytlo, bylo velmi zajímavě koncipované a týkalo se opravdu výtvarnému ztvárnění pocitů z hudby. 2. stupeň ale ponechme stranou.

Výrazové prostředky, které byly na prvním stupni v projektu z hudební oblasti užité, jsou **melodie, rytmus, tempo**. Námět vycházel z poslechu hudby, na základě něhož žáci vytvářeli své výtvarné práce. Nejednalo se ale o expresivní tvorbu na hudební téma, ale hudba v tomto případě jen dotvářela celkovou atmosféru projektu, podněcovala žáky k pochopení zadání tématu. Oblasti hudební nauky, tedy hudební symboliky, v projektech užíváno není.

Při svém šetření jsem nenalezla ani jeden projekt řešící téma z oblasti **Matematika a její aplikace**. Na první pohled se matematická témata mohou zdát vzdálená uměleckému vyjadřování, ale myslím si, že např. geometrie skýtá mnoho možností, kam tematicky s výtvarnými projekty mířit.

U projektů v **zahraničí** můžeme najít velmi podobnou tematickou základnu. Největší podíl zde nalezneme v předmětu „**Science/Sachunterricht**“, kde jsou realizována v podstatě totožná témata jako u nás. Rozdíl je v globalizaci těchto námětů. V ČR „zůstávají“ projekty v naší republice, v zahraničí řeší témata zaměřená na celý svět – odlišnost kultur, život na zemi. Dalším tématem, který se ve světě zpracovává a u nás nikoliv, je **věda** – zejména přírodní zákony a vědecké objevy. Je to ale dané rozdílností v systému vzdělávání, předměty Člověk a jeho svět v porovnání se zahraničními Science/Sachunterricht mají jiný tematický základ.

S ohledem na integraci témat z předmětu „**Deutschunterricht/ English**“ je situace stejná jako u nás. Jedná se o ilustrace či sepsání esejí v rámci výtvarného úkolu. Výrazové prostředky uplatněné zde jsou pak **slovní zásoba, estetika jazyka, motiv, námět**. V žádném **z projektů v zahraničí nebylo užito grafému jako výrazového prostředku**.

Hudební témata jsou zpracována také obdobně – s četností velmi nízkou a orientující se na poslech hudby s cílem navození atmosféry. Jsou voleny skladby, které tematicky zapadají do celého konceptu výtvarného projektu, jako je tomu např. na základní škole Kastanienbaum Grundschule v Berlíně, kde v rámci projektu „Wasserprojekt“ poslouchali žáci skladbu od Georga Fridricha Händla Wassermusik. I v tomto případě se jednalo pouze o poslech hudby, na jehož základě však nevznikaly žádné výtvarné práce, měl funkci jen motivační.

Zejména v USA, se často objevuje propojení s oborem „**Art – history**“, kdy žáci parafrázuji buď námět výtvarného díla, nebo techniku jeho ztvárnění. V projektech prezentovaných na našich školách, se námět čerpající z dějin umění neobjevil.

Prezentace projektů na webových stránkách ZŠ

Při svém šetření jsem zjistila, že se vyskytují tyto typy **fotogalerie** výtvarných projektů na webu škol:

- fotografie prací žáků bez popisků,
- fotografie výsledné instalace bez popisků,
- fotografie z realizace projektu a výsledné práce žáků (vzorek),
- video nahrávka,
- fotografie jen jedné práce žáka.

Většina škol má fotodokumentaci prezentovanou fotografiemi jednotlivých prací žáků. Ve všech případech nebyly v galerii popisky fotografií. Pokud si ještě všimám konkrétní zveřejněné fotografie, zajímá mě jako pozorovatele její rozlišení, s jakým je na webu prezentována. Často jde totiž o fotografie, které nelze v prohlížeči zvětšit a potom je celá fotodokumentace nepříliš vypovídající. Práci žáka nelze detailně prohlížet.

Zcela stranou jsem zde ponechala možnost, že škola prezentuje každého zúčastněného žáka a jeho práci zvlášť. V tomto případě byl vždy více vidět žák než výsledná práce. Takto provedená prezentace je pro mě nejhůře vypovídající o realizovaném projektu, neposkytuje mi žádné informace o práci žáků.

Dalším parametrem, který jsem hodnotila, je **popis projektu**. **Naprostá většina projektů nemá prezentované žádné doprovodné informace**, které by projekt dokázaly více přiblížit. Pokud chci zavést typologii těchto popisů, mohu třídit podle následujících kritérií:

- je/není představen záměr projektu;
- je/není popsán postup realizace projektu;
- je/není definovaný vzdělávací cíl a obsah do projektu začleněný.

Jako zcela nejlepší hodnotím ty prezentace projektů, které měly na webu svůj popis, postup – nějakou zajímavou informaci od autora projektu (záměr projektu, jeho cíl, mezioborový přesah,...) a dále také zpětnou vazbu od žáků, od vyučujícího. Vše musí být doplněné kvalitní a vypovídající fotogalerií. Ze všech rešeršovaných projektů toto nejlépe splnila z českých škol ZŠ Čakovice a ZŠ Ivančice, jejichž příklady prezentace dokládám níže na obrázcích. Na webových stránkách těchto škol jsou rovněž projekty snadno dohledatelné, existují zde přímo navigační odkazy na výtvarné projekty, pod nimiž je jejich seznam.

Ze zahraničních škol je podle zvolených a vyhodnocených kritérií nejlepší prezentace školy Emmorton Elementary School, Bel Air, Maryland, USA, jejíž prezentaci konkrétního projektu uvádím též na obr. níže.

Mám-li **porovnat prezentaci projektů na webu škol u nás a v zahraničí**, můj postřeh je následující. Fotogalerie našich projektů jsou mnohem rozsáhlejší, v podstatě ukazují práci všech žáků, tzn., že obsahují kolem 25 prací a k tomu je ještě prezentována výsledná instalace či dokumentace z procesu tvorby. Rozdíl je rovněž v tom, že v žádném projektu v zahraničí nejsou detailní fotografie žáků. Pokud je žák na fotografii zachycen, je

fotografie pořízena z velké vzdálenosti a tváře žáků tak nejsou detailně zachycené. V ČR ano. Je to s největší pravděpodobností způsobené tím, že v ČR běžně rodiče žáků na ZŠ dávají souhlas s případným zveřejněním žákovy fotografie na webu školy, v zahraničí více chrání soukromí žáků.

Na všech zahraničních ZŠ je k obrazové galerii připojen rovněž nějaký komentář, který nejčastěji obsahuje popis fází projektu, popř. motivaci žáků a cíle. Na našich stránkách se tyto informace příliš neuvádějí.

Na následujících obrázcích uvádím příklady prezentace projektu školy u nás a v zahraničí. Jsou to školy, jejichž prezentace projektů na webu se blížila ideálnímu stavu.

ZŠ Ivančice:

Práce žáků z předmětu Výtvarná výchova

[Zpět](#)

Na tomto místě se setkáváme s pracemi žáků z předmětu Výtvarná výchova

Školní rok 2014/2015

5. A: Oživlé stromy

Školní rok 2013/2014

1. A: Podzim v 1. A
2. A, 3. A: Obrázek japonské panenky
2. A: Zavařovací sklenice s ovocem
3. A: Kompozice z písmen
3. A: Veselé kočky
3. A: Velikonoční vajíčko
3. A: Výlet do pohádek
3. A: Co jsem měl dnes k obědu
3. A: Sněhové vločky
3. A: Chameleon
3. B: Vzpomínky na prázdniny
3. B: Co nosí žáček 3. třídy v hlavě?
3. B: HAPPY HALLOWEEN
3. B: Draci
3. B: Naše třída klíčovou dírkou
4. A: Slunce - zdroj energie
4. A: Co nemůžeš říci slovy, řekni květinou
4. A: Cesta pralesem
4. A: Malujeme o sto šest
4. A: Příroda v zimě
4. A: Návrat zimy a tradic do školního života
4. A: Podzimní mandaly
4. A: Podzim v plném proudu
4. A: Máí dobrou náladu

Na webových stránkách ZŠ Ivančice je velmi dobře dohledatelná záložka s prezentovanými projekty. Jednotlivé projekty jsou rozdělené do školního roku, ve kterém byly realizovány. Uveden je i název třídy.

Každý projekt školy má popis, u kterého pozitivně hodnotím stylistiku i pragmatiku (viz obr. níže).

Oživé stromy

[Zpět](#)

Každý z nás se již někdy ocitl alespoň na malou chvíli sám v lese. Člověk se v takové situaci cítí nejistý. Slyší zvuky, které dříve nezaslechl. Padne na něho tíseň - tíživý pocit, že není v lese sám. Většinou nastoupí pocit strachu.

Naše fantazie začne pracovat "na plné obrátky". Zdá se nám, že i obyčejné stromy ožily. Tyto pocity byly motivací při naší malbě stromů stejně jako učivo přírodovědy, kde jsme se na úvod věnovali základním podmínkám života, opakovali jsme obecné učivo o neživé a živé přírodě.

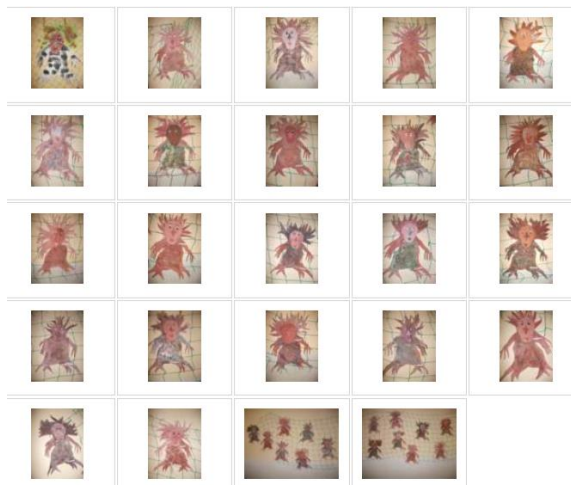
Stromy jsme malovali holé bez jakýchkoli příkras. Kmenovou část jsme upravili tak, že při dotyku na kůru našich namalovaných stromů cítíme drsnost, nerovný povrch jako v reálném přírodním prostředí.

A jak jsme malovaným stromům vdechli život? Do kmenu jsme umístili obličej. Stromy najednou vypadaly jako my lidé.

Chraňte stromy - poskytují nám chládek, produkují kyslík. Zaslouží si to.

Mgr. Jarmila Loudová

Galerie obsahuje práce žáků a rovněž fotografie výsledné instalace. Jednotlivé fotografie lze v prohlížeči zvětšit do rozlišení, které umožňuje detailní prohlížení prací žáků:

Emmorton Elementary School:

Na webových stránkách školy jsou projekty hůře dohledatelné, není zde záložka s navigačním heslem. Projekt má popis, u kterého pozitivně hodnotím stylistiku i pragmatiku (viz obr. níže).

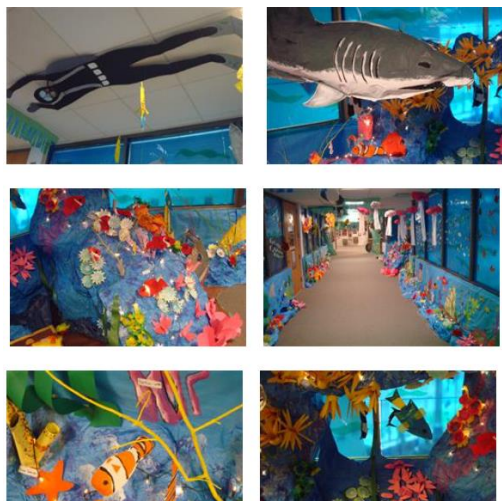
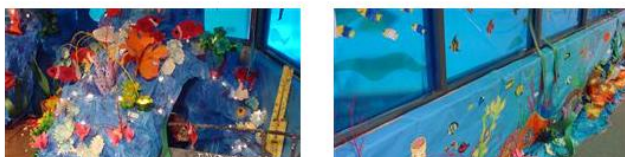
Emmorton Elementary School Students Create a Magical Underwater World

Tuesday, June 04, 2013

Students at Emmorton Elementary School brought the undersea world to life during their annual art show. This year's schoolwide art show featured the coral reef, a project which challenged students to brainstorm and imagine how they could teach others about the coral reef through art. Students used their skills in art, combined with content and skills from other areas like science, writing, and reading to create a 40' installation project in the school's hallway. While working, students gained valuable knowledge and appreciation for the plants and animals that inhabit the coral reef. Following the Art Show, students identified major threats to the coral reef and discussed actions that can reduce or eliminate threats to coral reefs. Through art students wanted to make a difference and send a message.

(Emmorton Art Teacher: Carolyn Wolf)

Galerie obsahuje fotografie výsledné instalace. Jednotlivé fotografie sice nelze v prohlížeči zvětšit do rozlišení, které umožňuje detailní prohlížení, ale i tak je kvalita fotografií dostatečná (zde zmenšeno).

ARTBEAT

KALEIDOSCOPE SHOW SEPTEMBER 2014

BALTIMORE SUN ARTICLE SEPTEMBER 14, 2014

PRESENT:HOME - THE GIFT OF SITE EXHIBITION

DANCERS NAMED FOR THE DANCING FOR THE ARTS FUNDRAISING GALA

WELCOME 2014 BOARD OF TRUSTEES

CENTER FOR THE ARTS ANNOUNCES ITS INAUGURAL JULY 4TH PARADE PARTICIPATION

BALTIMORE SUN - MAY 12, 2014- CENTER FOR THE ARTS PROJECT MOVES FORWARD

CENTER FOR THE ARTS PRESENTED ERIC ZUBER IN CONCERT

Tags

ARTICLES (7)

NEWSLETTERS (6)

OTHER (2)

Začleněné vzdělávací obsahy v projektech na ZŠ v ČR

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že mezipředmětové přesahy výtvarných projektů a tedy začleněné vzdělávací obsahy na našich základních školách jsou zaměřené na předmět **Člověk a jeho svět a Český jazyk**. Tyto předměty jsou většinou první volbou všech učitelů. Myslím si, že je to v pořádku, protože to, co je žákovi nejbližší, **svět, republika, město, dům ve kterém žije, příroda**, je na prvním stupni na předním místě v žákovském zájmu poznání. Z českého jazyka jde potom především o žánr pohádka zakomponovaném do různých výtvarných úkolů.

Konkrétně je to ZŠ Čeperka z Pardubic, kde žáci se žánrem **pohádka** pracovali. Vymýšleli pohádkové bytosti, realizovali ve skupinkách popis ptačího těla, vytvářeli ptačí encyklopedii, četli příběhy, pracovali s klíčovými slovy. Dále na Základní škole v Ivančicích propojili výtvarnou výchovu s českým jazykem, v jejich případě to byla četba a poslech pohádky, na jejíž téma potom vznikl výtvarný úkol. Vše bylo doplněno ještě prohlídkou přírody.

Základní škola Čakovice dokonce zahrnula do školního projektu „Voda slovem a štětcem“ básnickou soutěž a některé práce žáků publikuje rovněž na svých stránkách. Šlo tedy o vlastní žákovskou literární tvorbu v rámci výtvarného projektu.

Pokud jde o **hudební výchovu**, zde je mezioborové propojení velmi chudé a objevilo se jen u jedné ze škol. Jedná se vlastně **jen o poslech hudby**, která tematicky zapadá, právě tak jako v případě ZŠ v Ivančicích.

V případě pracovních činností je velmi tenká hranice mezi výtvarnou výchovou a Pracovními činnostmi. Mluvím tedy o běžné školní praxi. Na ZŠ Čeperka žáci pomáhali s výrobou instalací informačních tabulí a rovněž asistovali při opravě lávky a to vše v propojení výtvarného projektu. Důležitou informací v tomto případě je to, že ZŠ Čeperka je školou, která při výuce využívá principů Montessori výuky.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ VE ŠKOLNÍ PRAXI V ČESKÝCH ŠKOLÁCH

7.1 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem mého šetření ve školní praxi je **zmapování skutečné situace na vybraném vzorku základních škol, pokud jde o realizaci mezioborových přesahů v rámci výtvarných projektů**. Především se jedná o **vzdělávací obsahy**, které jsou v rámci projektu realizované, ale rovněž i **výrazové prostředky**, které jsou v konkrétních projektech užití.

Zároveň si kladu za cíl definovat, za jakým cílem byl ve třídě projekt realizován. Hledám tedy odpovědi na následující výzkumné otázky:

1. Jaké vzdělávací obsahy různých předmětů jsou začleňovány v konkrétních výtvarných projektech?
2. Jak jsou kombinovány výrazové prostředky různých uměleckých oborů v rámci výtvarných projektů?
3. Jaké cíle si učitelé při zadávání výtvarných projektů kladou?

Doplňujícími informacemi pro mě jsou způsob motivace žáků a fáze, ve které dochází k mezioborovým přesahům v rámci výtvarného projektu. Zda jde o fázi inspirativní či již o vlastní realizaci projektu.

Na základě těchto výzkumných otázek jsem sestavila dotazník a s vyučujícími zrealizovala s nimi polostrukturovaný rozhovor.

Můj výzkum tedy směřuje do skutečně realizovaných projektů na třech základních školách. Jde o výzkum empirický. Typ empirického výzkumu, který jsem zrealizovala, je výzkumem kvalitativním.

7.2 Charakteristika výzkumného materiálu a zvolený výzkumný vzorek

Kritériem výběru základních škol bylo hlavně zaměření na projektové vyučování. Oslovila jsem mnoho základních škol v Plzni, ale většinou jsem nedostala kladnou odpověď. Proto se v mém šetření objevila **Základní škola ve Stachách**, kde vyučuje moje kamarádka a byla tedy ochotná věnovat mi dostatek času. Dále mi vyšla vstříc **Základní škola při**

Fakultní nemocnici v Plzni, konkrétně jsem navštívila paní učitelku ze zdravotní třídy na Slovanech. Třetí základní škola, kde byly ochotny se mému šetření věnovat, byla **15. Základní škola v Plzni**. Tyto školy projekty ve výtvarné výchově realizují. Z původního výběru škol, které jsem vytipovala na internetu, jsem nakonec získala jen jednu a to 15. ZŠ. Další dvě školy mi ale oproti původnímu předpokladu nabídly daleko cennější informace, než jsem původně předpokládala. Na Základní škole pod FN paní učitelka skrze projekty ve VV cíleně provádí reedukaci vývojových poruch učení a i když tento aspekt není předmětem mé DP, je pro mě velmi zajímavým. Základní škola ve Stachách je škola opět naprosto odlišná od dvou dalších. Je to menší škola, spíše venkovského typu.

7.3 Metody sběru a analýzy dat

Pro své šetření v praxi jsem použila **dotazník** a **polostrukturovaný** rozhovor. Zvolené školy jsem navštívila a rozhovor s učitelkami provedla na místě. Dotazník jsem zasílala předem, ale na některé otázky mi dotazované učitelky odpovídaly až při mé návštěvě.

Pro povahu zkoumané oblasti nemohu použít některou z metod kvantitativního výzkumu. Nabízí se zde tedy jen výzkum kvalitativní. Kvalitativní výzkum je podle Strausse a Corbinové „jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.“ (Strauss, Corbinová 1999, s. 10). **Metoda otevřeného kódování** se v tomto případě jeví jako vhodná metoda pro vyhodnocení dotazníku i rozhovorů s pedagožkami. V případě dotazníku lze tuto metodu použít z důvodu, že odpovědi vyučujících byly volné, dotazník ponechával možnosti volnějších odpovědí a pedagožky tak měly možnost se rozprávět. Strauss a Corbinová popisují kódování jako operace, pomocí kterých údaje rozebíráme, konceptualizujeme a následně opět skládáme novým způsobem (Strauss, Corbinová 1999, s. 43-44).

Během svého výzkumu tedy vyhledávám jakékoliv informace, které by přispěly k osvětlení výzkumných otázek, ať už na základě dotazníků či rozhovorů. Dle Hendla pak výsledná zpráva kvalitativního výzkumu obsahuje „popis terénu a zápisky z něj – citace z rozhovorů a poznámek výzkumníka“ (Hendl 2008, s. 51).

Rozhovor jsem s vyučujícími realizovala až při našem osobním setkání. Měla jsem již k dispozici odpovědi na dotazník, proto jsem věděla, které informace potřebuji doplnit. Rovněž potřebovaly vyučující upřesnit některé otázky. Kromě vyučujících z 15. ZŠ

potřebovaly obě vyučující vysvětlit otázku, která se týká vzdělávacího obsahu. Celkově všechna setkání hodnotím velmi pozitivně.

Paní učitelka Zuzana Šilhová je rovněž studentka 5. ročníku Pedagogické fakulty ZČU v Plzni. Má proto stále v paměti výtvarné projekty, které jsme navrhovaly v jednom našem předmětu v rámci studia. Ví, co je vzdělávací obsah, umí správně formulovat cíle hodiny. Paní učitelka Blažena Trykarová má dlouholeté zkušenosti s výukou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, cíle výuky jsme si musely upřesnit a rovněž pojem vzdělávací obsah. Paní učitelka Štěpánka Matoušková je zkušená pedagožka a vede na 15. ZŠ i výtvarný kroužek. Její odpovědi byly velice konkrétní a přesné.

Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění, jak se v plánování učitelova výtvarného úkolu objevují mezioborové přesahy, v jaké fázi k těmto přesahům dochází – zda ve fázi inspirativní či až při realizaci projektu samotného. Dalším zajímavým, avšak pouze doplňujícím výstupem, pro mě byla reakce žáků a především splnění očekávaného cíle výtvarného projektu.

Dotazníkové šetření jsem provedla nejen na hospitovaných základních školách, ale také u zahraničních učitelů výtvarné výchovy.

Důvody, které mě vedly k volbě otázek:

1. Využíváte při hledání témat pro projekty ve VV mezioborové propojení s ostatními předměty?

Tuto klíčovou a vlastně nejdůležitější otázku pro mé šetření v praxi jsem vyučujícím položila hned v úvodu. Každá vyučovací hodina začíná pečlivou přípravou učitele a tedy, v případě výtvarné výchovy, nalezením vhodného tématu pro práci v hodině. O to více promyšlená musí být ze strany učitele příprava projektu. A již v této fázi musí učitel myslet na komplexnost projektu, tedy i na jeho mezioborové přesahy. Touto otázkou vlastně zjišťuji, zda k mezioborovým přesahům vůbec dochází a následně v jaké fázi. Či ve fázi inspirativní či až při vlastní realizaci projektu.

2. Kterých předmětů se to týká?

V pořadí druhá otázka se týkala předmětů, které ve své praxi učitelé s VV propojují. Očekávala jsem samozřejmě prvouku a musím říci, že bych byla překvapená, kdyby zazněl

i jiný předmět. Přes předměty jsem se dostávala ke konkrétnímu učivu, které bylo ve VV učitelem zpracováno.

3. Můžete uvést příklady témat projektů a v návaznosti na které učivo bylo toto téma zvoleno?

Logicky další krok v mém dotazníkovém šetření. Přes integraci učiva jednotlivých předmětů do témat projektů ve VV, se dostávám ke konkrétnímu vzdělávacímu obsahu.

4. Které obsahy výtvarné výchovy a druhého předmětu se spojily?

Tato otázka je již velmi konkrétní a bohužel musím říci, že většina učitelů nevěděla, co pojem „obsah“ vlastně znamená.

5. Jak jste motivovala žáky?

Tady mě zajímal úvod hodiny. Málokterý žák si totiž při zadání výtvarného úkolu uvědomí, že vlastně něco podobného probírají např. v prvouce. Motivace a objasnění cíle hodiny podle mého názoru musí být nezbytnou součástí každé práce se žáky ve škole a je nezbytný pro získání jakési komplexnosti vyučovací hodiny. Stejně tak jako reflektivní dialog po ukončení práce.

6. Jak reagovali žáci?

Tato otázka je pro mě jen doplňková. Chtěla jsem hlavně vědět, zda jsou žáci schopni pracovat samostatně, kreativně, expresivně.

7. Jaké vzdělávací cíle jste si kladla?

Důraz na vzdělávací cíle je důležitý ve fázi plánování projektu. Bez stanovených cílů nelze provést zpětné hodnocení.

8. Popište, prosím, alespoň jeden projekt, kde byly mezioborové přesahy uplatněny.

Ročník:

Téma:

Mezioborová propojenost s jakým předmětem:

Pomůcky:

Časová organizace:

Vzdělávací obsah:

Cíl vyučovací hodiny VV:

Motivace:

Poslední otázka je důležitá pro moji analýzu a navazuje na ní následující rozhovor. Jedna věc totiž je, že učitel si je vědomý určitých mezipředmětových vazeb, jak tomu nasvědčují odpovědi na otázky 1 a 2. Ale na popisu alespoň jednoho konkrétního projektu se teprve

dozvíím podrobnosti o jednom konkrétním projektu a mohu provést další zhodnocení z hlediska mezioborových přesahů, vzdělávacích obsahů, v jaké fázi se přesahy objevují a další.

Polostrukturovaný rozhovor

Doplňuje a upřesňuje dotazníkové šetření. Rozhovorem jsem se snažila s paní učitelkou navázat bližší kontakt. Otázky jsem měla přibližně připravené, ale spíše jsem reagovala na danou situaci. Musím uvést zkušenost, že odpovědi v dotazníku byly spíše krátké, jednoduché, ale díky rozhovoru se mi podařilo zjistit více detailů a hlavně důvodů, které učitele vedou k danému řešení. Velký problém mají vyučující s definováním vzdělávacího obsahu, ale jejich odpovědi zveřejňují nepozměněné a odkrývání obsahů se realizuje až při analýze rozhovoru a dotazníku.

Rozhovor i dotazník vyhodnocuji metodou **otevřeného kódování**.

Všechny dotazníky a rozhovory s vyučujícími, jsou zařazené do Příloh a to včetně procesu jejich kódování.

7.4 Analýza materiálu

Kapitola se zabývá analýzou vstupního materiálu, tedy dotazníků, které vyučující vyplnily a rozhovorů, které s nimi byly provedeny.

Zvláštní situace nastala při návštěvě 15. ZŠ, kdy jsme začleněné vzdělávací obsahy společně definovaly s vyučující. Z mého pohledu šlo o velmi zajímavou zkušenost. Protože tedy dotazník od paní učitelky Matouškové přímo obsahuje očekávané výstupy a odpovědi jsou tak velmi konkrétní, nemělo žádný smysl dotazník analýze pomocí otevřeného kódování podrobovat. Přepisují zde proto jen dva rozhovory a dva dotazníky. Postup kódování podkladů je zařazen v příloze č. 3. Podklady od paní učitelky Matouškové jsou v příloze č. 1.

7.4.1 Polostrukturovaný rozhovor

Přepis provedených rozhovorů na základních školách jsem vyhodnotila pomocí metody otevřeného kódování (viz Příloha č. 3). Zde uvádím pouze jejich interpretaci. Odpovídám tak na výzkumné otázky, které jsem definovala v úvodu výzkumné části.

Zuzana Šilhová, ZŠ Stachy

Paní učitelka hodnotí **výtvarnou výchovu jako předmět vhodný k realizaci mezioborového propojení s učivem ostatních předmětů**. Vyučující mi dále vysvětlila, proč je mezipředmětový přesah realizovaný na učivu předmětu prvouka. Při zadávání úkolu pro výtvarné projekty se zaměřuje na **proměny přírody** během roku (**ČJS-3-4-01**) nebo na **témata, která jsou dětem blízká**. Pro zadání výtvarného úkolu je to důležitý parametr. Klíčovou informací pro mě je to, co sama učitelka vyslovila – žáci ztvárňují to, co **vidí**. Využívá tedy většinou **jen vizuálního vjemu** žáků.

Dále jsem potřebovala od vyučující informaci, v jaké fázi se daný mezioborový přesah uskutečňuje, zda ve fázi inspirativní či realizační. Paní učitelka jednoznačně odpověděla, že již při vytváření tematického plánu předmětu VV vychází z učiva probíraného paralelně v ostatních předmětech. Jde tedy jednoznačně o **fázi inspirativní**. Využívá pro to své zkušenosti.

Protože jsem já ve své komunikaci s paní učitelkou často používala termín „mezioborovost“ a „mezioborové“, paní učitelka jej velmi rychle převzala. Myslím si, že v této fázi začala opravdu chápat, kam s otázkami mířím. A protože si uvědomila přínosy svého rozhodování při přípravě témat pro VV, mluvila o všem s opravdu velkým nadšením. Jako důvod pro realizaci mezioborových přesahů VV s prvoukou uvedla lepší porozumění probíraného učiva prvouky. **Projekty jsou tedy prostředek k efektivnějšímu učení**, což je, myslím, hlavním **cílem projektového vyučování**. Směrem k ní samotné je pak důležitý aspekt **snazšího předávání informací** z její strany směrem k žákům.

V další otázce jsem se tázala další předměty, u nichž lze velmi dobře mezioborový přesah realizovat, ale paní učitelka si stála za svým názorem. Výtvarné ztvárnění např. hudby je podle jejích slov pro žáky 2. třídy příliš složité.

V další otázce jsme se nadále věnovaly příkladu hudební výchovy – paní učitelka mi vysvětlila důvod její předchozí odmítavé odpovědi. Jejím argumentem je posluchačská nevypělost žáků.

Dále řešíme problém ukázky „**vzorové práce**“ a její kopírování žáky, na které mě vyučující sama navedla. S vyučující jsme se shodli na tom, že ukázka „vzorové práce“ žákům jim spíše **brání** v jejich **expresivní tvorbě** a brání prostupu vlastních nápadů. Žáci mají podle paní učitelky tendence vytvářet její věrné kopie. Paní učitelka se snaží pracovat se žáky ve fázi motivace – důležité je navodit vhodnou atmosféru.

V dalších otázkách pak diskutujeme problém žákovy vlastní **kreativity**. Ze slov vyučující se dozvídám, že je její snahou o změnu v tomto směru. Nechává žáky **volně tvořit** na dané téma. Důležitý je pojem žákovy **fantazie** a volná tvorba. V kontextu projektové výuky tuto činnost můžeme nazvat osobnostní rozvoj, což je jeden z cílů projektové výuky.

Poslední odpověď vyučující je jen doplňková, přesto mi poskytla velmi zajímavou výpověď. Hovoří zde o VV a jejich výchovně – vzdělávacích cílech, kde vyučující uvádí důležitost rozvoje kreativity – **osobnostní rozvoj žáka**.

Blažena Trykarová – ZŠ při FN Plzeň

Vyučující hodnotí výtvarnou výchovu jako předmět vhodný k realizaci mezioborových přesahů se vzdělávacími obsahy ostatních předmětů. Při hledání témat vychází vyučující z přírody, svátků, témata hledá i v oboru člověk a čas (ČJS-3-3-03). Dalším předmětem je český jazyk sloh (ČJL-3-1-01, ČJL-9-1-07, ČJL-9-1-09).

K mezioborovým přesahům dochází ve **fázi inspirativní** i ve **fázi vlastní realizace projektu**.

Vyučující dále zmínila možnosti reedukace žáků se specifickými poruchami učení v rámci realizace výtvarných projektů. Jedním z témat, které mi vyučující popisovala, bylo rovněž tvoření s čísly (M-3-1-01).

Cílem projektů s mezioborovým propojením je rozvíjení schopnosti samostatného **vyhledávání a třídění informací**, které spadá pod **kompetence k učení**. Jako další cíl vyučující zmínila efektivnější učení, rozvoj kreativity.

Žáci k řešení a realizaci projektu přistupují **aktivně**. Součástí realizace projektu je diskuze, kterou řídí vyučující (ČJL-9-1-07).

7.4.2 Dotazníkové šetření

V této kapitole uvádím přeepsané dotazníky od vyučujících tak, jak jsem je zpracovala metodou otevřeného kódování. Stejně, jako u rozhovorů, jsou i zde původní dotazníky a jejich kódování, uvedené v příloze. Níže uvádím opět přepis dotazníků.

Zuzana Šilhová, ZŠ Stachy

1. **Ano**, vyučující využívá při plánování témat pro VV propojení s učivem ostatních předmětů.
 2. Paní učitelka odpověděla pouze **Člověk a jeho svět – inspirace** pro zadávání výtvarného úkolu je učivo tohoto předmětu.
 3. Názvy jednotlivých projektů korespondují s tematickým plánem předmětu prvouka
 4. Vzdělávací obsahy jsou rovněž uváděné v souladu s předmětem prvouky. Jde především s bližším seznámením s jejím učivem. **Cílem projektů je seznámení se s jednotlivými vzdělávacími oblastmi.**
 5. Jako **motivační** faktor je metoda **brainstorming** a **diskuze** na zadané téma. Dalším krokem je **imaginace** řízená paní učitelkou. Při brainstormingu žáci uplatňují vlastní nápady – **osobnostní rozvoj.**
 6. Žáci reagují pozitivně, při brainstormingu **uplatňují své vlastní nápady.** Aktivní při diskusi (**ČLJ-9-1-07**).
- Vyvstává zde **problém při projektové výuce – potřeba vzorové práce.**
7. **Cíle** výuky jsou totožné s cíli uvedenými v RVP pro předmět Výtvarná výchova. **Vnímá barvy a odstíny barev, zvládne míchat barvu, barevně komponuje, vnímá barevné vztahy v ploše, v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti.**
 8. Vyučující realizuje výtvarné projekty s **cílem upevnění učiva** z předmětu člověk a jeho svět.

Mgr. Blažena Trykarová, ZŠ při FN Plzeň

1. Ano, většina témat VV je mezioborově propojena.
2. **Inspiraci** hledá vyučující zejména v předmětu **prvouka**. Dalšími předměty je **matematika a český jazyk.**
3. **Témata** pro projekty jsou např. **roční období, naše vlast, psací písmena**

4. Jde zejména o **vzdělávací oblasti** předmětu Člověk a jeho svět, jak je definovaný v RVP – **Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Rozmanitost přírody**. Dále se týkají **jazykové a literární výchovy**.
5. Motivace probíhá realizací **vstupní diskuze (ČLJ-9-1-07)**.
6. Žáci reagují pozitivně na témata, která jsou jim blízká.
7. **Cíle – zvládne techniku míchání barev, barevné vyjádření pocitu, kinestetické vnímání tvaru písmen, zaznamenání příběhu.**

Vzdělávací obsahy realizované v rámci vybraných výtvarných projektů:

V dotaznících, které mi vyučující vyplnily, se poslední otázka týká realizace konkrétních projektů, které s žáky uskutečnily. Metodou otevřeného kódování jsem již některé naplněné očekávané výstupy definovala. Stejně projekty, které mi vyučující v dotaznících popisovaly, jsem podrobněji analyzovala z hlediska začleněných vzdělávacích obsahů a zakomponovaných výrazových prostředků. Tedy podle RVP identifikuji očekávané výstupy konkrétního projektu a poté komentuji, proč se domnívám, že se daný vzdělávací obsah v konkrétním učivu nachází. Vše je doplněno popisem konkrétní činnosti, které žák provedl k naplnění konkrétního vzdělávacího obsahu. Pokud je naplněna jen část očekávaného výstupu, je odpovídající text podtržený. Pokud není podtržena žádná část textu, byl výstup naplněn celý. Postup této analýzy je stejný jako v kapitole 6.3.2.

Abych svá tvrzení doložila, uvádím pod projekty ukázky prací žáků, pokud mi tyto práce škola dala k nahlédnutí a svolila s jejich fotodokumentací. Uvádím zde jednu, maximálně dvě práce od každého projektu, podrobnější fotodokumentace je k nahlédnutí v přílohách.

ZŠ při FN Plzeň

Projekt „Foukej foukej větříčku“:

- **VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,**

Protože při rozfoukávání tuše určuje směr pohybu kapky po ploše a tím určuje výsledné uspořádání linií.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, plocha. Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt „Podzimní sluníčko a les“

- **ČJL-3-3-04 *pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností,***
protože vybírá básně a říkadla, která vystihují podzimní náladu.
- **VV-3-1-02 *v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,***
protože vychází z vlastních zkušeností, kdy poznává a používá podzimní, teplé barvy.
- **ČJS-3-4-01 *pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích,***
protože vytváří a sestavuje listy v barvách podzimu.
- **ČJL-3-3-02 *vyjadřuje své pocity z přečteného textu,***
protože z nabízených literárních děl vybírá to, které vyjadřuje jeho podzimní náladu.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, struktura, kompozice.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Naše země

- **ČJS-3-1-02** začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě), protože vytváří mapu ČR – své vlasti.
- **VV-3-1-02** v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace, protože vytváří z víček od PET lahví prostorovou mapu ČR a používá při tom barvy trikolory.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, objekt. Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Modelujeme písmenka

- **ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky,**
protože na základě slyšené hlásky modeluje odpovídající grafém a sluchově rozeznává počáteční hlásku.
- **ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev,**
protože vytváří modelováním správnou podobu psacího písmena
- **VV-3-1-01 rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ,**
protože poznává a vytváří tvary psacích písmen na základě svých vizuálních vjemů.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: tvar, linie, znak (grafém).

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Barvy pro Afriku

- **ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům,**
protože poznává odlišnosti rodinných tradic, kultury, vzhledu lidí na africkém kontinentu.
- **ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností,**
protože pochopil smysl humanitární pomoci, práci lékařů na misi
- **VV-3-1-03 vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky,**
protože barvami vyjadřuje pocit tepla – horko v Africe. Identifikuje teplé barvy na základě hmatového vjemu

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, plocha.
Obrazová dokumentace není k dispozici.

ZŠ Stachy

Projekt: Zasněžené městečko

- **ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích,**

protože maluje podobu města v zimě na tmavý papír (vyjádření tmy).

- **VV-3-1-01 rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ,**

protože kreslí svůj dům a dekoruje ho vatou (sníh).

- **VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace,**

protože z paměti kreslí podobu svého domu a barevně dotváří atmosféru zimní krajiny.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky linie, tvar, barva, plocha.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

15. ZŠ

Projekt: Siluety

HV-5-1-04 Rozpoznává hudební formu, rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků,

protože na základě poznaných výrazových prostředků a hudební formy vede diskuzi.

HV-5-1-06 Upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny;

protože je aktivní při poslechu hudby.

VV-5-1-02 Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy a využívá vztahu k vlastnímu tělu,

protože tvoří siluety lidské postavy s hudebním nástrojem.

VV-5-1-01 Při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné.),

protože na základě podoby vlastního stínu tvoří siluetu postavy a pozoruje proměnu stínu v závislosti na úhlu, pod kterým dopadá světlo.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, plocha, kompozice, rytmus, tempo, melodie.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Hudba:

VV-5-1-02 Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model,

protože používá techniku míchání barev a vytváří barevné kompozice na ploše.

VV-5-1-03 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy,

protože barevně komponuje na hudební téma a v diskutuje výsledky své práce.

VV-5-1-04 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě,

protože pomocí provázku vytváří na ploše linie hudební ukázky a na takto vzniklých plochách barevně komponuje na základě svých vjemů a dojmů z poslechu.

HV-5-1-04 Rozpoznává hudební formu, rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků,

Protože je aktivní při poslechu hudební ukázky.

HV-5-1-06 Upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny,

protože je aktivní při poslechu hudební ukázky.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, plocha, kompozice, harmonie tónů.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Japonská poezie Haiku

ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů,

protože shlédl videozáznam věnující se japonským básním Haiku a kaligrafii.

ČJS-5-1-05 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích,

protože se aktivně účastní diskuze.

VV-5-1-02 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model,

protože podle předloženého vzoru tuší vytváří japonský umělecký text technikou kaligrafie.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, bod, kompozice.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt Pohyb

VV-5-1-01 Při vlastních tvůrčích činnostech porovnává prvky vizuálně obrazného vyjádření na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné),

protože zrealizuje kresbu lidského těla v pohybu.

VV-5-1-02 Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy a využívá je ve vztahu k vlastnímu tělu,

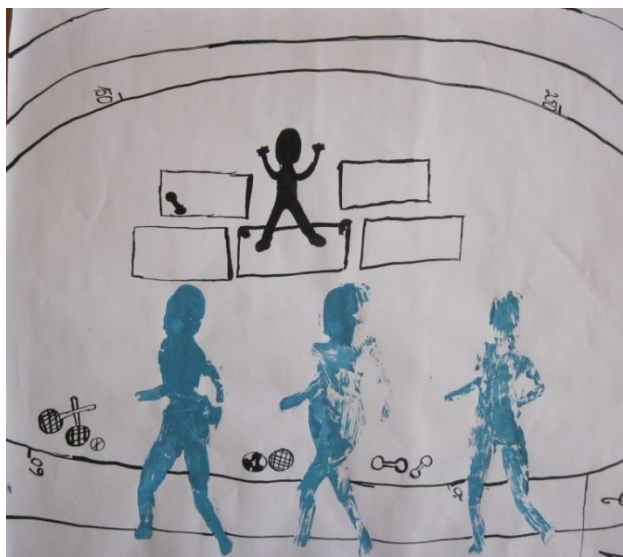
protože zrealizuje kresbu lidského těla v pohybu.

TV-5-1-07 Užívá při pohybové činnosti základní osvojené tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení,

protože při závěrečné diskuzi pojmenovává změny v pohybu vytvořený postav a užívá při tom tělocvičné názvosloví.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, plocha, kompozice.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt V kůži Jacksona Pollocka

VV-5-1-04 Nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě,

protože akční malbou vytváří v rytmu poslouchané hudební ukázky barevnou kompozici na ploše.

VV-5-1-06 Porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace,

protože se seznámil s dílem J. Pollocka i technikou jeho akční malby.

VV-5-1-07 Nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil,

protože svoji práci diskutuje v reflexivním dialogu na konci hodiny.

VV-5-1-05 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění),

protože pomocí akční malby barevně komponuje na zadané hudební téma.

HV-5-1-07 Ztvárňuje hudbu pohybem, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace (při výtvarné tvorbě),

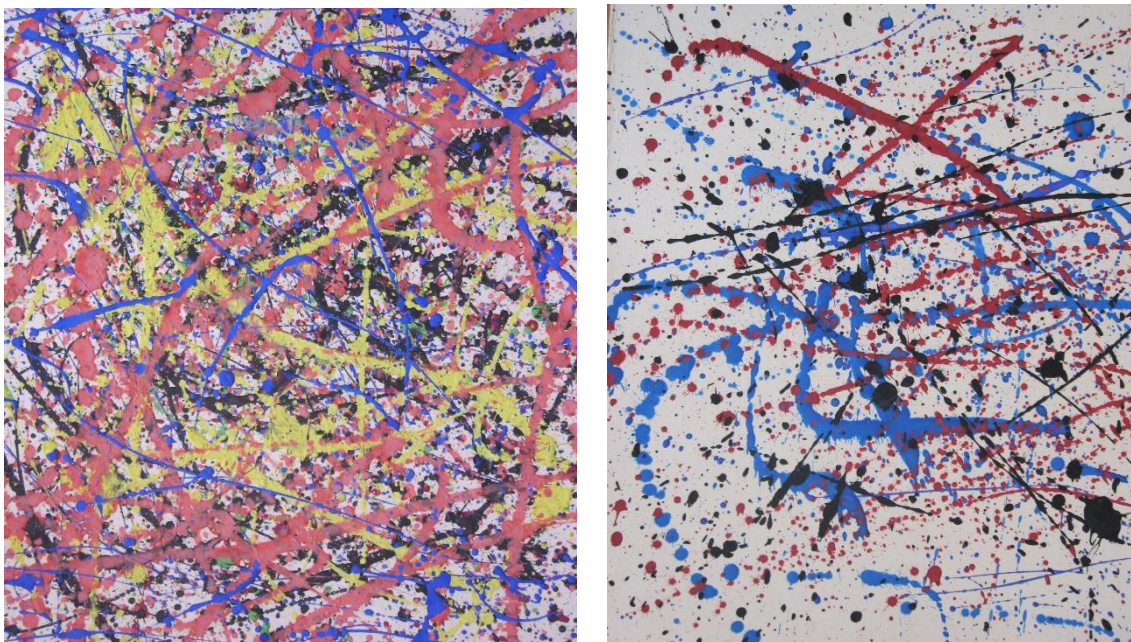
protože během akční malby reaguje na změny ve výrazových prostředcích doprovodné hudební nahrávky.

VV-5-1-02 Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření bod, linie a barevné plochy,

protože akční malbou barevně komponuje na ploše.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: barva, plocha, kompozice, rytmus, tempo.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

Projekt „Op art“

VV-5-1-02 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model,

protože pomocí linií, černých a bílých ploch vytváří „op artovou“ kompozici optické iluze na ploše.

VV-5-1-06 Porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace,

protože viděl a diskutoval ukázky „op art“ výtvarných děl.

VV-5-1-05 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění,

protože pomocí linií, černých a bílých ploch vytváří „op artovou“ kompozici optické iluze na ploše.

M-5-3-01 narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce,

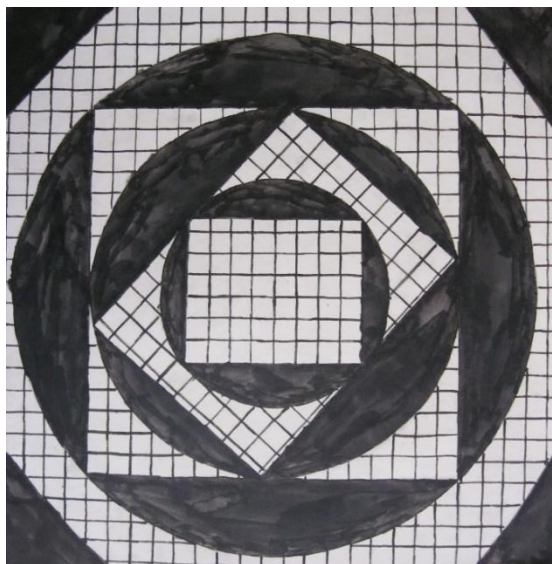
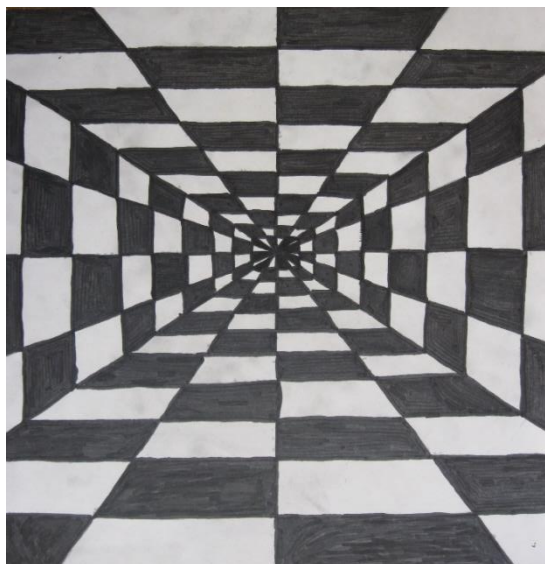
protože pomocí těchto rovinných útvarů vytváří konečnou kompozici na ploše.

M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice,

protože pomocí těchto linií vytváří konečnou kompozici na ploše.

V daném projektu byl důraz kladen na tyto výrazové prostředky: linie, barva, plocha, kompozice.

Obrazová dokumentace hlavních vzdělávacích obsahů v projektu propojených:

7.5 Dílčí závěry

Z kódováním přeformulovaných odpovědí vyučujících, které jsou uvedeny v kapitole 7.4., je sestavena přehledná tabulka, ve které jsou souhrnně definovány výsledky kódování rozhovorů a dotazníkového šetření realizovaného s vyučujícími. Základní kategorie kódování jsou opět v záhlaví tabulky.

	Fáze	Předmět	Název projektu	Propojený vzdělávací obsah	Motivace žáků	Reakce žáků	Výrazové prostředky
ZŠ Stachy	Inspirativní	Prvouka	Zasněžené městečko, Podzim čaruje, Jarní louka, Slunečnice	ČJS-3-4-01 ČJL-9-1-07 VV-3-1-01 VV-3-1-02	Rozhovor, brainstorming, imaginace	Jsou aktivní, požadují vzorovou práci	VV: Linie, barva, tvar, plocha
ZŠ při FN	Inspirativní Realizace	Prvouka Český jazyk Matematika	Foukej, foukej větríčku, Podzimní sluníčko, Naše země, Modelujeme písmenka, Barvy pro Afriku	ČJS-3-3-03 ČJS-3-2-02 ČJS-3-2-01 ČJS-3-1-02 ČJS-3-4-01 ČJL-3-1-01 ČJL-9-1-07 ČJL-9-1-09 ČJL-9-1-07 ČJL-3-1-09 ČJL-3-3-04 ČJL-3-3-02 ČJL-3-2-01 M-3-1-01 VV-3-1-02 VV-3-1-01 VV-3-1-03	Diskuze, přemýšlení o tématu, otázky k tématu, procházka	Pozitivní, žáci jsou aktivní	VV: Linie, barva, tvar, struktura, plocha, kompozice, objekt ČJ: Znak (grafém)
15. ZŠ Plzeň	Inspirativní	Prvouka Český jazyk Matematika Hudební výchova Tělesná výchova	Siluety Hudba Poezie Haitu Pohyb V kůži J. Pollocka Op art	ČJL-5-3-03 ČJS-5-1-05 HV-5-1-04 HV-5-1-06 HV-5-1-07 M-5-3-01 M-5-3-03 TV-5-1-07 VV-5-1-01 VV-5-1-02 VV-5-1-03 VV-5-1-04 VV-5-1-05 VV-5-1-06 VV-5-1-07	Diskuze, video ukázka, ukázky tvorby umělců, poslech hudby	Pozitivní, žáci jsou aktivní	VV: bod, linie, barva, plocha, kompozice HV: rytmus, tempo, melodie, harmonie tónů

Tab. 7 Výsledky šetření na ZŠ – propojený vzdělávací obsah a výrazové prostředky

8 SONDA DO ŠKOLNÍ PRAXE VE ŠPANĚLSKU A VELKÉ BRITÁNII

Velmi zajímavou součástí výzkumného šetření je získání zkušeností našich zahraničních kolegů – konkrétně se mi podařilo získat informace z **Velké Británie a Španělska**.

System vzdělávání je v těchto zemích sestaven jiným způsobem a rozhodně nemohu srovnávat vzdělávací obsah a tematické plány u nás a ve světě. Co mě však zajímalo nejvíce, bylo mezioborové propojení a výtvarné projekty obecně. V tomto případě tedy **analyzuji na úrovni předmětů**. Položila jsem proto učitelům stejné otázky se zaměřením na mezioborové přesahy jako těm našim, českým.

8.1 Charakteristika srovnávací sondy

V případě zahraničních škol se jedná pouze o určitou sondu založenou na dotazníkovém šetření. Je proveden z důvodu získání srovnání situace na českých a zahraničních školách. Informace slouží jako ilustrativní srovnání, neboť jde o malý vzorek.

Jako vstupní informace mám již k dispozici výsledky internetových rešerší projektů realizovaných na základních školách v zahraničí. Mým cílem ale bylo získat informace přímo od učitelů, nikoliv hodnotit jen internetové prezentace na webových stránkách škol. Samozřejmě jsem nemohla kolegy v Anglii a ve Španělsku navštívit osobně, ale zaslala jsem jim stejný dotazník jako vyučujícím u nás. Další možností, jak zjistit doplňkové informace by byl přímo rozhovor s nimi, ale nepodařilo se mi získat jejich čas. I tak, ale, předkládám zajímavé informace, které vlastně doplňují předchozí část internetových rešerší zahraničních projektů. Cílem této části je tedy získat informace o **realizaci projektů v zahraničí v kontextu mezioborových přesahů výtvarné výchovy**.

Charakteristika nasbíraného materiálu a zvolený vzorek pro sondu

Velmi dlouhou dobu jsem se snažila o získání kontaktů na učitele výtvarné výchovy v zahraničí. Oslovila jsem své známé, kteří by mohli pomoci, ale nepodařilo se mi pro svoji

práci nikoho získat. Dalším krokem bylo kontaktování náhodně vybraných škol. Taktéž bez odezvy – z asi 20 oslovených škol se mi neozvala ani jedna.

Požádala jsem tedy o pomoc Mgr. Danuši Hurtovou, která mě vyučovala na Pedagogické fakultě ZČU angličtinu. S její laskavou pomocí se mi podařilo získat kontakt na pět učitelů. Odpověděli mi čtyři z nich, přičemž dotazník od jedné španělské kolegyně jsem do svého šetření nemohla navrhnout z důvodu, že vyučuje žáky mladší než je běžný školní věk u nás. Je to dáno tím, že ve Španělsku je jiný systém vzdělávání.

Výsledkem mého snažení jsou tedy tři zodpovězené dotazníky učitelů výtvarné výchovy v zahraničí, kteří s žáky realizují výtvarné projekty a věk jejich žáků odpovídá prvnímu stupni základních škol v ČR.

Konkrétně se jedná o jednu kolegyni ze Španělska a jednoho vyučujícího s kolegyní z Velké Británie. První vyučující je Martha Ibanez, která vyučuje na základní škole Jose Antonio Labordeta school v Zaragoze, ve Španělsku. Další dva učitelé, Craig Holt a Caroline Smith vyučují oba na základní škole v Tavistocku ve Velké Británii.

Metody sběru a analýzy dat

Pro své šetření jsem použila dotazník, který obsahuje stejné otázky jako ty, které jsem položila českým kolegyním. Dotazník jsem zasílala emailem, někteří kolegové zaslali odpovědi přímo, s jinými byla nutná delší emailová komunikace pro upřesnění mých požadavků. Celé šetření komplikovala otázka jazykových problémů jak ze strany mé, tak kolegyně ze Španělska.

Dotazníkové šetření

1. When searching convenient themes for the Art education projects, do you consider a transversal connection to any other subjects?
2. Which subjects in particular are concerned?
3. Could you list the examples of projects themes and their connection to specific instructional content (curriculum)?
4. Which content of the Art education and the other subject were paired?
5. How did you motivate your pupils?
6. How did your pupils respond?
7. Which educational objectives did you want to pursue?

8. The examples of project

Analýza vstupních informací byla opět provedena metodou otevřeného kódování jako v kapitole 7.

8.2 Analýza dotazníkového šetření

Z kódováním přeformulovaných odpovědí vyučujících, je sestavena přehledná tabulka, ve které jsou souhrnně definovány výsledky kódování rozhovorů a dotazníkového šetření realizovaného s vyučujícími. Kódované rozhovory jsou uvedené v příloze č.3. Základní kategorie kódování jsou opět v záhlaví tabulky.

V textu této práce již nebudu kódované rozhovory přepisovat, postup analýzy je stále stejný jako v kapitole 7.

	Fáze	Předmět	Téma	Meziobor. přesahy témat	Motivace žáků	Reakce žáků	Vzdělávací cíle
Primary Bilingual School, Zaragoza, Spain Jose Antonio Labordeta school	Inspirational phase	Science Literacy	The body, animals, house and living, life on an artist: biography	British celebrations- Thanksgiving, Christmas, Easter, Halloween	Listening to music while they work, applying their creativity	Positive	Personality development Development of creativity

	Fáze	Předmět	Téma	Meziobor. přesahy témat	Motivace žáků	Reakce žáků	Vzdělávací cíle
Tavistock community primary school, Tavistock, Davon, GB Craig Holt	Inspirational phase	History Geography	Geography - Around the world, Rainforests History - Egyptians, Greeks, Victorians, Ancient Tavistock Mathematics - Shape and Space Design and Technology - Cam Toys, Christmas Cards	Design and Technology Arts and Crafts	Making own decision of their produce	Positive	The art as the means of the world's comprehension
Tavistock community primary school, Tavistock, Davon, GB	Inspirational phase	Science History	Sculpture – Science – flowering plants Papier machie – History – Viking artefacts Lanterns – Geography – China	Through looking at examples and pictures of real objects By giving them a lot of freedom on design	Given as much freedom in the interpretatio n of the task as possible	Positive	Personality development Development of creativity

Tab. 8 Témata a jejich mezioborové přesahy v zahraničních školách

8.3 Dílčí závěry

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že projektová fáze, do které „vstupuje“ myšlenka mezioborových přesahů, je fází inspirativní. Předměty, kterých se tyto přesahy týkají, jsou především „Science“ a „History“ – tedy částečný ekvivalent našeho předmětu Člověk a jeho svět, ovšem více zaměřené na jednotlivé vědní obory. V zahraničí zahrnují předměty jako je

Geography nebo History témata z historie a kultury celého světa, proto je možné realizovat projekt na téma Vikingové a zpracovávat toto téma ve výtvarné výchově. Proto tyto dva předměty nabízejí pestřejší nabídku témat, která jsou ve výtvarné výchově následně zpracovávána a lze je hodnotit pozitivně v kritériu mezioborového propojení.

Velmi zajímavé jsou vzdělávací cíle, které vyučující očekávají, že budou realizací projektu naplněny. Je to **rozvoj osobnosti a podpora kreativity** a dokonce se i objevila snaha učitele o to, aby se žáci naučili **chápat svět skrze umění**. Zajímavé je v tomto případě srovnání s českými učiteli, kteří uváděli na prvním místě rychlejší a komplexnější pochopení učiva a vidí v projektové výuce také nástroj k předávání informací směrem k žákovi.

Zahraniční vyučující jsou tedy více zaměřeni na osobnostní a sociální rozvoj žáka, u nás cíle projektů směřují spíše k lepšímu a snadnějšímu pochopení učiva. Tuto skutečnost potvrzuje rovněž to, že u nás je většina projektů postavena tak, že žák pracuje, tvoří samostatně. V zahraničí je častá skupinová forma práce. Ke stejnému závěru jsem rovněž dospěla při vyhodnocování internetových rešerší projektů u nás i ve světě.

V průběhu shromažďování vstupního materiálu, při návštěvách ZŠ, komunikací s učiteli českými i zahraničními, jsem postupně dospívala k poznání, že některé otázky ještě stále zůstávají nedořešené. Ne z pohledu zadání této DP, ale tyto otázky by mohly být podnětem pro další šetření.

Konkrétně zde hovořím o prostudování zahraničních kurikulárních dokumentů a na jejich základě provést analýzu začleněných vzdělávacích obsahů.

9 Návrh pro zlepšení vzdělávací praxe na základě projektového vyučování

Studiem literatury jsem si vytvořila názor na to, jak by měl, v ideálním případě, výtvarný projekt vypadat a to počínaje učitelovou přípravou, motivací žáků, přes vlastní realizaci projektu až k závěrečné reflexi. Situace na školách, které jsem navštívila, nebo sledovala projekty na jejich webu, je různá. Některé náměty jsou volena velmi jednoduše a v naprosté většině se týkají proměn přírody v průběhu roku. Zadání je pak velmi konkrétní, proto rovněž práce žáků jsou si podobné. Nejvíce užitý vzdělávací obsah je pak právě **ČJS-**

3-4-01, v jehož rámci žák pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.

Na druhém konci stojí projekty, které naprosto ve všem odpovídají ideální podobě výtvarného projektu tak, jak je popsán v literatuře. Musím zde vyzdvihnout zejména práci paní učitelky Mgr. Štěpánky Matouškové z 15. ZŠ v Plzni, která svými nápady a prací se žáky vytváří projekty na velmi vysoké úrovni jak z hlediska použitých technik, tak v rovině tematické. Rovněž začleněné vzdělávací obsahy jsou v tomto případě velmi různorodé. V projektové výuce v jejím podání skutečně dochází k rozvoji žákova myšlení, fantazie, k podpoře jeho samostatnosti, kreativity. Při realizaci projektu pak žák využívá více svých smyslů.

Z mého pohledu jsou obsahově nedostatečně začleněna témata z hudební výchovy a to i přesto, že jde o předmět rovněž umělecko – estetický a kombinovat výrazové prostředky z výtvarného umění a hudby se zde nabízí. Ze všech projektů, které jsem ve své práci uvedla, se pouze jeden zabývá hudebním tématem s navazující expresivní tvorbou. V souvislosti s hudební výchovou jsou z mého pohledu **nedostatečně začleněny tyto vzdělávací obsahy: HV-3-1-05 pro první období a HV-5-1-06, HV-5-1-07** pro období druhé, které se týkají rozpoznávání hudebních výrazových prostředků a jejich užití ve výtvarném projektu. Budu-li čerpat poznatky z četby odborné literatury, použiji termínu synestézie, který je podrobně vysvětlen v kapitole 4.3. Synestézie je vyvolání vjemu jednoho smyslu podnětem z jiné smyslové oblasti. Souvisí s tím rovněž tzv. barevné slyšení, které je vysvětleno v téže kapitole. Principu synestézie ani tzv. barevného slyšení se v projektech na našich ZŠ a ni v zahraničí nevyužívá. Přitom konkrétně pro žáky mladšího školního věku by byl proces učení obohacen o další smyslové vjemy a učivo by pro něj mohlo být lépe zapamatovatelné.

Z provedených analýz také vyplývá, že **ani jeden projekt se nedotýká vzdělávacího oboru Cizí jazyk.**

Při hledání témat pro výtvarnou výchovu je pro učitele důležité, co žák **vidí** kolem sebe (změny ročních období, domov atd.), nikoliv co slyší ani co hmatatelně cítí. Výtvarné práce žáků na základních školách jsou tak ochuzené o velmi důležité vjemy, které tak zůstávají při tvorbě zcela utlačeny. Přitom důvodem pro realizaci výtvarného projektu v hodinách VV je učení zážitkem s cílem zprostředkovat žákovi informace z dalších oborů, se kterými se seznamuje v rámci jiných předmětů.

Myslím si, že pouhé interpretování vizuálních vjemů ochuzuje konečný zážitek žáka při jeho vlastní tvorbě, protože se opět omezuje jen na pouhou reprodukci viděného. A my, učitelé, se tak ochuzujeme o možnost pochopení dětské duše, dětských pocitů, myšlenek. Dětská mysl je otevřená a nezatížená zkušeností zvenčí a výtvarné práce by mohly být plné jejich fantazie, citu, strachu, radosti a dalších pocitů. Nechme je výtvarně vyjádřit to, co slyší, co si jen osahají, co cítí – vůně, vítr na své tváři a další jejich zážitky. Necht' „pracují“ všemi svými smysly.

Výtvarné úkoly na našich základních školách se stále většinou soustředí na výtvarné ztvárnění něčeho konkrétního, je opomíjena abstraktní tvorba jen s barvami, tvarem, strukturou, prostorem a práce se všemi smysly, které žák má.

Pro další práce by bylo velmi zajímavé pokračovat v analýze začleněných vzdělávacích obsahů v projektech realizovaných ve světě. Prvním úkolem by ale v tomto případě byla komparace vzdělávacích cílů u nás a v konkrétní zemi podobně jako je tomu v publikaci Věry Uhl Skřivanové (2011).

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se snažila zmapovat problematiku výtvarných projektů na 1. stupni ZŠ. Nejprve jsem se soustředila na internetové rešerše, kde jsem vyhledávala ZŠ, které na svých webových stránkách prezentují své projekty. Vytvořila jsem si tak pro svoji analýzu široký vzorek škol u nás a ve světě. Předmětem analýzy je hodnocení vlastní prezentace projektů na webu škol a začleněný vzdělávací obsah z jiných předmětů. Součástí hodnocení je pak rovněž srovnání situace u nás a ve světě. Výsledky této analýzy pro mě byly vstupní informací pro další šetření v praxi na ZŠ.

Na první pohled se způsob prezentace projektů na webových stránkách škol u nás a ve světě liší zejména v rozsahu prezentované galerie. Fotogalerie našich projektů jsou mnohem rozsáhlejší, v podstatě ukazují práci všech žáků a ještě je prezentována i výsledná instalace či dokumentace z procesu tvorby. Zároveň jsem definovala jakýsi ideální stav, ke kterému by měly prezentace směřovat. Protože pokud se již opravdu ZŠ rozhodnou projekty prezentovat veřejně na svých stránkách, měly by dbát na kompletnost předaných informací, tj. definovat vzdělávací cíle, obsah a popsat vlastní realizaci projektu, protože z těchto zdrojů mohou čerpat další vyučující výtvarné výchovy. Mnohé školy tento trend již sledují.

Při hlubším srovnání jsem zjistila, že námětově se projekty u nás příliš neliší od těch ve světě. Ale i námětově shodné projekty mohou být rozdílně interpretované a realizované. V zahraničí je mezioborové propojení v širším horizontu, námět „prochází“ přes více předmětů. Zahraniční kolegové s námětem pracují jiným způsobem – podle mě je zde důležitá fáze představení projektu a vstupní diskuze, motivace, imaginace, navození atmosféry.

Rozdíl je také v systému předávání vstupních informací – zatímco u nás žák získává informace o problematice v jiném předmětu od učitele a ty pak následně zpracuje nebo rozšíří ve výtvarné výchově, v zahraničí většinou žák vstupní informace získává sám samostudiem materiálu na internetu či četbou doporučené literatury. Žák je tedy v případě zahraničních škol aktivnější a samostatnější při získávání vstupních informací, kterou pro realizaci vlastního projektu potřebuje. Je tedy nucen sám vybírat a třídit informace, což je jedna z klíčových kompetencí, která může být dosahována již v této počáteční fázi realizace projektu.

Výtvarné projekty v zahraničí jsou často realizovány ve skupině, je uplatňována skupinová forma práce. Na našich školách je spíše trendem individuální forma práce na zadaném výtvarném úkolu.

Z hlediska typologie projektů podle námětu a začleněného vzdělávacího obsahu sestavené z informací uvedených na webových stránkách českých škol, převažuje předmět Člověk a jeho svět - konkrétně pak náměty příroda, lidé kolem nás, svět, ve kterém žijí. Dalším takovým předmětem je Český jazyk, kde se pracuje především se žánrem pohádka, který je zakomponován do různých výtvarných úkolů. Nedostatečně začleněné jsou vzdělávací obsahy z oboru hudba, matematika a především cizí jazyk, který zcela chybí.

Na úplný závěr chci upozornit na přínosy, které sepsání této práce mělo na mě samotnou.

Po absolvování svých povinných praxí v rámci studia jsem byla spíše skeptická k celé problematice projektů skutečně realizovaných na ZŠ. Hodin výtvarné výchovy, které byly ze strany učitele naprosto nepřipravené a neprovázané, jsem viděla hodně. Avšak po sepsání této práce již nejsem tak skeptická. Na mnohých školách jsou k vidění projekty, které se svým nápadem a realizací blíží k ideálu definovanému v literatuře. Pro mě jsou tyto projekty inspirací pro vlastní práci.

10 RESUMÉ

Cílem této diplomové práce je určit realizovaný mezioborový přesah v rámci výtvarných projektů na ZŠ u nás a ve světě, provést srovnání těchto projektů a navrhnout zlepšení v této oblasti. Zároveň zde hodnotím použité výrazové prostředky nejen výtvarné výchovy, ale také dalších uměleckých předmětů.

V teoretické části jsou v souvislostech definovány termíny, které s touto problematikou souvisejí. V části praktické jsem provedla internetové rešerše výtvarných projektů u nás a v zahraničí se zaměřením na prezentaci projektu na webu školy a začleněných vzdělávacích obsahů. Je zde rovněž navržena určitý typologie těchto projektů a možnosti integrace vzdělávacích obsahů výtvarné výchovy a dalších oborů.

Vlastní výzkumné šetření se zaměřením na projektové vyučování a mezioborová témata jsem pak provedla na třech ZŠ u nás a je doplněné sondou do školní praxe ve Španělsku a Velké Británii.

SUMMARY

The aim of this thesis is to determine realized interdisciplinary overlap within art projects at the elementary school in our country and the world, to make a comparison of these projects and suggest improvements in this area. At the same time evaluate the used means of expression not only art, but also other art objects.

In the theoretical part, in the context of defined terms that relate to this issue. In the practical part I conducted internet research art projects in our country and abroad, with a focus on project presentation at the school site and incorporated educational content. There is also proposed to establish a typology of these projects and the possibility of integration of educational contents arts and other fields.

Own research with a focus on project-based learning and interdisciplinary topics I then carried out at three primary schools in the country and is complemented probe into school practice in Spain and the UK.

SEZNAM LITERATURY

BLÁHA, J. *Výtvarné umění a hudba – Tvar, prostor a čas I/1*. TOGGA, Praha: 2012, ISBN 978-80-87258-69-9.

ČÁP J., MAREŠ J., *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-463-X.

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

HOFFMAN, B., *Pracujeme se Školním vzdělávacím programem – mezioborové vazby Český jazyk a literatura-Výtvarná výchova*. Albra s.r.o., Úvaly 2006, ISBN 80-7361-031-0

PLCH J., *Mezipředmětové vztahy a specifika výchovně vzdělávacího procesu*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1987

PRŮCHA J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-647-6

RAKOUŠOVÁ A., *Integrace obsahu vyučování*. Praha: Grada 2008, ISBN 978-80-247-2529-1

RHEINWALDOVÁ, E., *Jak vychovat šťastné dítě*. Praha: Motto 1997, ISBN 80-85872-61-7

ROESELOVÁ, V., *Řady a projekty ve výtvarné výchově*, Praha: SARAH 1997, ISBN 80-902267-2-8

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika 2. rozšířené aktualizované vydání*, Praha: Grada 2007, ISBN 978-80-247-1821-7

SLAVÍKOVÁ V., SLAVÍK J., HAZUKOVÁ H.: *Výtvarné čarování (artefiletika pro Předškoláky a mladší školáky)*. Univerzita Karlova v Praze, Praha 2003, ISBN 80-7290-016-1

STRAUSS, A. L. a CORBIN, J. M. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; Sv. 2. ISBN 80-85834-60-X.

Symposium České sekce INSEA Olomouc, listopad 2002: *Výtvarná výchova a mody její komunikace*, Univerzita Palackého, Olomouc 2002, ISBN 80-244-0779-5

UHL-SKŘIVANOVÁ, V., *Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a Německu aneb umělecko – pedagogická interpretace kurikulárních dokumentů českých a bavorských gymnázií*. Paido: Brno, 2011, ISBN 978-80-7315-228-4

ZACHOVÁ, L., *Integrační procesy ve výtvarné výchově (se zaměřením na práci v 1. – 5. roč. ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus 2000, ISBN 80-7041-136-8

ZIKMUNDOVÁ, V., ed. *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova: symposium ČS INSEA, Plzeň, 16.-18.září 2004*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2006. 206 s. ISBN 80-7043-504-6.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

zs-ceperka. skolaprozivot. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.skolaprozivot.cz/weblight_local/www-render/upload/2/files/zs-ceperka.pdf

pravek-ve-vytvarne-vychove. Pravek ve výtvarné výchově – ZŠ Hustopeče, Nádražní 4. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.zs-nadrazni.cz/pravek-ve-vytvarne-vychove>

mimikry. ZŠ Alšova, Kopřivnice :: Fotogalerie – Mimikry. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.zsalsova.cz/fotogalerie/3/mimikry.html/>

Projekty. Projekty – ZŠ – ZŠ a MŠ Lišov. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.zslisov.cz/zs/projekty/>

Carovnypodzim. Čarovný podzim – výtvarný projekt ; Základní škola 5. května. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.zs5kvetna.cz/2004-11-23-carovnypodzim.php>

Oživlé stromyZŠ . T. G. Masaryka Ivančice – ozivle stromy. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.zstgmivancice.cz/zaci/8-5_a_stromy/index.html

Mozarteum. MOZARTEUM aneb hudba ve výtvarce. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.zstgmivancice.cz/zaci/6-8_roc_mozarteum/index.html

pismena. Kompozice z písmen. [online]. 15.2.2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.zstgmivancice.cz/zaci/7-3_a_pismena/index.html

projekt-skola-v-muzeu—barvy-afriky. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Škola v muzeu – Barvy Afriky. [online]. 16.2.2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.jitkakulovana.estranky.cz/fotoalbum/projekt-skola-v-muzeu—barvy-afriky/>

Projekt Český rok v tradicích. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Český rok v tradicích. [online]. 16.2.2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.jitkakulovana.estranky.cz/fotoalbum/projekt-cesky-rok-v-tradicich/>

Projekt Voda slovem a štětcem. ZŠ Čakovice – výtvarná výchova – Fotoalbum – Projekt Voda slovem a štětcem. [online]. 16.2.2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.jitkakulovana.estranky.cz/fotoalbum/projekt-voda-slovem-a-stetcem/>

ze-zivota-hmyzu-vytvarny-projekt. ZE ŽIVOTA HMYZU – Výtvarný projekt IV. A a V. A | ZŠ Velké Pavlovice. [online]. 16.2.2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://zs.velke-pavlovice.cz/akce/ze-zivota-hmyzu-vytvarny-projekt-iv-a-a-v-a>

dotkni-se-slunce. DOTKNI SE SLUNCE; 3. B | ZŠ Habrmanova. [online]. 16.2.2015 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.zs-habrmanova.cz/tridy/5-b/dotkni-se-slunce-3-b/>

výtvarné projekty. Základní škola Marjánka – Praha 6. [online]. 11.2.2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.zsmarjankapraha6.cz/foto1406.htm>

Students Create a Magical Underwater World. Emmorton Elementary School Students Create a Magical Underwater World. [online]. 11.2.2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.centerfortheartsharford.com/cfa-news/emmorton-elementary-school-students-create-a-magical-underwater-world>

Hemenway Elementary. Mrs. Brown's Art Class – Hemenway Elementary. [online]. 11.2.2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.mrsbrownart.com/1st.htm>

Ajo school. Scream drawings. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://ajoschools.org/>

Ajo school. Aerial views inspired by Wayne Thiebaud. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://ajoschools.org/>

projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://kastanienbaumgrundschule.de/schul-abc/projekte.html>

projekte. Kastanienbaum-Grundschule Berlin-Mitte. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://kastanienbaumgrundschule.de/schul-abc/projekte.html>

indianer. Indianer – Clemens-Brentano-Schule, Berlin-Steglitz. [online]. 20.12.2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.c-brentano-grundschule.de/indianer.html>

klasse-4a-wir-basteln-indianersachen. Klasse 4a: Wir basteln Indianersachen; Blog Archiv; Grundschule Kamper Weg; Franz-Boehm-Schule. [online]. 20.3.2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.grundschule-kamper-weg.de/2010/07/klasse-4a-wir-basteln-indianersachen/>

Zirkusprojekt. Grundschule Radeburg – Projekte. [online]. 20.3.2014 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.grundschule-radeburg.de/pages/aktuelles/projekte.php>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuv.cz/file/433>>.

Paedagogica_05-2000-1_10.pdf. digilib.phil.muni.cz. [online]. 3.3.2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/104692/U_Paedagogica_05-2000-1_10.pdf

Paedagogica_05-2000-1_10.pdf. clanky.rvp.cz. [online]. 3.3.2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html/>

SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH

Seznam tabulek

Tab. 1 Seznam hodnocených ZŠ a jejich projektů u nás a ve světě

Tab. 2: Hodnocení parametrů prezentace projektů na webu ZŠ u nás a ve světě

Tab. 3: Realizované vzdělávací obsahy a výrazové prostředky jednotlivých projektů v ČR

Tab. 4: Realizované mezioborové přesahy na úrovni předmětů a výrazové prostředky na ZŠ v zahraničí

Tab. 5: Typologie projektů na ZŠ v ČR

Tab. 6: Výrazové prostředky ve výtvarných projektech v zahraničí

Tab. 7: Výsledky šetření na ZŠ – propojený vzdělávací obsah a výrazové prostředky

Tab. 8: Témata a jejich mezioborové přesahy v zahraničních školách

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazníkové šetření a rozhovory s vyučujícími

Příloha č. 2 Žákovské práce

Příloha č. 3 Otevřené kódování rozhovorů

PŘÍLOHY

1 Dotazníkové šetření a rozhovory s vyučujícími

- **Zuzana Šilhová, ZŠ Stachy, 2. ročník**

Dotazník

1. Ano, většinou ano.
2. Člověk a jeho svět
3. Téma "Zasněžené městečko, Podzim čaruje, Jarní louka, Slunečnice" návaznosti na probíranou látku týkající se ročních období.
4. Obsahy – Rozmanitost přírody, Lidé a čas. (Seznamuje se světem kolem nás, s koloběhem přírody, s věcmi, činnostmi a barvami, které jsou pro dané roční období typické).
5. Na začátku probíhá krátký rozhovor v kruhu diskuse, případně brainstorming. Uvedu příklad - jaké barvy jsou typické pro podzim, co všechno patří k podzimu, co se děje v přírodě. Následuje imaginace, kdy se dětem snažím navodit představu podzimní krajiny.
6. Žáci jsou velmi aktivní jak při brainstormingu, tak při diskusi. Někteří mají i po navození představy a zadání úkolu problém s realizací a vyslovují potřebu vzorové práce.
7. Cíle - vnímá barvy a odstíny barev, zvládne míchat barvu, barevně komponuje, vnímá barevné vztahy v ploše, v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti.
8. Ročník: 2.

Téma: **Zasněžené městečko**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Člověk a jeho svět

Pomůcky: Barevný papír, nůžky, temperové barvy, vata, provázek

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Rozmanitost přírody, Lidé a čas

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák si upevní látku proměny přírody v zimě, jak se mění naše městečko, zimní čas (brzy se stmívá).

Motivace: Vstupní rozhovor o proměnách přírody v zimě (příroda spí, je brzy tma, svítíme již odpoledne, studené barvy, pochmurné počasí a naše nálada)

Rozhovor

1. *„Myslíte si, že je VV vhodný předmět k propojení s jiným předmětem?“*

„Ano, jiný předmět mě ani nenapadá.“

2. *„Náměty tedy hledáte hlavně v prvouce, tam se nabízí řada témat týkajících se přírody... „*

„Ano, ve druhé třídě se zaměřujeme hlavně na blízký svět dětí, to, co znají, v čem se pohybují. Změny při střídání ročních období jsou pro ně blízké. Ztvárňují to, co vidí venku na procházce, cestou do školy. Barvy, které vidí. Proměny přírody. Jsme venkovská škola, děti tady tráví hodně času po škole venku, šumavská příroda je tak nádherná, že chci, aby tu krásu také začali vnímat. A proto se ve druhé třídě zaměřuji hlavně na ni, čerpám z jejích barev a proměn.

3. *„ Vy se tedy při volbě témat pro VV inspiřujete látkou probíranou v ostatních předmětech. S touto ideou vytváříte tematický plán pro výtvarnou výchovu. “*

„Přesně tak. Z letité praxe vím, co kdy budu s dětmi probírat a podle toho postavím tematický plán výtvarné výchovy.“

4. *„ Za jakým účelem výtvarnou výchovu propojujete s prvoukou? “*

„Především kvůli správnému a snazšímu porozumění vykládané látky. Z mého pohledu je mezioborovosti využíváno především kvůli snazšímu předávání informací.“

5. *„A co jiné předměty – vždyť přeci i hudba se dá výtvarně zaznamenat – může mít barvu, má určitý rytmus, náladu.... “*

„ To určitě ano, ale na naše druháčky mi to připadá složité.“

6. *„ Ale při výtvarném znázornění svých pocitů z poslechu hudby děti nepotřebují žádné znalosti. “*

„ To sice ne, ale potřebují jistou posluchačskou zkušenost. Dnešní děti nejsou zvyklé poslouchat mluvené slovo a s hudbou to je dosti podobné. Prostě si myslím, že na druháčky je to složité. Možná by se jich pár „chtylo“, ale ostatní by opisovali anebo by chtěli vidět vzorovou práci.“

7. „Když jsme u té vzorové práce – pokud ji dětem ukážete, mají tendenci ji kopírovat?“

„Ano, je to tak. Snaží se ji pak napodobovat. Většina ano. Proto se snažím na začátku hodiny navodit atmosféru pro samostatné výtvarné vyjádření, myslím si, že už se to zlepšuje, ale rezervy samozřejmě ještě máme.“

8. „Takže vám připadá, že děti jsou „svázané“ nějakými pravidly, která ve škole musejí dodržovat – ve smyslu toho, že ve škole si nemůžu namalovat, co chci?“

„Asi ano, je to v nich zakořeněné již z mateřské školy, kdy na nástěnce visí 20 stejných sněhuláků, 20 stejně barevných listů atd. A také bych řekla, že záleží na třídě. Když se pro práci bez zábran nadchne alespoň pár jedinců, ostatní se do toho také pustí. Já ale chci naučit děti, aby pracoval každý se svojí vlastní fantazií, je pro mě důležitá jejich volná tvorba na zadané téma.“

9. „Takže se v nich snažíte kreativitu „pěstovat.“

„Ano. Vím, jak by se VV měla zajímavě vést a myslím si, že z velké části se mi práce s dětmi daří.“

- **Mgr. Blažena Trykarová, ZŠ při FN Plzeň, 2. ročník**

1. Ano, většina témat našich hodin VV je propojena s některým dalším předmětem.
2. Nejvíce prvouky. Ale protože do naší tříd dochází žáci s poruchami učení, přebíráme taktéž témata z matematiky či českého jazyka – psaní a slohu – malují ilustrace k příběhu, modelují písmena, vytváření tiskátky číslic a písmen nějakou strukturu na ploše atd.
3. „Foukej, foukej větříčku“ – rozfoukávání tuše a vytváření struktury na ploše – prvouka – roční období - podzim
„Podzimní sluníčko a les“ – koláž – prvouka, český jazyk – roční období
„Naše země“ – vytváření plastiky – mapa ČR v barvách trikolory – víčka od PET lahví – prvouka – naše vlast
„Modelujeme písmenka“ – práce s modelínou, problematické tvary písmen – český jazyk psaní

„Barvy pro Afriku“ – v návaznosti na téma Lékaři bez hranic, které naše škola podporuje. Děti absolvoval přednášku, viděly obrázky dětí v Africe, byla jim vysvětlena důležitost celého projektu. Malovala se srdce v barvách afrického kontinentu.

4. Místo, kde žijeme (projekt Naše země), Lidé kolem nás (projekt Barvy pro Afriku), Rozmanitost přírody (projekt Podzimní les a sluníčko, Foukej, foukej větříčku), Jazyková výchova (projekt Modelujeme písmenka), Literární výchova (projekt Podzimní les a sluníčko)

5. Nejčastěji vstupní diskuzí, nechávám děti, aby samy věc prozkoumávaly, kladly si otázky, o tématu přemýšlely

6. Žáci reagují pozitivněji, pokud nezjistí návaznost na ostatní předměty. Témata, která je doprovázejí v jejich volném čase, jsou jim bližší. Musím velmi dobře promýšlet, jak jim téma nadnesu.

7. Zvládne techniku míchání barev, barevné vyjádření pocitu, kinestetické vnímání tvaru písmen, zaznamenání příběhu

8. Ročník: 2. – platí pro všechny projekty

Projekt: **Podzimní sluníčko a les**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: prvouka – podzim, český jazyk – básně o podzimu

Pomůcky: Barevný papír, lepidlo, barevné lepidlo, voskovky, kůra stromů

Časová organizace: 4 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák pochopí proměny přírody na podzim, umí určovat podzimní, tedy teplé barvy

Motivace: Vycházka, sběr kůry, osahání kůry stromů, pozorování podzimních stromů, barvy jejich listů, povídání o podzimu, postřehy z vycházky

Projekt: **Foukej foukej, větříčku**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: prvouka – podzim

Pomůcky: kreslicí karton, tuš

Časová organizace: 2 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák pochopí proměny přírody na podzim

Motivace: Vycházka, rozhovor o tom, proč listy na stromech opadají, proč nám létá drak – o účincích podzimního větru

Projekt: **Naše země**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: prvouka – naše vlast

Pomůcky: velkoformátový karton, víčka od PET lahví, lepidlo

Časová organizace: 4 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Moje vlast

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák si osvojí barvy české vlajky a podobu ČR na mapě

Motivace: Poslech české státní hymny, ukázka vlajky, prohlížení atlasu ČR

Projekt: **Modelujeme písmenka**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: český jazyk čtení a psaní

Pomůcky: modelína

Časová organizace: 2 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Psací podoba písmen

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák si osvojí správnou podobu psacích písmen, které mu činí problémy

Motivace: Básnička o abecedě

Projekt: **Barvy pro Afriku**

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: prvouka – lidské činnosti

Pomůcky: kreslicí karton, temperové barvy

Časová organizace: 4 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Lidské činnosti, význam různých zaměstnání, odlišnost v kulturách

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák se seznámí s projektem lékaři bez hranic, pochopí význam humanitární pomoci, je tolerantní k lidem jiné rasy, jiné kultury

Motivace: Přednáška na téma Lékaři bez hranic, humanitární pomoc, sbírka žáků – každý žák odevzdal 25 Kč, které si sám „vydělal“ – předem dohodnuto s rodiči. Rozhovor o africkém kontinentu a tom, jak nám je ve velkém horku – popsání pocitů pro následné barevné vyjádření.

Rozhovor

1. *„Myslíte si, že je VV vhodný předmět k propojení s jiným předmětem?“*

Určitě. A zcela přirozeně toho využíváme.

2. *„Náměty tedy hledáte hlavně v prvouce, tam se nabízí řada témat týkajících se přírody... „*

„Nejen přírody. Do témat zařazují i Vánoce, čas (minulost, současnost, budoucnost), děti kreslí své kamarády podle popisu, který vytvoří v hodině slohu.“

3. *„ Vy se tedy při volbě témat pro VV inspirujete látkou probíranou v ostatních předmětech. S touto ideou vytváříte tematický plán pro výtvarnou výchovu. “*

„V tematickém plánu mám např. „výtvarné ztvárnění předmětu“ a až před hodinou se rozhodnu, co budu přesně s dětmi dělat.“ V tematickém plánu mám témata obecně popsaná, ke konkrétnímu zadání se přikloním až při plánování konkrétní hodiny. Někdy je to i tak, že při hodině, kdy jsem se s dětmi chtěla věnovat skládání kytiček z papírových ubrousků, jsme nakonec ubrousky použili na dekorování postavy kamaráda. V tomto případě netrvám na svém nápadu a nechávám děti volně tvořit.“

4. *„A jiné předměty- zmiňovala jste matematiku a český jazyk.“*

„Ano, to je asi specifikum práce s dyslektiky. Někdy prostě psací písmenko dělá problémy, tak ho děti nechám vymodelovat z modelíny, některé děti dokáží vymodelovat celé své jméno a k tomu svojí figurku. A baví to i ty, kterým psaní problém nedělá. Taky jsme dělali ilustraci k vypravovanému příběhu. Máme tady děti, kterým dělá problém číselná řada, tak jsem pořídila molitanová tiskátka ve tvaru číslic a nechávám je volně tvořit číselnou řadu nebo prostě vytvoří libovolný obrazec. Nebo zvolíme ústřední téma – např. pohádková trojka a děti vytváření obraz z násobků čísla 3. To, co si sami vytvoří, je jim blízké.“

5. *„ Za jakým účelem výtvarnou výchovu propojujete s ostatními předměty?“*

„Pro pochopení souvislostí, vedu žáky k samostatnému přemýšlení a uvažování nad tématem. Pokud děti samotné spoluvytváření náplň hodiny, jsou pro práci daleko více zapálené. Ale samozřejmě je usměrňuji. Nechala jsem je např. samotné vytvořit zimní nástěnku do třídy, mohli si udělat, co chtějí a vytvořili krmítka se zrním a kolem nalepili vytvořené ptáčky, kteří přezimují. Pak přišli s nápadem, že přidají ty stěhovavé, ale ne u

krmítka, ale na oblohu. Našli si v učebnici prvouky, jak vypadají a namalovali je. Pak jsme vedli diskuzi o tom, jaké krmení jim do krmítka sypeme, takže chtěli donést semínka, přilepili je izolepou...no dotáhli to k dokonalosti. Byl to jejich nápad, celé. Stěhovaví ptáci a ptáci, kteří zde přezimují, to bylo téma předchozího týdne v prvouce. A najednou jim jména ptáčků a jejich rozdělení nedělala problémy. Tak vidíte, samotné děti tato mezioborovost táhne. Takže dalším účelem je vzbudit v nich nadšení pro poznávání daného tématu.“

Mgr. Štěpánka Matoušková, 15. ZŠ, Plzeň

Dotazník

1. Někdy ano. Učím VV od 2. do 9. třídy. U těch menších je to tak, že využívám témata z ostatních předmětů, hlavně tedy z prvouky. U starších žáků pak sahám i po náročnějších tématech, které se také hodně navazují na ostatní předměty, ale často také čerpám z oblasti dějin umění.
2. Český jazyk literatura, Člověk a jeho svět, hudební výchova. Poslední zmiňovaný předmět zařazuji velmi často.
3. Řídím se ŠVP, názvy projektům většinou nedávám. Nedávno jsem třeba s žáky z druhé třídy dělala Otesánka. Šlo především o čtení s porozuměním, pak namalovaly postavu Otesánka a do břicha mu umístily všechno, co mohl sníst. Nebo jsme dělali zajímavou práci – věnovali jsme se hudebním nástrojům a zapracovali toto téma do malby siluety postavy s hudebním nástrojem. Žáci potom vytvořili společně celou hudební skupinu.
4. Téma projektu ve VV jsme propojili s učivem hudební výchovy – hudební formy, takt, rytmus, českém jazyce čtení s porozuměním jednoduchého textu, pak třeba také Evropa a svět, u těch starších pak hodně z environmentální výchovy – základní podmínky života, vztah člověka k prostředí. To bylo u projektu Voda a vzduch.
5. To je různé. Někdy si povídáme o zadaných tématech, jdeme na výstavu, na vycházku – to pokud zpracováváme téma z prvouky. Mám ale i různá videa. Třeba o kaligrafii, kterou žáci také dělali.
6. Já myslím, že se jim pracuje velmi dobře. Ale to se spíš zeptejte jich.
7. Výtvarné projekty s žáky realizuji s cílem rozšíření jejich vědomostí a rozvoje jejich dovedností. Chci, aby pracovali samostatně i ve skupině, rozvíjí se jejich kreativita a schopnost kooperace.

8. Projekt **Siluety**

Ročník: 4

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: hudební výchova

Pomůcky: CD přehrávač, tuš, kreslicí karton

Časová organizace: 4 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

HV-5-1-04: Rozpoznává hudební formu, rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků,

HV-5-1-06: Upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny;

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy a využívá vztahu k vlastnímu tělu

VV-5-1-01 Při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák rozpozná změnu rytmu, zvuk jednotlivých hudebních nástrojů, nakreslí siluetu lidské postavy a hudebního nástroje, zaujímá osobní účast v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

Motivace: Poslech hudby, ukázka a hádání hudebních nástrojů

Projekt **Hudba**

Ročník 4. Projekt navazuje na předchozí projekt Siluety

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: hudební výchova

Pomůcky: CD přehrávač, provázek, lepidlo, temperové barvy, kreslicí karton

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

HV-5-1-04: Rozpoznává hudební formu, rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků.

HV-5-1-06: Upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny.

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování

a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model.

VV-5-1-03: Při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.

VV-5-1-04: Nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě.

VV-5-1-05: Osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění).

- Cíl vyučovací hodiny VV:

Žák se orientuje v hudebním prostoru a analyzuje hudební skladby – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užitá ve skladbě (zvukomalba, dušermalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla;

Žák interpretuje znějící hudbu – slovní charakterizování hudebního díla (slohové a stylové zařazení apod.), vytváření vlastní soudů a preferencí.

Rozvíjí smyslovou citlivost. Ve svém výtvarném vyjadřování využívá:

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury; vztahy a uspořádání prvků v ploše, objemu, prostoru a v časovém průběhu (podobnost, kontrast, rytmus, dynamické proměny, struktura), ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření
- **uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu** – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření
- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** – vědomé vnímání a uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě; reflexe ostatních uměleckých druhů (hudebních, dramatických)

Motivace: Poslech hudby, vstupní diskuze

Projekt **Japonská poezie „Haiku“** (kaligrafie – tušová malba „sumie“)

Ročník 5.

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Český jazyk literatura, Člověk a jeho svět

Pomůcky: DVD přehrávač, kreslicí karton, štěte, tuš

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Při diskuzi – Místo, kde žijeme - **zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.** Při tvorbě **ČJL-5-3-03** rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů

Cíl vyučovací hodiny: Používá **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary;

Poznává a chápe rozdíly mezi lidmi.

Motivace: video nahrávka o kaligrafii

Projekt **Pohyb**

Ročník 5.

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Tělesná výchova

Pomůcky: kreslicí karton, temperové barvy

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

VV-5-1-01: Při vlastních tvůrčích činnostech porovnává prvky vizuálně obrazného vyjádření na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné).

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy a využívá je ve vztahu k vlastnímu tělu.

TV-5-1-07: Užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení.

Cíl vyučovací hodiny:

Používá **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, barvy

Provádí spořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné,

plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření.

Motivace: Napodobování pohybu, diskuze o tom, jak se vytvoří filmový záznam – složení několika obrázků za sebou.

Projekt V kůži Jacksona Pollocka

Ročník: 5.

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Hudební výchova

Pomůcky: kreslicí karton, temperové barvy

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

VV-5-1-04: Nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě.

VV-5-1-06: Porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace.

VV-5-1-07: Nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.

VV-5-1-05: osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění).

HV-5-1-07: Ztvárňuje hudbu pohybem, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace (při výtvarné tvorbě).

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření bod, linie a barevné plochy.

Cíl vyučovací hodiny:

Seznámí se s osobností Jacksona Pollocka a jeho tvorbou.

Používá **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, barvy

Provádí spořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření

Ve své tvorbě užívá **expresivní vizuálně obrazné vyjádření**.

Motivace: Ukázka tvorby a život Jacksona Pollocka

Projekt: „**Op art**“

Ročník: 4.

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Matematika geometrie

Pomůcky: kreslicí karton, temperové barvy

Časová organizace: 3 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah:

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model.

VV-5-1-06: Porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace.

VV-5-1-02: Užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření bod, linie a barevné plochy.

VV-5-1-05: Osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)

M-5-3-01: Narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce.

M-5-3-03: Sestrojí rovnoběžky a kolmice.

Cíl vyučovací hodiny:

Používá **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, barvy

Seznámí se s výtvarným směrem „Op art“

Motivace: Ukázka děl, které spadají do tohoto výtvarného směru, iluze pohybu statického obrazu, prostorová hloubka obrazu na ploše.

Rozhovor

1. „*Myslíte si, že je VV vhodný předmět k propojení s jiným předmětem?*“

„Ano, já si to ani jinak nedovedu představit. A nejen VV, ale i v hudební výchově můžete obsahy výborně prolínat.“

2. *„Náměty tedy hledáte v prvouce, v českém jazyce, hudební výchově, ale i tělesné výchově? To je dosti neobvyklé... „*

„Z prvouky беру nápady hlavně pro menší děti, tak do té druhé třídy. Ony v tomto věku příliš nepřijímají abstraktní tvorbu a také mají radost, když si z hodiny odnesou nějaký obrázek, přáníčko, dekoraci. A děti se učí pracovat různými technikami – malbu štětce – tahy, používat tuš a pero, koláž atd. Ale většinou od 3. třídy už po žácích chci „více“. Už mají zvládnutou technickou stránku věci a chci je naučit samostatně výtvarně tvořit, ale jde mi často o expresivní abstraktní tvorbu na základě jejich pocitů, vjemů. Vím, že dějiny umění nejsou v osnovách pro 1. stupeň ZŠ, ale to vůbec nevadí. Myslím si, že tato témata je baví nejvíce. Získají informace o důležitém umělci, a to buď samostudiem, nebo jim vše připravím já. Do těchto témat je musím samozřejmě více „vtáhnout“, aby pochopili, co mají dělat. Nebo parafrázují známé výtvarné dílo. Nemusí se zabývat motivem, ale jen barevnou kompozicí.

Témata z hudební výchovy se také dobře využívají – nebo tedy lépe – propojují. Většinou jde o poslech, ale dělali jsme i ilustraci části textu skladby od Čechomorů Voda má, což souviselo s projektem Školní voda.

S tělesnou výchovou je to složitější, ale patří tam pohyb, proměny lidské postavy při pohybu a ten se dá dobře výtvarně zaznamenat.

„ Když plánujete výtvarný projekt, již v této fázi pomýšlíte na mezioborové přesahy? „

„Ano, buď tedy přímo s předmětem, nebo jak jsem již popisovala, hodně zařazuji dějiny umění. Nedovedu si představit, že bych přišla do hodiny a jen tak si vymyslela námět, to opravdu ne.“

3. *„ Za jakým účelem výtvarnou výchovu propojujete s ostatními předměty nebo s tématy z dějin umění? “*

„Aby si propojili poznatky a lépe učivo pochopili. S těmi dějinami je to jiné – já především chci, aby získali i poznatky nad rámec učebních osnov. Chci, aby byli také kulturně vzdělaní, aby věděli, kdo byl Jackson Pollock, jak tvořil, vyzkoušeli si expresivní tvorbu. Oni si tohle všechno spojí dohromady a myslím si, že na Pollocka jen tak nezapomenou. Chci formovat jejich osobnost na umělecké chápání světa.“

4. „Ukazujete žákům vzorové práce?“

„Nikdy ne studentské. Jen originály pokud zpracováváme téma z dějin umění.“

5. „Jak žáci při hodinách pracují, jak reagují na vaše zadání?“

„Oni jsou zvyklí pracovat samostatně, nic jiného neznají. U mě jsou hodiny volné, každý pracuje na své práci, ale mohou se pohybovat po třídě, upřesňovat si další informace buď u mě, nebo společně s ostatními. Někdy se stane, že si neví rady, tak jim vše samozřejmě dovysvětlím. Pro mě je to zpětná vazba pro příště, že musím lépe promyslet zadání výtvarného úkolu.“

6. „Přicházejí i sami žáci s nějakým tématem, které si přejí realizovat v hodinách VV?“

„Úplně často se to nestává, ale nedávno jsme zpracovávali hudební témata a chtěli si sami vytvořit elektrické kytary. Tak jsem jim vyhověla v další hodině, protože jsem potřebovala nějaký čas na přípravu zadání a materiálu.“

- **Primary Bilingual School, Zaragoza, Spain**

<https://www.pinterest.com/chusina17/100-days-at-jose-antonio-labordeta-school-zaragoza/>

Teacher: **Marta Ibañez**, the teacher of Art and Literacy

School: Jose Antonio Labordeta school

1. According to the Art area, first, I try to connect the contents to the Science area. In my school we also have in mind all the British celebrations where we can employ crafts such as; Thanksgiving, Christmas, Easter, Halloween. In this way we teach Art and British culture at the same time. Moreover we can't forget the curriculum, this is why it's a hard task.

2. Science and Literacy are absolutely linked to the area of Art.

3. As our school is into the Program of the British Council Project, our curriculum is based on the British Council, therefore, we work with standards from year 1 to year 6. These standards determined what students should be taught at each level.

4. Some examples are:

- the body

- the animals
- houses and living
- life on an artist: biography, types of techniques he/she used in the paintings

5. Trying to do as much activities which involve hands as I can. They should know what standard/part of the curriculum they need to learn but applying their creativity. Sometimes they are listening to music while they work. I propose activities where they can work in a single way, pair to pair, in small groups or in big groups. I also try to connect their life into the classroom.

6.They love learning new things in a different way; where the use of music develop their creativity. They are absolutely involve in each activity.

7. As we are in the British Council Program, we have to achieve the standards.

8. “100”

- **Tavistock community primary school, Tavistock, Davon, GB**

Teacher: **Craig Holt**, Teacher of year 3 (odpovídá 2. ročníku v ČR)

1. When planning an art subject I personally always look for a curricular link with other subjects to give it the art a context.
2. I always consider, history, geography, mathematics, design and technology and Computing.
3. Geography - Around the world, Rainforests
History - Egyptians, Greeks, Victorians, Ancient Tavistock
Mathematics - Shape and Space,
Design and Technology - Cam Toys, Christmas Cards
4. Design and Technology
Arts and Crafts
Shape and Space
5. I try and motivate children by giving them ownership of what it is they produce. So it would be their plans and ideas. I also show them images that will inspire them.

6. Children like to have an ownership over their work and try their best when standards are set high.
7. I want children to understand that art isn't just a good painting or drawing. That it is all around us and is in everything we learn, it is in our history and will be in our future, I also like the idea that anyone can have a go at it.
8. See point 3

- **Tavistock community primary school, Tavistock, Davon, GB**

Teacher: Caroline Smith, Teacher of year 5

1. Yes
2. Science History Geography
3. Sculpture – Science – flowering plants

Paper machine – History – Viking artefacts

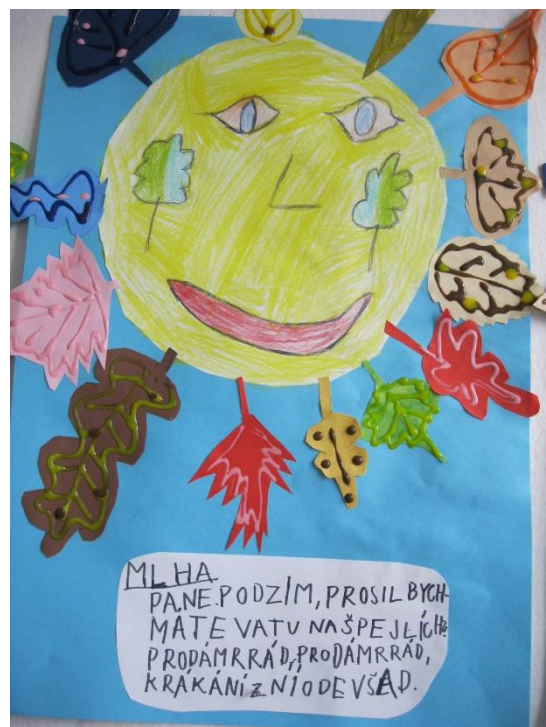
Lanterns – Geography – China

4. See above
5. Through looking at examples and pictures of real objects
By giving them a lot of freedom on design
6. They respond particularly well to being given as much freedom in the interpretation of the task as possible.
7. Cross curricular aspects are equally important regardless of subjects.
8. See point 3.

2 Žákovské práce

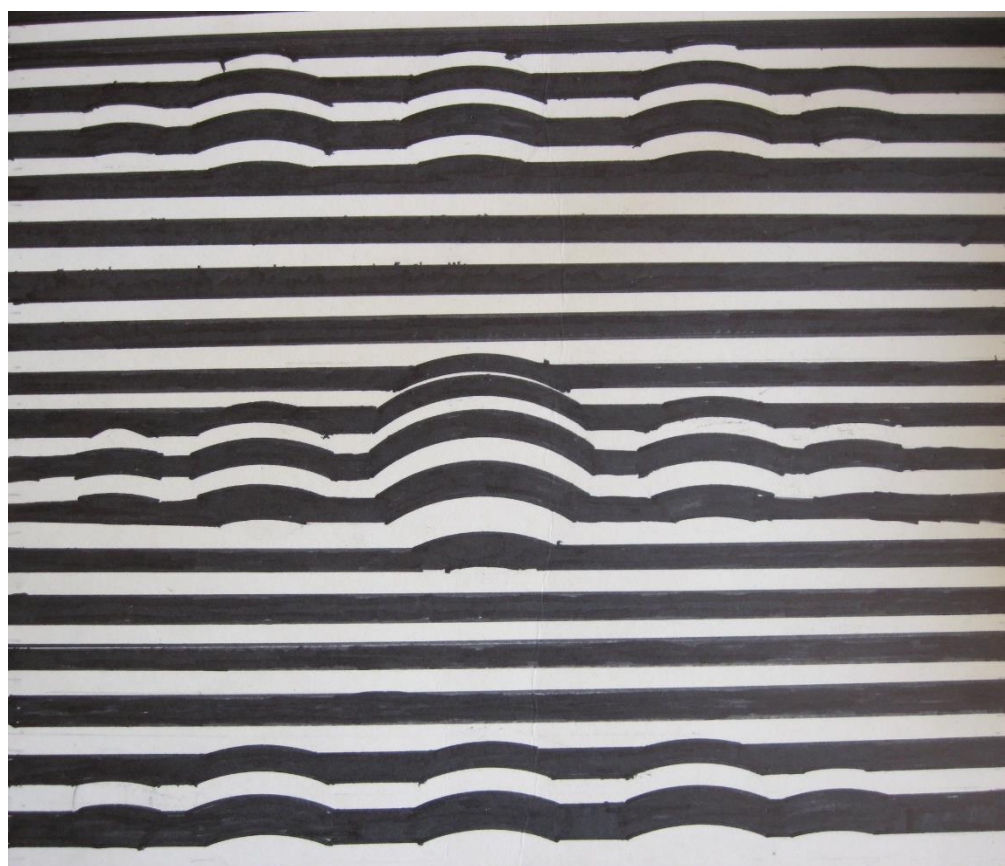
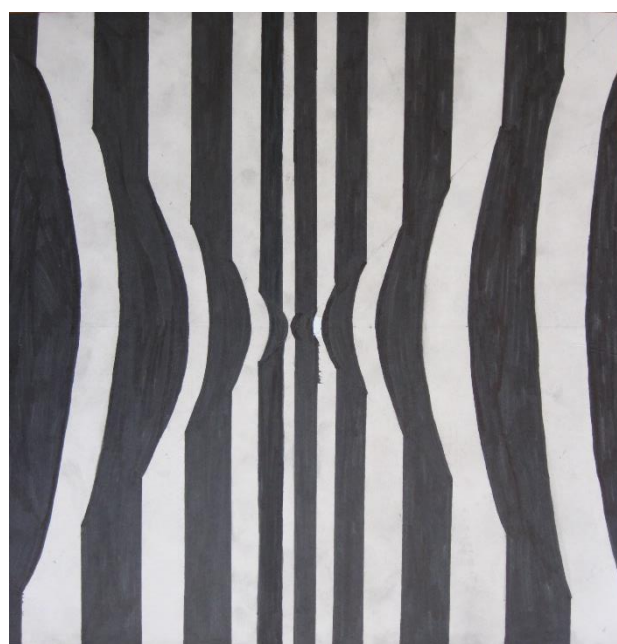
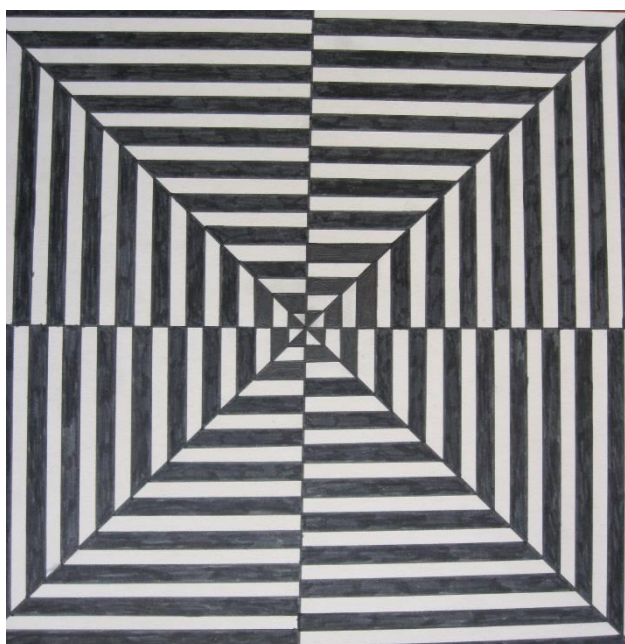
ZŠ při FN

Projekt Podzimní sluníčko a les

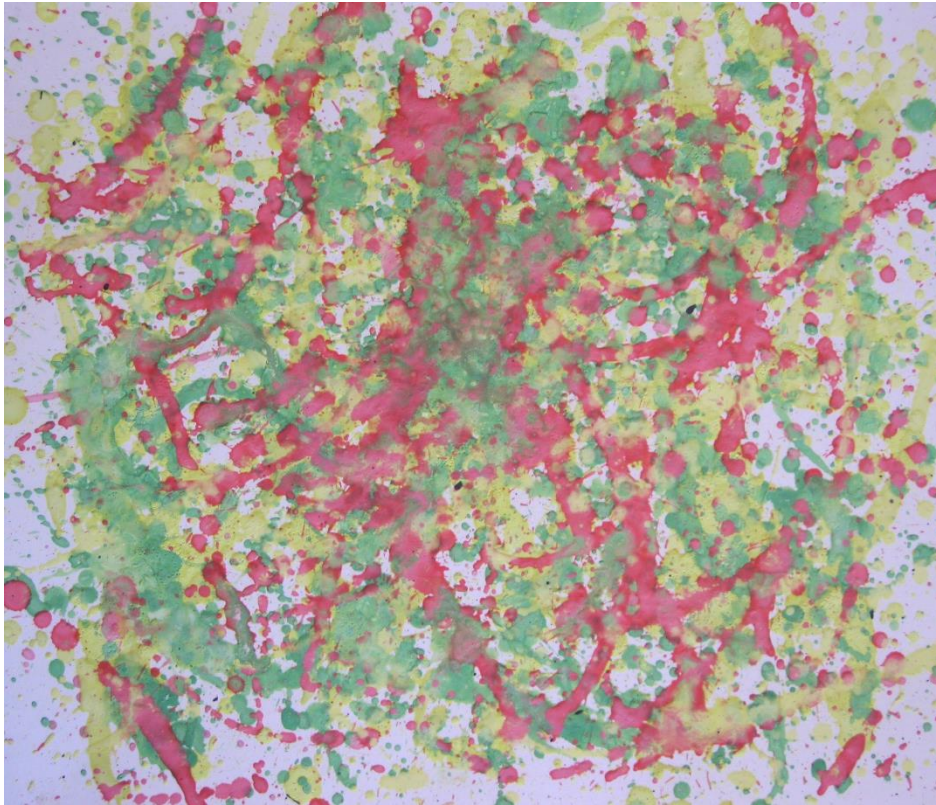

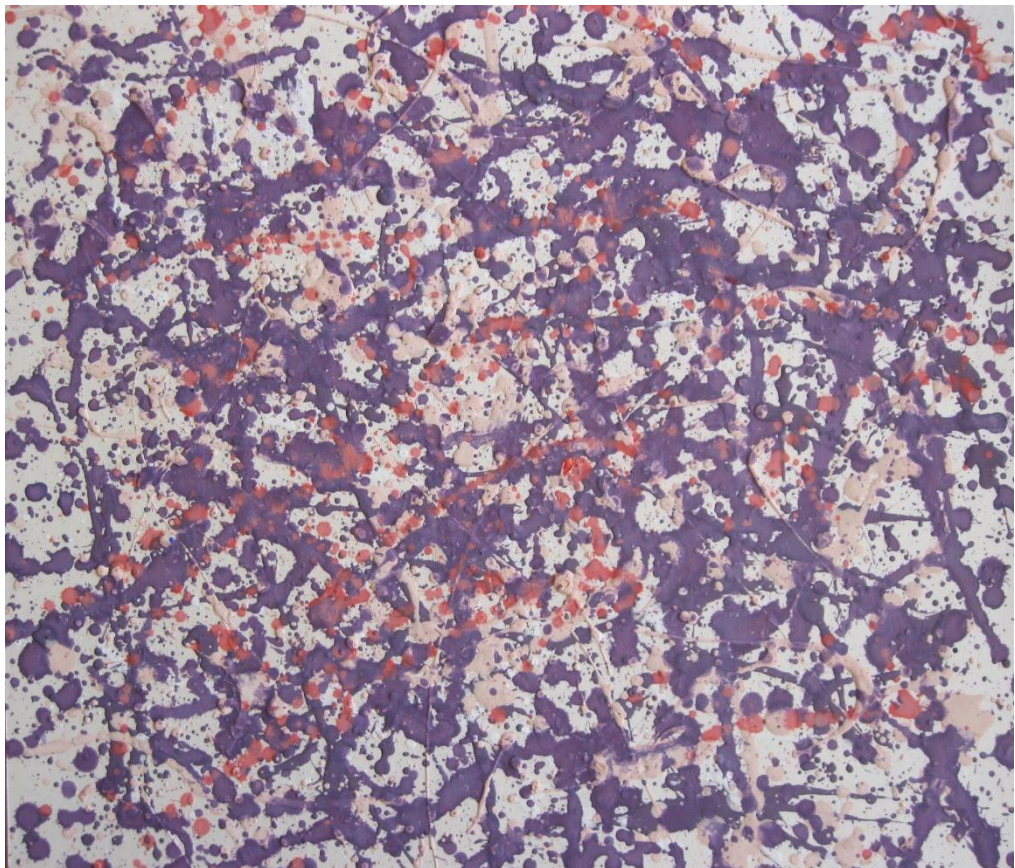
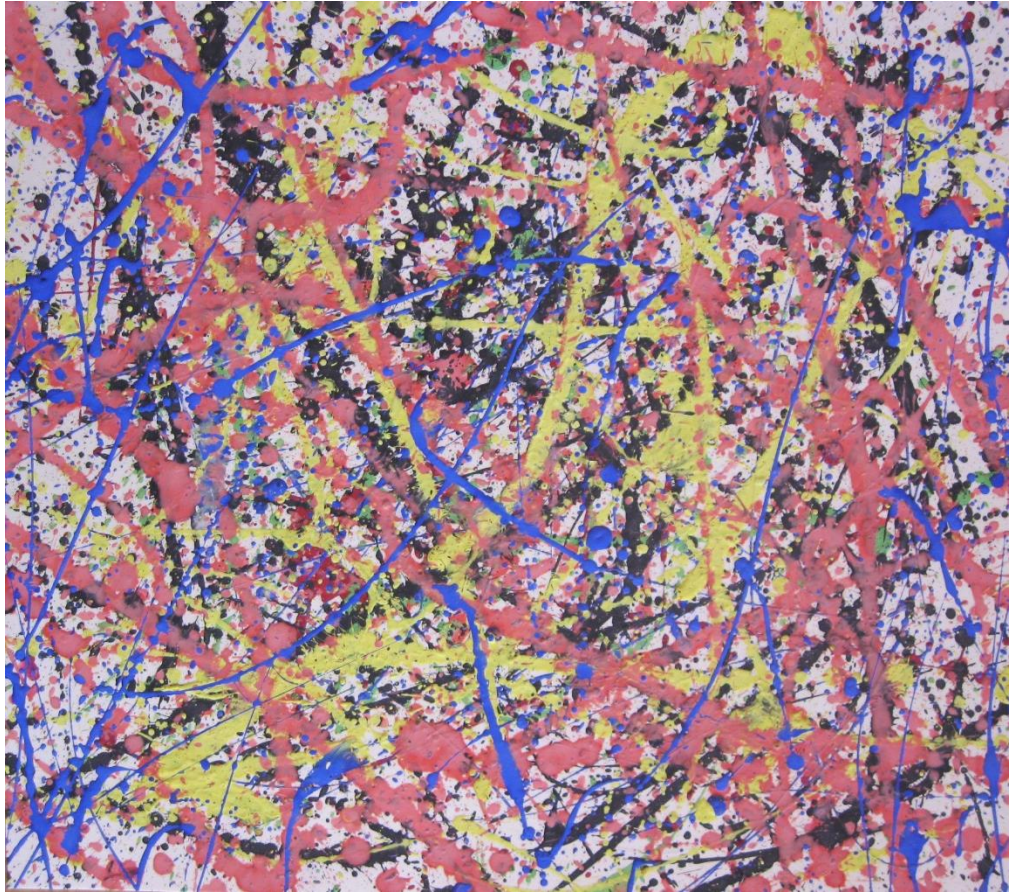
15. ZŠ Plzeň

Projekt Op art

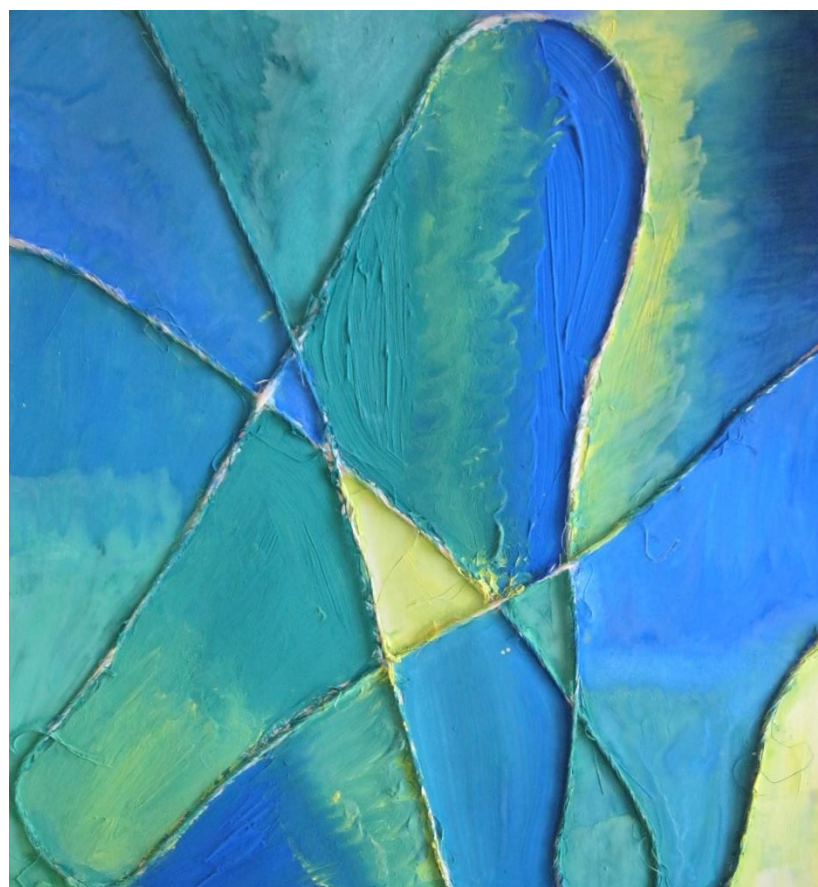

Projekt V kůži Jacksova Pollocka

Projekt Hudba

Projekt Siluety

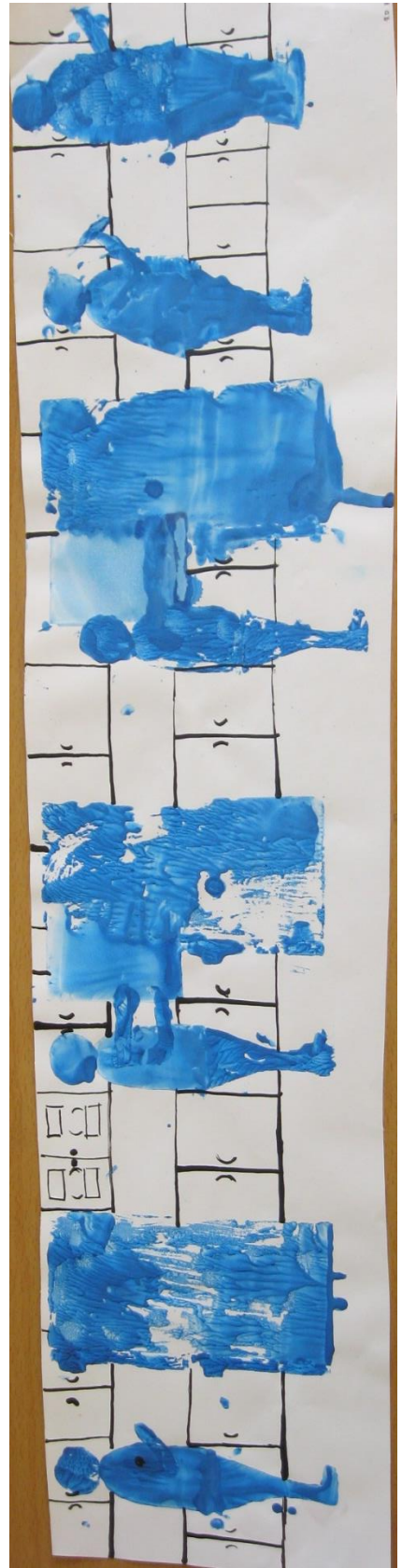
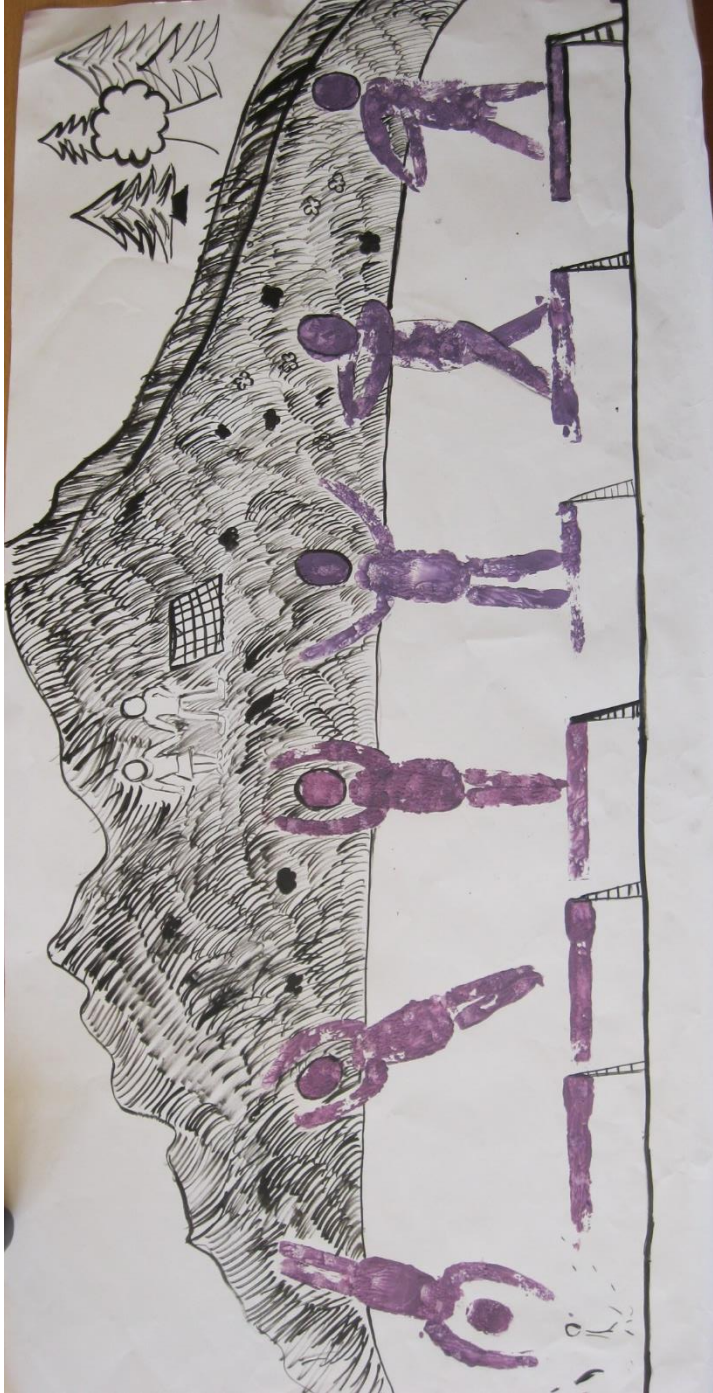

Projekt Pohyb

- **Primary Bilingual School, Zaragoza, Spain**

Projekt „100“

3 Otevřené kódování rozhovorů

Zuzana Šilhová, ZŠ Stachy, 2. ročník

Dotazník

- jeu inspirativní*
INSPIRACE (předmět)
1. Ano, většinou ano.
 2. Člověk a jeho svět
 3. Téma "Zasněžené městečko, Podzim čaruje, Jarní louka, Slunečnice" návaznosti na probíranou látku týkající se ročních období.
 4. Obsahy – Rozmanitost přírody, Lidé a čas. (Seznamuje se světem kolem nás, s koloběhem přírody, s věcmi, činnostmi a barvami, které jsou pro dané roční období typické).

CÍL PROJEKTU

motivace žáků

5. Na začátku probíhá krátký rozhovor v kruhu diskuse, případně brainstorming. Uvedu příklad - jaké barvy jsou typické pro podzim, co všechno patří k podzimu, co se děje v přírodě. Následuje imaginace, kdy se dětem snažím navodit představu podzimní krajiny.

6. Žáci jsou velmi aktivní jak při brainstormingu, tak při diskusi. Někteří mají i po navození představy a zadání úkolu problém s realizací a vyslovují potřebu vzorové práce.

7. Cíle - vnímá barvy a odstíny barev, zvládne míchat barvu, barevně komponuje, vnímá barevné vztahy v ploše, v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti.

8. Ročník: 2.

Téma: Zasněžené městečko

Mezioborová propojenost s jakým předmětem: Člověka jeho svět

Pomůcky: Barevný papír, nůžky, temperové barvy, vata

Časová organizace: 2 vyučovací hodiny

Vzdělávací obsah: Rozmanitost přírody, Lidé a čas

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák si upevní látku proměny přírody v zimě, jak se mění naše městečko, zimní čas (brzy se stmívá).

Motivace: Vstupní rozhovor o proměnách přírody v zimě (příroda spí, je brzy tma, svítíme již odpoledne, studené barvy, pochmurné počasí a naše nálada)

*27.10.2015
POSTDU*

*CÍL - 9-1
07*

*PROBLEMY S
PROJEKT. VYUČ.*

*oplatnější vlastní nápady
(osobnostní rozvoj)
tvorivé skup.*

*na jakém účelu
realizace projektu?*

Rozhovor

1. „Myslíte si, že je VV vhodný předmět k propojení s jiným předmětem?“

„Ano, jiný předmět mě ani nenapadá.“

2. „Náměty tedy hledáte hlavně v prvouce, tam se nabízí řada témat týkajících se přírody...“

*žadají vyřv. školy
DŮLEŽITÝ PARAMETR
PRO VOLBU TÉMATU*

„Ano, ve druhé třídě se zaměřujeme hlavně na blízký svět dětí, to, co znají, v čem se pohybují. Změny při střídání ročních období jsou pro ně blízké. Ztvárňují to, co vidí venku na procházce, cestou do školy. Barvy, které vidí. Proměny přírody. Jsme venkovská škola, děti tady tráví hodně času po škole venku, šumavská příroda je tak nádherná, že chci, aby tu krásu také začali vnímat. A proto se ve druhé třídě zaměřuji hlavně na ni, čerpám z jejích barev a proměn.“

jak vnímat? jsou krásou? Ano

3. „Vy se tedy při volbě témat pro VV inspirujete látkou probíranou v ostatních předmětech. S touto ideou vytváříte tematický plán pro výtvarnou výchovu.“

klíčová slova učitelů - při plánování výuky

„Přesně tak. Z letité praxe vím, co kdy budu s dětmi probírat a podle toho postavím tematický plán výtvarné výchovy.“

MEZIOBOROVOST VE TĚŽKÉ INSPIRATIVNÍ

4. „Za jakým účelem výtvarnou výchovu propojujete s prvoukou?“

DŮVOD PRO MEZIOB.

„Především kvůli správnému a snazšímu porozumění vykládané látky. Z mého pohledu je mezioborovost využíváno především kvůli snazšímu předávání informací.“

PŘESAHY

5. „A co jiné předměty – vždyť přeci i hudba se dá výtvarně zaznamenat – může mít barvu, má určitý rytmus, náladu...“

„To určitě ano, ale na naše druháčky mi to připadá složité.“

6. „Ale při výtvarném znázornění svých pocitů z poslechu hudby děti nepotřebují žádné znalosti.“

*ROZVOJ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI → SLOŽITÉ??
(PODOBŇOVÁNÍ - PROBLÉM ZE STRANY UČITELE)*

„To sice ne, ale potřebují jistou posluchačskou zkušenost. Dnešní děti nejsou zvyklé poslouchat mluvené slovo a s hudbou to je dosti podobné. Prostě si myslím, že na druháčky je to složité. Možná by se jich pár „chytilo“, ale ostatní by opisovali anebo by chtěli vidět vzorovou práci.“

PROBLÉM ZE STRANY ŽÁKŮ

7. „Když jsme u té vzorové práce – pokud ji dětem ukážete, mají tendenci ji kopírovat?“

„Ano, je to tak. Snaží se ji pak napodobovat. Většina ano. Proto se snažím na začátku hodiny navodit atmosféru pro samostatné výtvarné vyjádření, myslím si, že už se to zlepšuje, ale rezervy samozřejmě ještě máme.“

8. „Takže vám připadá, že děti jsou „svázané“ nějakými pravidly, která ve škole musejí dodržovat – ve smyslu toho, že ve škole si nemůžou namalovat, co chci?“

„Asi ano, je to v nich zakořeněné již z mateřské školy, kdy na nástěnce visí 20 stejných sněhuláků, 20 stejně barevných listů atd. A také bych řekla, že záleží na třídě. Když se pro práci bez zábran nadchne alespoň pár jedinců, ostatní se do toho také pustí. Já ale chci naučit děti, aby pracoval každý se svojí vlastní fantazií, je pro mě důležitá jejich volná tvorba na zadané téma.“

9. „Takže se v nich snažíte kreativitu „pěstovat.“

„Ano. Víím, jak by se VV měla zajímavě vést a myslím si, že z velké části se mi práce s dětmi daří.“

Vzdělávací obsah:

Cíl vyučovací hodiny VV: Žák pochopí proměny přírody na podzim, umí určovat podzimní, tedy teplé barvy

Motivace: Vycházka, sběr kůry, osahání kůry stromů, pozorování podzimních stromů, barvy jejich listů, povídání o podzimu, postřehy z vycházky

Rozhovor

1) „Myslíte si, že je VV vhodný předmět k propojení s jiným předmětem?“

Určitě. A zcela přirozeně toho využíváme. *Ano*

2) „Náměty tedy hledáte hlavně v prvouce, tam se nabízí řada témat týkajících se přírody...“

„Nejen přírody. Do témat zařazují i Vánoce, čas (minulost, současnost, budoucnost), děti kreslí své kamarády podle popisu, který vytvoří v hodině slohu.“

3) „Vy se tedy při volbě témat pro VV inspirujete látkou probíranou v ostatních předmětech.“

S touto ideou vytváříte tematický plán pro výtvarnou výchovu.“

„V tematickém plánu mám např. „výtvarné ztvárnění předmětu“ a až před hodinou se rozhodnu, co budu přesně s dětmi dělat.“ V tematickém plánu mám témata obecně popsaná, ke konkrétnímu zadání se přikloním až při plánování konkrétní hodiny. Někdy je to i tak, že při hodině, kdy jsem se s dětmi chtěla věnovat skládání kytiček z papírových ubrousků, jsme nakonec ubrousky použili na dekorování postavy kamaráda. V tomto případě netrvám na svém nápadu a nechávám děti volně tvořit.“

4) „A jiné předměty- zmiňovala jste matematiku a český jazyk.“

„Ano, to je asi specifikum práce s dyslektiky. Někdy prostě psací písmenko dělá problémy, tak ho děti nechám vymodelovat z modelíny, některé děti dokáží vymodelovat celé své jméno a k tomu svojí figurku. A baví to i ty, kterým psaní problém nedělá. Taky jsme dělali ilustraci k vypravovanému příběhu. Máme tady děti, kterým dělá problém číselná řada, tak jsem pořídila molitanová tiskátka ve tvaru číslice a nechávám je volně tvořit číselnou řadu nebo prostě vytvoří libovolný obrazec. Nebo zvolíme ústřední téma – např. pohádková trojka a děti vytváření obraz z násobků čísla 3. To, co si sami vytvoří, je jim blízké.“

5) „Za jakým účelem výtvarnou výchovu propojujete s ostatními předměty?“

MS-3-01,
geometrie
množin

M-3-1-01
Číslo a početní
operace

podporuji samostatnost,
kreativitu, aktivní přístup
(např. práce s)

Cíle projektu

„Pro pochopení souvislostí, vedu žáky k samostatnému přemýšlení a uvažování nad tématem. Pokud děti samotné spoluvytváření náplň hodiny, jsou pro práci daleko více zapálené. Ale samozřejmě je usměrňuji. Nechala jsem je např. samotné vytvořit zimní nástěnku do třídy, mohli si udělat, co chtějí a vytvořili krmítka se zrním a kolem nalepili vytvořené ptáčky, kteří přezimují. Pak přišli s nápadem, že přidají ty stěhovavé, ale ne u krmítka, ale na oblohu. Našli si v učebnici prvouky, jak vypadají a namalovali je. Pak jsme vedli diskuzi o tom, jaké krmení jim do krmítka sypeme, takže chtěli donést semínka, přilepili je izolepou...no dotáhli to k dokonalosti. Byl to jejich nápad, celé. Stěhovaví ptáci a ptáci, kteří zde přezimují, to bylo téma předchozího týdne v prvouce. A najednou jim jména ptáčků a jejich rozdělení nedělala problémy. Tak vidíte, samotné děti tato mezioborovost táhne. Takže dalším účelem je vzbudit v nich nadšení pro poznávání daného tématu.“

CSL-9-1-07

6.7 Analýza nashromážděných dat

6.7.1 Analýza polostrukturovaného rozhovoru

Cíle projektu sled
mezioborová práce

pozitivum projektu →
pramennostně „zblácení“ a „učení“
in-house

• **Primary Bilingual School, Zaragoza, Spain**

Teacher: Marta Ibañez, the teacher of Art and Literacy

School: Jose Antonio Labordeta school

1. According to the Art area, first, I try do connect the contents to the Science area. In my school we also have in mind all the British celebrations where we can employ crafts such us; Thanksgiving, Christmas, Easter, Halloween. In this way we teach Art and British culture at the same time. Moreover we can't forget the curriculum, this is why it's a hard task.

2. Science and Literacy are absolutely linked to the area of Art.

3. As our school is into the Program of the British Council Project, our curriculum is based on the British Council, therefore, we work with standards from year 1 to year 6. These standards determined what students should be taught at each level.

4. Some examples are:

- the body

- the animals

- houses and living

- life on an artist: biography, types of techniques he/she used in the paintings

5. Trying to do as much activities which involve hands as I can. They should know what standard/part of the curriculum they need to learn but applying their creativity. Sometimes they are listening to music while they work. I propose activities where they can work in a single way, pair to pair, in small groups or in big groups. I also try to connect their life into the classroom.

6. They love learning new things in a different way; where the use of music develop their creativity. They are absolutely involve in each activity.

7. As we are in the British Council Program, we have to achieve the standards.

8. "100"

*přednostně meziohorové propojení
- také inspirací*

temat

*zastřežené
předmět*

temat

temat

*cil
projektová
výuka*

*osobnost
(kreativita)*

MOTIVACE

pozitivní realita učiva

*cil pracovní
Standardu učiva*

• **Tavistock community primary school, Tavistock, Devon, GB**

Teacher: Craig Holt, Teacher of year 3 (odpovídá 2. ročníku v ČR)

1. When searching convenient themes for the Art education projects, do you consider a transversal connection to any other subjects?

When planning an art subject I personally always look for a curricular link with other subjects to give it the art a context. *free inspirations*

2. Which subjects in particular are concerned?

I always consider, history, geography, mathematics, design and technology and Computing. *temata -> předměty*

3. Could you list the examples of projects themes and their connection to specific instructional content (curriculum)?

Geography - Around the world, Rainforests

History - Egyptians, Greeks, Victorians, Ancient Tavistock

Mathematics - Shape and Space,

Design and Technology - Cam Toys, Christmas Cards

4. Which content of the Art education and the other subject were paired? *temata ne společně*

Design and Technology

Arts and Crafts

Shape and Space *obrázky, pohledování + kreslení (obrázky, kresby)*

5. How did you motivate your pupils?

I try and motivate children by giving them ownership of what it is they produce. So it would be their plans and ideas. I also show them images that will inspire them. *→ ukázat různé práce*

6. How did your pupils respond?

Children like to have an ownership over their work and try their best when standards are set high.

7. Which educational objectives did you want to pursue?

I want children to understand that art isn't just a good painting or drawing. That it is all around us and is in everything we learn, it is in our history and will be in our future, I also like the idea that anyone can have a go at it.

• **Tavistock community primary school, Tavistock, Davon, GB**

Teacher: Caroline Smith, Teacher of year 5

1. When searching convenient themes for the Art education projects, do you consider a transversal connection to any other subjects?

Yes - *mezichuse' propozini' ANO*

2. Which subjects in particular are concerned?

Science History Geography - *predimely*

3. Could you list the examples of projects themes and their connection to specific instructional content (curriculum)?

Sculpture - Science - flowering plants
Paper machine - History - Viking artefacts
Lanterns - Geography - China } *temata*

4. Which content of the Art education and the other subject were paired?

See above

5. How did you motivate your pupils?

Through looking at examples and pictures of real objects

ukazka' vzorne' prace + skute' objekty

By giving them a lot of freedom on design

6. How did your pupils respond?

They respond particularly well to being given as much freedom in the interpretation of the task as possible

svoboda v interpretaci' uzitelu

7. Which educational objectives did you want to pursue?

Cross curricular aspects are equally important regardless of subjects.

→ jake' + standardy

8. See point 3